

SNV Bulletin #17

Historijski revizionizam,
govor mržnje i nasilje
prema Srbima u 2018.

IMPRESSUM

Bulletin #17: Historijski revizionizam, govor mržnje
i nasilje prema Srbima u 2018.

IZDAVAČI / Srpsko narodno vijeće i Vijeće srpske
nacionalne manjine Grada Zagreba

ZA IZDAVAČA / Milorad Pupovac

UREDNIK / Saša Milošević

DIZAJN / Parabureau

TISAK / IT Graf

TIRAŽA / 600

ISSN / 1849-7314

ISBN / 978-953-7442-47-7

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001029591.

PODRŠKA / Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina VRH
Grad Zagreb

Zagreb, maj 2019.

**SNV
CHB**

srpsko
narodno
vijeće

српско
народно
вијеће

serb
national
council

SNV Bulletin #17

*Historijski revizionizam,
govor mržnje i nasilje
prema Srbima u 2018.*

Uvod

Pučka pravobraniteljica Lora Vidović objavila je 20. novembra 2018. godine analizu naslovljenu: *Relativizacija zločina NDH narušava temeljne vrijednosti Ustava, a izostanak reakcija otvara prostor mržnji*.¹ U tom tekstu proziva čitav niz državnih i crkvenih institucija te desnocivilnih organizacija za toleriranje i poticanje rehabilitacije nasljeđa tzv. Nezavisne Države Hrvatske i ustaškog režima. Analiza pučke pravobraniteljice svakim slovom pogađa suštinu onoga što se u 2018. godini iskristaliziralo kao predominantan trend u javnom prostoru, s posebnim naglaskom na djelovanju Rimokatoličke crkve, Hrvatske radiotelevizije, raznih ratno-veteranskih udruženja, desnih udruga civilnog društva, ali i samih vrhova državne vlasti. Tako, primjerice, kaže: "Unatoč tome, eksplicitni ustaški ili nacistički simboli ili oni koji asociraju na ustaški pokret prisutni su u javnom prostoru u Hrvatskoj. Tako se posljednjih godina tiskaju knjige, pišu i objavljuju članci i intervjui, održavaju tribine, snimaju dokumentarni filmovi i emitiraju televizijske emisije u kojima se negira ili umanjuje zločinački karakter NDH. Osim u huškačkim i nacionalistički obojenim medijima, ovakvi stavovi iznose se i u službenom glasilu Katoličke crkve, a prodrli su i u prevladavajuće medije, uključujući i na javnu televiziju." Uspoređujući nalaze snv-a iz ranijih godina može se zaključiti da je historijski revizionizam, uključujući i nasilje prema Srbima, dobio svoj institucionalni legitimitet kojemu se preslabo i nedovoljno odupire Vlada Andreja Plenkovića i vladajuća većina. Nerazjašnjenost značenja i mogućnosti korištenja ustaškog pozdrava "Za dom spremni" eklatantan je primjer politike normalizacije nasljeđa NDH i slabosti samih vrhova državne vlasti da se s time obračunaju.² Vrlo je važno spomenuti i referendumске kampanje "Narod odlučuje" i "Istina o Istanbulskoj", čija su se djelovanja protegla na više od pola godine. Pri tome je karakteristično za Građansku inicijativu "Narod odlučuje" bilo to što su njihovi aktivisti gotovo isključivo koristili srpske predstavnike (ponajviše i ponajprije Milorada Pupovca) kao razlog za davanje potpisa. "Istina o Istanbulskoj" stremila je pak poništenju ratifikacije Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju nasilja nad ženama i borbi protiv njega, čime je sebe prikazala u krajnje neprihvatljivom i anticivilizacijskom svjetlu.

Iako nema podataka o tome da je došlo do znatnog porasta slučajeva historijskog revizionizma, govora mržnje i nasilja prema Srbima u odnosu na ranije godine, primjećuje se sve izraženije ocrtavanje institucionalnih kontura tih pojava — ponajviše medijskih i pravosudnih. Ukratko, to se ogleda u dobivanju "prava javnosti" ili "prava građanstva"

tih pojava. To u medijskom smislu znači dobivanje širokih platformi za historijski revizionizam i negacionizam, a u pravosudnom da brojni slučajevi nasilja, fizičkog ili verbalnog, bez obzira na zakone, uglavnom ostaju neprocesuirani ili tek simbolički kažnjeni. Vrhunac je, svakako, potpuno nerazjašnjeni pravni odnos spram ustaškog pozdrava “Za dom spremni”. Osim toga, sve je jača uloga Rimokatoličke crkve u sponzoriranju historijskog revizionizma, što se ogleda u davanju prostora za promocije pseudoznanstvenih publikacija te u istupima visokih dužnosnika klera. Također, bez obzira na učešće vodeće srpske stranke u Hrvatskoj (SDSS) u vladajućoj koaliciji i na neke pozitivne pomake, i dalje ostaje činjenica da jedan dio predstavnika vlasti sudjeluje u javnim događajima na kojima se prekraja povijest te se šalju poruke neprihvatljive za jednu zemlju članicu Europske unije.

Europske i svjetske institucije sve su osjetljivije na nacifašističke i historijsko-negacionističke pojavnosti, pa je tako krajem oktobra Europski parlament usvojio rezoluciju o porastu neofašističkog nasilja u Europi, kojom je zatražio zabranu neofašističkih i neonacističkih grupa u Europskoj uniji. Usvajanje rezolucije podržalo je 355 zastupnika, dok je protiv bilo 90 zastupnika, a 39 je zastupnika bilo suzdržano.³

Stoga, nadovezujući se na analizu pučke pravobraniteljice, izvještaje i rezolucije svjetskih i europskih institucija, brojne istupe vladajućih i opozicijskih političara te javnih lica koja su osudila ovakve pojavnosti, u ovom su Biltenu iznesene upozoravajuće činjenice koje i dalje ukazuju na negativne trendove i na toleranciju nazadnjačkih ideja često motiviranih mržnjom i poticanjem na nasilje. Tu su i dalje Srbi kao etnička skupina jedna od najugroženijih u Republici Hrvatskoj. Iako se u nekim kategorijama broj problematičnih slučajeva smanjio, u drugima se povećao, što nas vodi zaključku da se i dalje nastavlja trend negativnih, historijskorevizionističkih i antisrpskih tendencija u društvu.

SLUČAJEVI HISTORIJSKOG REVIZIONIZMA, GOVORA MRŽNJE I NASILJA PREMA SRBIMA	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Grafiti i znakovlje koji sadrže govor mržnje i etničku netrpeljivost	8	14	26	35	33
Govor mržnje i etnička netrpeljivost na sportskim natjecanjima	4	8	20	14	12
Govor mržnje i etnička netrpeljivost u medijima	8	21	42	40	43
Govor mržnje i etnička netrpeljivost na društvenim mrežama	5	10	28	31	38

Javne akcije koje imaju obilježja netrpeljivosti prema Srbima	9	31	53	52	52
Etnička netrpeljivost i historijski revizionizam u izjavama javnih osoba	9	37	42	52	56
Vrijeđanje i prijetnje upućene Srbima i srpskim institucijama u RH	7	20	62	107	105
Fizički napadi (broj napadnutih osoba)	5	9	16	11	5
Oštećena, uništena i ukradena imovina privatnih osoba i srpskih institucija	6	9	17	16	15
Oštećeni i uništeni antifašistički spomenici	7	13	17	17	19
Oštećene i uništene dvojezične ploče	8	8	2	4	3
UKUPNO	82	189	331	393	381

Pregled i analiza podataka iz 2018. godine

U ovom biltenu analizirani su, kao i ranijih godina, slučajevi historijskog revizionizma, etnički motiviranog nasilja te govora mržnje usmjerenih na Srbe u 2018. godini. Riječ je o podacima koje je po prijavama pojedina i informacijama objavljenim u medijima prikupio snv i Klub zastupnika sdss-a u Hrvatskom saboru.

S obzirom na velik broj pojedinačnih slučajeva, ovdje su korišteni primjeri koji su uzeti kao jedan, ukupni slučaj ovisno o lokaciji na kojoj su zabilježeni (npr. nisu evidentirani svi grafiti kojima se promiče govor mržnje i netolerancija na ulicama svih hrvatskih gradova i mjesta). Ista metodologija korištena je i pri obradi medija — zbog količine sadržaja koji uključuju navedene negativne pojavnosti, a koje pojedini desno orijentirani mediji (najviše portali) proizvode na gotovo dnevnoj razini, svaki od njih obrađen je kao jedan slučaj. Ako je riječ o televizijama koje takve sadržaje emitiraju odnosno objavljuju u različitim emisijama, mjerna je jedinica jedna emisija (primjerice, ako se na jednoj televiziji emitiraju tri emisije često spornog sadržaja, a u svakoj se od njih pronađe i mnogo više spornog sadržaja, mjerna je jedinica ne sâm slučaj, već jedna emisija kao cjelina). Također, u tablicu su uvršteni samo radikalniji primjeri korištenja jezičnog nasilja na portalima i društvenim mrežama, čiji su autori javne osobe.

Pregled je okvirno podijeljen u nekoliko tematskih cjelina s više potpoglavlja i pratećom interpretacijom pri objašnjavanju svakog izdvojenog primjera. Tu se nalaze primjeri prijetnji, vrijeđanja, fizičkih napada, iskaža, negativnih kampanja kojima se promovira historijski revizionizam, međuetnička mržnja i netrpeljivost te poziva na nasilje prema Srbima. S obzirom na to da zbog nepovjerenja u institucije i straha mnogo toga nije ni prijavljeno, ova evidencija ima taj nedostatak. Ovdje nije prikazan svaki slučaj, već samo najeklatantniji i najreprezentativniji primjeri, a gornja tablica prikazuje sumarni broj slučajeva po kategorijama. Tematske cjeline po kojima je Bilten podijeljen jesu:

- /1 elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru (u tablici: 1., 2., 3., 4., 5.);
- /2 elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama i postupcima javnih osoba (u tablici: 6.);
- /3 verbalne prijetnje i uvrede (u tablici: 7.);
- /4 fizički napadi (u tablici: 8.);
- /5 oštećenje, uništenje i krađa imovine (u tablici: 9., 10., 11.)

Bilten završava sa Zaključkom koji je zapravo sumiranje svega navedenoga te Dodatkom koji uključuje popis i kratki opis zakonskih akata i uredaba koji bi trebali regulirati historijski revizionizam, govor mržnje te pozive na nasilje.

/ 1 Elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru

U 2018. godini zabilježeno je, kao i ranijih godina, mnoštvo grafita (vidi galeriju na kraju Biltena) koje sadrži nacifašističko i ustaško znakovlje, kao i pozive na ubojstvo Srba, na gradskim fasadama, ali i u manjim mjestima i selima. Ipak, najviše je zabrinjavajuća medijska slika koja se, po pitanju desnih i konzervativnih portala, ustalila te dobila još veće pravo javnosti. U tom smislu, ako izuzmemo standardne poruke na takvim portalima, najveći je problem nacionalni javni servis — Hrvatska radio-televizija (HRT). Za nju se može reći da je u prethodnoj godini ustaštvu i historijskom revizionizmu te negacionizmu dala potpuno pravo javnosti, odnosno legitimirala je diskurs fabriciranja povijesnih činjenica. Osim HRT-a, od velikih i značajnih institucija svakako vrijedi spomenuti Rimokatoličku crkvu, koja redovno daje svoje prostore promocijama revizionističke i negacionističke literature, a visoki predstavnici klera u tim događajima nerijetko i sami sudjeluju. Uz to su povezane i brojne komemoracije revizionističkog i negacionističkog karaktera na kojima prisustvuju čak i predstavnici državnih vlasti. Česti su i politički pritisci na srpske institucije i političare u Hrvatskoj, ali i na državne institucije ako one ne daju pravo javnosti ili ne popuštaju zahtjevima društvenih skupina i parastruktura (ratno-veteranskih, klerikalnih i desnocivilnih) koje u određenoj mjeri imaju svoju ulogu u kreiranju javnih politika.

/1.1. Neprimjereni grafiti i znakovlje

Trend neprimjerenog grafitiranja u kojemu se riječ "Srbin" koristi kao uvreda i u kojem se crtaju ustaški i nacifašistički simboli nastavlja se sličnim tempom kao ranijih godina, na gradskim fasadama, ulicama i prilaznim cestama. Takvih je grafita u 2018. godini zabilježeno u Zagrebu, Zadru, Smokoviću, Križevcima, Karlovcu, Borovu Naselju, Puli, Đakovu, Osijeku, Rijeci, Sinju, Petrinji, Dubrovniku, otoku Pelješcu, Uzdolju, Šibeniku, Vodicama, Splitu, Bjelovaru, Vukovaru. A druga obilježja (službena ili neslužbena, npr. spomenička ili ona izvješena na privatnim stanovima i kućama) koja na neki izražavaju nostalgiju za NDH ili šalju poruke mržnje prema Srbima primijećena su još u Velikoj Gorici, Glini i Sisku.

Kao i ranije, najveća je koncentracija grafita primijećena u Zagrebu, naročito na fasadama javnih zgrada i u pothodnicima, a grafiti su često popraćeni znakovljem navijačke skupine Bad blue boys (BBB). Mnogi

grafiti zabilježeni ranijih godina nisu uklonjeni, ali je zato jedan dio grafita prekrižen ili je dopisana poruka koja se suprotstavlja onoj prvotno napisanoj. To ukazuje na očit otpor dijela javnosti govoru mržnje i historijskom revizionizmu, koji još uvijek nažalost nije dovoljan.

I dalje su najbrojniji oni grafiti koji sadrže eksplicitno ustašku simboliku — dakle, ušato slovo “U”, ustaški pozdrav “Za dom spremni” ili njegovu skraćenicu “ZDS” te skraćenicu tzv. Nezavisne Države Hrvatske — “NDH”. Nešto su rjeđi grafiti s nacističkim znakovljem — npr. iscrtavanje svastike. Riječ “Srbin” i dalje se pojavljuje u negativnom kontekstu, kao i poruke, često u obliku stiha, upućene Srbima. Tako su zadarski antifašistički spomenici u jednoj noći u februaru preplavljeni ustaškom i nacifašističkom simbolikom te porukama protiv antifašista (“fuck antifa”, “anti-antifa”).⁴ Slično se koji mjesec kasnije dogodilo u Križevcima, kada je kraticama ustaškog pozdrava išaran gradski zdenac.⁵ Do neprimjerenog grafitiranja, opet u Križevcima, s eksplicitnim pozivom na ubijanje Srba (“Srbe na vrbe”), došlo je u oktobru, na što je taj put reagirao i gradonačelnik Mario Rajn.⁶

Grafitiranje javnih površina ne odnosi se samo na gradske fasade, već i na tlo, grobove i zidine kulturne baštine, pa je tako, primjerice, u vrlo velikim dimenzijama grafitirana gradska plaža u Puli.⁷ U toj “akciji” obuhvaćeno je skoro sve — skraćena ustaškog pozdrava, ustaško “U”, svastika, napisi “ubi Srbina”, “ubi Cigana” i “Srbe na vrbe”. Te su se poruke, s istom popratnom simbolikom, pojavile i u samom centru Petrinje na Dan obilježavanja Oluje.⁸ Na brutalan je način oskrvnut i antifašistički spomenik u Bjelovaru te partizansko groblje na kojemu je preko grobova napisano “Ubij Srbina” (na svakom grobu po jedno slovo). Bizaran ustaškonostalgičarski grafit pronađen je i na zidu gradske tvrđave u Šibeniku (“Bože, vrati nam NDH”).⁹

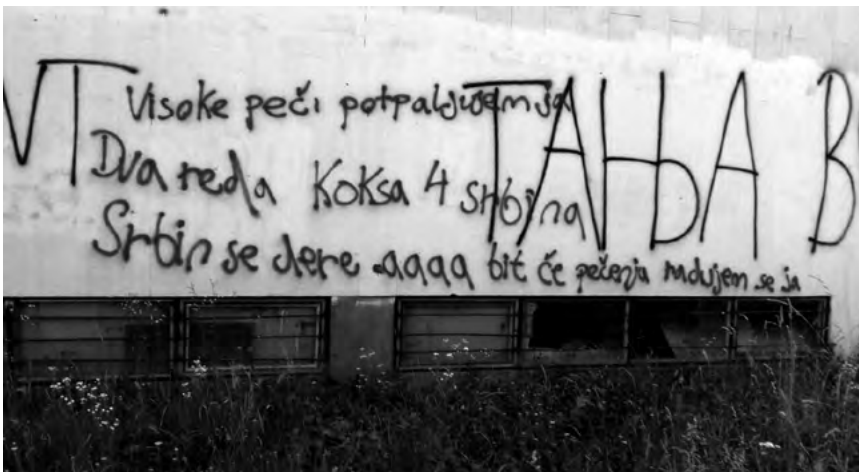

/ Grafit u Maksimirskoj ulici u Zagrebu

/ Oskvrnuto
partizansko groblje
u Bjelovaru

Osim u obliku grafita, neprimjereno se znakovlje koristi i kao dio vlastitih obilježja — npr. na pročeljima privatnih stanova i kuća, ali i kao dio službene komemorativne manifestacije. Tako je čitav tjedan nakon 10. aprila na jednoj kući u mjestu Gradići blizu Velike Gorice bio istaknut transparent kojim se slavilo osnivanje tzv. Nezavisne Države Hrvatske (10. aprila 1941., skraćena "NDH" i grb s prvim bijelim poljem).¹⁰ Cijelih tjedan dana nitko od građana, kao ni policija, nije na to reagirao. Primjer službenih komemoriranja poraženih snaga u Drugom svjetskom ratu može biti spomen-ploča u Glini koju je 8. jula podignula udruga Hrvatski domobran, ogranak Sisak, na kojoj se oružane snage NDH nazivaju "golorukim mučenicima", a sotoniziraju se partizani.¹¹ Svečanosti podizanja ploče prisustvovali su sisački biskup Vlado Košić te gradonačelnik Gline Stjepan Kostanjević. To dokazuje sve veću institucionalizaciju neprimjerenih obilježja, odnosno legitimitet koji im daju predstavnici

/ Grafit u Borovu
naselju

vlasti. Više o ovom problemu bit će rečeno u potpoglavlju 1.4. *Javne akcije*, s obzirom na to da su podizanja spornih obilježja uglavnom popraćena službenim protokolom pod pokroviteljstvom predstavnika vlasti, što civilnih što crkvenih. Ovdje je samo ilustrirano kako je tanka linija između vandalizma u obliku grafitiranja nepoznatih počinitelja i službenog podizanja obilježja i poruka koje sadrže elemente historijskog revizionizma i negacionizma. To dodatno potkrjepljuje tezu o institucionalizaciji i normalizaciji historijskog revizionizma, kao i nacifašističke prošlosti.

/1.2. Sportska natjecanja

Bez obzira na veliku nogometnu euforiju u 2018. godini, incidenata je ipak bilo nešto manje nego ranijih godina te se oni uglavnom nisu svodili toliko na navijanje za hrvatsku reprezentaciju (osim nekoliko incidenata koje izdvajamo), već više na međusobne sukobe između različitih navijačkih skupina, pri čemu je oznaka "Srbin" služila u delegitimacijske svrhe. Tu se opet najviše ističu okršaji između Torcida, Boysa i Armade. Osim skandiranja "Ubij Srbina", koji je postao nekom vrstom konstante na nogometnim stadionima,¹² tu je i spominjanje ličnosti koje se povezuju s hrvatskim nacionalizmom.¹³ Najskandaloznije scene ipak je priuštila Torcida na utakmici 11. kola Prve hrvatske nogometne lige u Zagrebu između NK Lokomotive i HNK Hajduka, kada je oko 13. minute skandirala "Ubij, ubij, ubij Purgera", a pola sata kasnije i "Mi Hrvati ne pijemo vina nego krvi četnika iz Knina".¹⁴

Ipak, ni nogometna euforija vezana uz Svjetsko prvenstvo u Rusiji nije prošla bez šovinističkih incidenata. Na samom početku prvenstva, kada je hrvatska nogometna reprezentacija igrala protiv Argentine, u centru su Zagreba navijači dizali ruku u nacistički pozdrav,¹⁵ a sami su nogometaši proslavili pobjedu protiv Argentine uz Thompsonovu pjesmu Čavoglave, koja počinje s ustaškim pozdravom "Za dom spremni".¹⁶ Taj se isti Thompson pojavio na dočeku hrvatskih nogometaša u Zagrebu 16. jula, i u autobusu i na bini. Iako nije bio predviđen službenim protokolom, to je bila želja samih igrača i izbornika Zlatka Dalića. Medijski osvrti nakon velikog uspjeha hrvatske nogometne reprezentacije nerijetko su bili praćeni politizacijom koja je opet uključivala "Srbe", "komuniste" i "Jugoslavena" kao glavne neprijatelje. Iako o medijima govorimo u sljedećem poglavlju, za ovu svrhu valja izdvojiti tekst Višnje Starešine u Slobodnoj Dalmaciji u kojemu je ona uspjeh hrvatskih nogometaša svela na borbu između "djece Oluje" i "djece komunizma".¹⁷

O šovinističkim i revizionističkim događajima na sportskim natjecanjima dosta je detaljno izvještavao i Hrvatski helsinški odbor (HNO), tako da njihov izvještaj donosi detaljnije informacije.¹⁸

/1.3. Mediji

/1.3.1. Internetski portali i emisije

U 2018. godini nije zabilježeno značajnije pokretanje novih internetskih portala putem kojih bi se promovirao historijski revizionizam, ustaštvo i pozivi na nasilje, ali je već postojećim portalima porasla čitanost, a neki su od njih i učvrstili svoju *mainstream* poziciju. Interesantnu promjenu bilježi portal Direktno.hr, koji je prije bio jedan od vodećih desno-revizionističkih portala, a sada je pod novim uredništvom zauzeo poziciju koja je desno-konzervativna, ali s vidno smanjenom tendencijom govora mržnje i historijskog revizionizma, iako je to i dalje konstanta što se tiče nekih kolumnista koji tamo pišu (npr. Davor Dijanović i Zvonimir Hodak). Za razliku od ranijih godina, povećala se aktivnost na najgledanijoj videoplatformi na internetu — YouTubeu. Tako je vrlo popularan u desnim i nacionalističkim krugovima postao *podcast* Projekta Velebit koji vodi i uređuje Marko Jurič, nekadašnji voditelj emisije *Markov trg* na Z1 televiziji, zbog kojega je Z1 TV bila kratko sankcionirana jer je u svojoj emisiji pozivao na nasilje protiv mitropolita zagrebačko-ljubljanskog Porfirija te poticao korištenje ustaškoga pozdrava “Za dom spremni”. Protiv Juriča je zbog toga i podignuta kaznena prijava. Osim Juriča, *podcast* Velebit vode još Marko Ljubić (kolumnist portala Narod.hr), Domagoj Pintarić (samozvani *stand-up* komičar i zagovornik ideje o ravnoj Zemlji) i Dražen Stjepandić (novinar portala Tjedno.hr i bizarni književnik). Što se tiče ostalih internetskih medija, valja, već standardno, izdvojiti Narod.hr, Maxportal, Hop.com.hr, Dnevno.hr, Braniteljski portal, Dragovoljac.com, Priznajem.hr, Hrvatsko nebo, Hu-benedikt, Kamenjar, Tjedno.hr, Nacija.hr i dr.

Jedan od nešto čitanijih internetskih portala koji prednjače u historijskom revizionizmu, lažnim vijestima i huškačko-tendencioznim porukama jest portal Željke Markić, tj. njezine udruge U ime obitelji, Narod.hr. Antifašistički vjesnik u jednoj je od svojih objava dao kratki pregled skoro svakodnevnih napisa na ovom portalu.¹⁹ Inače, gledajući ukupno, portal Narod.hr prednjači po količini tekstova koje sadrže spomenuti revizionizam i negacionizam u kombinaciji s tendencioznim zaključcima u vezi s djelovanjem srpskih institucija u Hrvatskoj te općenito s položajem Srba u Hrvatskoj. Jedan od njihovih kolumnista Marcel Holjevac u svojoj kolumni od 23. maja naziva Bilten snv-a “Pupovčevim popisom narodnih neprijatelja”, pri čemu perpetuira diskurs o tome da je mantra “ugroženog Srbina” samo krinka za “etnobiznis” i “vrijeđanje Hrvata”.²⁰ Slične poruke Holjevac šalje u tjedniku 7dnevno, o čemu će biti riječi u narednim potpoglavljima.

Podcast Velebit, koji vode već spomenuti Marko Jurič, Domagoj Pintarić, Dražen Stjepandić i Marko Ljubić, skoro u svakoj svojoj YouTube-emisiji produciraju revizionistički i antisrpski sadržaj, još izraženije od npr. televizijske emisije Velimira Bujanca. Osim YouTube-prijenosa, za svoju propagandu koriste i portal Projekta Velebit gdje su jednom prilikom pobrojali sve istaknutije reakcije na prošlogodišnji Bilten snv-a.²¹ Kao primjeri emisija i navodno smiješnih spotova može se izdvojiti glazbeni uradak Domagoja Pintarića pod nazivom *Deda Jovan*, u kojemu je kroz stihove okarakterizirao oslobođenje Zagreba u maju 1945. godine kao ujedinjeno partizansko-četničko silovanje i klanje: "Samo u Zagrebu komunisti su poubijali 50 000 ljudi. Ulazili su u gimnazije i đačke domove i silovali učenice... Malu Grozdanu Budak silovali su satima, nakon čega su došle partizanske i rezali su je komad po komad, šnitu po šnitu... dok nije umrla. Imala je 16 godina i zakopana je u jednu od tih jama na Sljemenu... deda Jovan..."²² Cijeli spot prate slike partizana u Zagrebu te fotošopirana figura bastarda koji je polupartizan-polučetnik.

Na portalu Direktno.hr, bez obzira na ublažavanje retorike i stvaranje dojma "pristojnog" konzervativnog portala, i dalje postoje članci i kolumne u kojima se grubo omalovažavaju Srbi i srpske institucije u Hrvatskoj. Primjer su za to kolumne Davora Dijanovića, pa je tako, primjerice, 25. februara na portalu napisao kolumnu pod naslovom *Iza kulta "ugroženog Srbina", koji propovijeda Milorad Pupovac Suzni, skriva se zločinačka ideja*, u kojoj djelovanje snv-a, časopisa Novosti i Milorada Pupovca označava kao velikosrpsko djelovanje.²³ To je mantra koja se ponavlja kroz brojne članke i kolumne, a gotovo se uvijek dovodi u vezu s "uzimanjem novca iz državnog proračuna" odnosno s "etnobiznisom". To je postalo opće mjesto za optuživanje aktivnosti srpskih institucija u Hrvatskoj. Slične teze, nadovezujući se na priču o "ugroženom Srbinu", ponavlja i Ivica Šola u svojoj kolumni u Slobodnoj Dalmaciji od 26. februara.²⁴ I opet portal Direktno.hr ponavlja slične teze spominjući "prekomjerno trošenje novca snv-a", referirajući se na prošlogodišnji broj Biltena, primjerice u tekstu Marje Čolak.²⁵ U Slobodnoj Dalmaciji, gdje kolumne redovito objavljuje spomenuti Šola, pisati zna i Višnja Starešina, spominjana u prethodnom poglavlju u kontekstu sportskih natjecanja, kada uspjeh hrvatske nogometne reprezentacije uspoređuje s pobjedom protiv "djece komunizma". Osim Slobodne Dalmacije, i u nekim se drugim *mainstream* odnosno srednjostrujaškim listovima pojavljuju kolumnisti i autori koji iznose revizionističko-negacionističke teze. Tu svakako prednjači Milan Ivkošić iz Večernjeg lista, pri čemu valja izdvojiti njegov tekst u kojemu negacionističku knjigu Igora Vukića *Radni logor Jasenovac naziva "sjajnom knjigom"*.²⁶ Osim Ivkošića, u sličnom tonu, makar nešto ublaženije, u Večernjem listu pišu i Nino Raspudić i Mate Mijić.

/1.3.2. Televizije

Što se tiče televizijskih medija, osim već standardne *Bujice* Velimira Bujanca, koja se prikazuje na više lokalnih TV-stanica, posebnu pažnju valja posvetiti Hrvatskoj radioteleviziji koja je u nekoliko navrata u 2018. godini u udarnim terminima ugostila negacionističke nadripovjesničare te otvoreno promovirala njihovu literaturu prepunu neistina o ustaškom logoru Jasenovac i tendenciozne antisrpske propagande.

HRT je tako godinu započeo u revizionističkom tonu i to u emisiji od koje bi malo tko to očekivao — jedna, naoko bezazlena emisija, *Kod nas doma*, koja je u tom terminu na HTV1 zamijenila emisiju *Hrvatska uživo*, emitirala je 24. januara prilog u kojemu je stanoviti Živko Parac govorio o “veselom djetinjstvu u NDH” uz kadar figurice Hitlera. Nakon priloga, voditeljica emisije Iva Šulentić kazala je da se radi o “sjajnom gospodinu Živku”.²⁷ Nadalje, sredinom maja u udarnom terminu na HTV1 emitiran je “dokumentarac” Nade Prkačin s klerikalnog Laudato TV-a *Magnum crimen*, koji se bavi partizanskim likvidacijama, a u kojemu glavnu ulogu igraju slovenski nadripovjesničar Roman Leljak i hrvatski mu parnjak Josip Jurčević. Roman Leljak živopisna je figura, naročito u svijetu laži — samozvani je istraživač “komunističkih zločina” koji je, primjerice, još ranije, u februaru 2017. godine na HRT-u u emisiji Tihomira Dujmovića *Iza zavjese* iznio suludu tezu o 146 000 ubijenih Hrvata u poraću u Sloveniji (na slovenskoj pak televiziji govori o ubijenim Slovencima, po potrebi), a slovenskom je pravosuđu već odavno poznat kao kradljivac tehničke opreme i neovlašteni snimatelj, zbog čega je svojedobno bio i osuđen na zatvorsku kaznu od 14 mjeseci. Nakon odslužene kazne bacio se u poduzetničke vode kao izdavač časopisa za alternativnu povijest, a potom i kao diler automobilima na *leasing*. U međuvremenu je ispisao brojne knjige, uglavnom o likvidacijama suradnika okupatora nakon Drugog svjetskog rata, što ga je lansiralo kao zvijezdu nove desnice u vehementnom boju protiv komunističkog nasljeđa. Tako je, primjerice, prije nekoliko godina napisao knjigu *Huda Jama — strogo čuvana tajna*, a potom i *Maribor — najveće stratište Hrvata*. U tim pseudoznanstvenim publikacijama iznosi iste stvari o ubijenim Hrvatima ili Slovencima kao i u svojim mnogobrojnim medijskim istupima. Leljakov negacionizam u pogledu Jasenovca ide do te mjere da tvrdi da je za cijelo vrijeme postojanja ustaškog logora život izgubilo tek 1 500 ljudi, a da kozaračka djeca nisu tamo ubijena, nego su zbrinuta u zagrebačkim bolnicama.²⁸ U filmu *Magnum crimen* dani su i isječci iz igranog filma Jakova Sedlara *Četverored*.²⁹

Nije prošlo puno vremena do sljedećeg HRT-ova skandala, i to opet na prvom programu. Tako je u emisiju *Dobar dan, Hrvatska*, urednice notorne Karoline Vidović-Krišto, 30. maja ugošćen negacionist i falsi-

fikator, tajnik tzv. Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac (kojemu predsjednik Stjepan Razum) Igor Vukić, koji je, po svom običaju, uz oduševljenje voditelja, umanjivao broj žrtava Jasenovca.³⁰ Igor Vukić autor je dviju revizionističko-negacionističkih knjiga, od kojih se najnovija, *Radni logor Jasenovac*, i promovirala u toj emisiji. Osim te knjige, napisao je u izdanju spomenutog Društva i *Jasenovački logori — istraživanja*, u koautorstvu s Vladimirom Horvatom, Stipom Pilićem i Blankom Matković. Vukićeve glavne teze, od kojih je neke i iznio u emisiji, svode se na to da je Jasenovac bio mjesto internacije za državne neprijatelje NDH, da su se Židovi spašavali od deportacije u nacističke logore, da su zarobljeni partizani sa sobom donijeli tifus, da je laž brojka od 80 000 ubijenih u Jasenovcu te da uopće nije bilo ubijene djece u logoru. Uz to, Vukić tvrdi i da su u Jasenovcu postojali posebni kulturno-obrazovni programi, npr. da je postojala škola za dječake od 11 do 14 godina. Svojedobno je Vukić čak tvrdio da umjesto ZAVNOH-a u Ustavu Republike Hrvatske treba biti NDH.³¹ Kako se, nakon pritiska javnosti, HRT ogradio od te emisije, nije trebalo dugo čekati na reakciju desničarskih organizacija — Građanska inicijativa "Ivo Pilar" najavila je prosvjed pred HRT-om zbog navodne cenzure, a svoj su dolazak najavili i javnosti vrlo poznati šatoraš Đuro Glogoški i Ivan Zvonimir Čičak iz HNO-a.³² "Turneja" Igora Vukića, Romana Leljaka i Jakova Sedlara po televizijama i javnim okupljalištima nastavlja se i na jesen kada je opet na HRT-u, ovaj put u emisiji *Dobro jutro, Hrvatska* 25. oktobra reklamiran film Romana Leljaka *Mit o Jasenovcu* te novi uradak Jakova Sedlara *100 godina srbijanskog terora u Hrvatskoj: Od Karađorđevića i Pribičevića do Pupovca i Vučića*, za što tekst potpisuje stanoviti Nenad Piskač. Vezano uz taj novi Sedlarov film, portal Direktno.hr tjedan je dana prije sa Sedlarom obavio intervju.³³

Emisija *Bujica* Velimira Bujanca nastavlja biti jedna od najistaknutijih šovinističkih i ekstremno desnih emisija koja se emitira na mnogim lokalnim televizijama. Bujančevu tv emisiju, kao jednu od najgledanijih političkih *talkshow* tv emisija u Hrvatskoj, prenosi niz lokalnih tv stanica (Z1, Jadran TV, SBTv, Osječka TV, Srce TV, Adriatic TV itd.) usprkos izrazitoj razini neprofesionalnosti i skandaloznosti po kojoj je Bujančev *show* prepoznatljiv. Primjerice, 28. je septembra u emisiji gostovao Hrvoje Zekanović, zastupnik Hrasta, a on i Bujanec ismijavali su napad na dr. sc. Pupovca koji se dogodio taj dan na zagrebačkom Dolcu, uz Zekanovićev dodatak da je agresija na Hrvatsku bila izvršena od strane "Pupovčevih sunarodnjaka", čime je implicirao i da je srpski narod kolektivno kriv za zločine počinjene na srpskoj strani, ali i da su Pupovčevi sunarodnjaci (Srbi) očito oni koji nisu i građani Hrvatske, bez obzira na to što je dr. Pupovac cijelo vrijeme rata proveo na području Republike Hrvatske, a ne paradržavne tvorevine tzv. Republike Srpske Krajine.³⁴ Od *Bujice* valja još izdvojiti i emisiju od 7. decembra kada je gostovao Igor Štimac³⁵ i kada se pokojnog vođu Hajdukovih navijača Žana

Ojdanića u negativnom kontekstu nazvalo "Jovanom" (Velimir Bujanec, obraćajući se Igoru Štimcu: "Kad govorite o Orjuni, to su zapravo vrlo ozbiljne optužbe. Međutim, kada malo analiziramo od Bojana Islamovića, pa kada spominjemo Jovana Ojdanića ili neke treće, zapravo vaše optužbe imaju smisla."), što je očigledno trebalo predstavljati uvredu ("biti Srbin, pa ne može gore").³⁶

Od tv emisija vrijedi još izdvojiti i emisiju *Demokracija* na Vinkovačkoj televiziji, koju vodi notorna Tatjana Markić i koja je koncipirana tako da se u nju javljaju gledatelji, uglavnom stalna publika ekstremno desnog i nacionalističkog usmjerenja. Urednici *Demokracije* očito doživljavaju ovu emisiju kao samu emanaciju "glasa naroda", s obzirom na tako pretenzozno ime, što je pak dio šireg shvaćanja desnice u Hrvatskoj da oni jedini imaju monopol nad "narodom", odnosno da predstavljaju "tihu većinu". Taj se ideologem redovito prelama u aktivnostima desničarskih stranaka i organizacija te u medijskim istupima vodećih vedeta hrvatske desnice. Interesantno je to da se velik dio gledatelja *Demokracije*, koji se jave u eter, deklarira kao glasači HDZ-a, a ne neke marginalne desne opcije. Osim izjava gledatelja posebno valja izdvojiti neprofesionalno vođene emisije voditeljice Tatjane Markić, koja je, primjerice, u emisiji od 17. februara na temu "Zaslužuje li Tomislav Merčep ovo što mu se događa?" iskoristila termin "traktorijada" za odlazak Srba iz Hrvatske 1995. godine. To je tzv. portal Braniteljski forum s oduševljenjem i prenio.³⁷ Generalno, emisija *Demokracija* djeluje kao grupna terapija za desničare i konzervativce.³⁸ Kako gotovo svaka ova emisija prođe u kakofoniji nacionalističke paranoje, teško je izdvojiti neki konkretan primjer, a svojedobno je o emisiji *Politika i istina*, na istoj televiziji, objavljen izvještaj.³⁹

/1.3.3. Tiskani mediji

Kontinuitet najžešće huškačke propagande i dalje je najprisutniji u Hrvatskom tjedniku urednika Ivce Marijačića. Osim Hrvatskog tjednika, tu se još ističu naročito tjedni magazini 7dnevno, Hrvatsko slovo i Glas koncila.

Hrvatski tjednik skoro u svakom broju više stranica posvećuje propagandi historijskog revizionizma i negacionizma te otvoreno antisrpskim i filoustaškim porukama, kako od strane svojih stalnih komentatora tako i od strane čitatelja koji imaju svoju rubriku. Osim toga, Hrvatski tjednik na svojim prednjim i zadnjim stranicama redovito reklamira emisiju *Bujica* notornog Velimira Bujanca na Z1 televiziji te knjige i filmove Romana Leljaka i Jakova Sedlara, kao i knjige Igora Vukića, Stjepana Loze, Vlade Vladića te drugih pojedinaca koji se najviše ističu po svom u javnosti prizatom revizionizmu i pseudoznanstvenim pokušajima opravdanja ili

negiranja ustaških zločina ili drugih zločina počinjenih nad Srbima, kao i difamiranja antifašizma. Na naslovnici od 12. jula pišu "Bog i Hrvati uvijek pobjeđuju", a ispod toga "Jugoslaveni, ubijte se od muke!" te objavljuju glave poznatih intelektualaca i političara uglavnom lijeve provenijencije. U istom je broju u tom tonu pisana i kolumna glavnog urednika Ivica Marijačića. Naslovnica od 9. augusta pak opisuje dr. sc. Milorada Pupovca kao "Plenkovićeve četnika", a tekstovi unutra obiluju prozivanjem hrvatskih Srba i njihovih predstavnika za "četništvo" i "velikosrpsstvo", u kombinaciji s nekritičkim glorificiranjem vojno-redarstvene akcije Oluja. Ovaj tjednik od 23. augusta reklamira dokumentarni film slovenskog nadripovjesničara Romana Leljaka *Mit o Jasenovcu* s naznakom da "napokon otkriva istinu koja će zaboljeti čuvaru jugosrpskoga mita". Nadalje, više brojeva Hrvatskog tjednika posvećen je obračunima s onim hrvatskim povjesničarima koji nisu dovoljno "hrvatski" odnosno s onima koje Hrvatski tjednik doživljava kao "nacionalne veleizdajnike". Tako je više brojeva posvećeno obračunu s Ivom Goldsteinom, povjesničarom židovskoga podrijetla, i njegovim naporima da ne dopusti historijski revizionizam u pogledu ustaškog logora Jasenovac. Osim Goldsteina, sporadično su na meti i Tvrtko Jakovina, Dragan Markovina te Hrvoje Klasić. Npr. upravo je u broju od 13. septembra u kojemu stanoviti M. Koić i Nikola Banić kreću u obračun s Goldsteinovim tezama, promovirana prvi put knjiga Stjepana Loze: *Ideologija i propaganda velikosrpskoga genocida nad Hrvatima*.⁴⁰ Tjedan dana kasnije, 20. septembra, izlazi razgovor s poduzetnikom Josipom Radeljkom koji najavljuje da "ide do kraja u sudski obračun sa Srpskom pravoslavnom crkvom makar i glave padale".⁴¹ Prosvjed u Vukovaru koji je organizirao vukovarski gradonačelnik Ivan Penava promoviran je na više stranica i više brojeva Hrvatskog tjednika. Iako se prosvjed spremao pod egidom da se kazne ratni zločinci, evidentno je da se radilo isključivo o želji za kažnjavanjem zločinaca sa srpske strane, s dozom stvaranja atmosfere da Srbi kao takvi (ne samo zločinci) jednostavno nisu dobrodošli u istočnoj Slavoniji, općenito u Hrvatskoj. Nakon fizičkog napada na dr. sc. Milorada Pupovca, Hrvatski je tjednik promptno reagirao s naslovnicom *Pupovac izmislio napad* i donio intervju s Anđelkom Mandacem, vlasnikom restorana "Amfora" u središtu Zagreba, koji je kazao da "nikakvih tragova napada nije bilo ni na Pupovčevu tijelu ni na odjeći".⁴² U istom je broju izašao i tekst na više stranica pod naslovom *Tajno ustaško oružje: limun, zelena salata, kečap...*, čime je ismijan napad na dr. sc. Milorada Pupovca na Dolcu te je ponovno doveden u vezu s "mržnjom prema Hrvatskoj".⁴³ U oktobru je za Hrvatski tjednik počeo pisati i odvjetnik Zvonimir Hodak svoju kolumnu *Lijevom našom*, koju je prije toga pisao u tjedniku 7dnevno. Primjera radi, u broju od 18. oktobra napisao je tekst pod naslovom *Tko se tenka laća, na traktoru se vraća*, referirajući se na egzodus Srba nakon vojno-redarstvene akcije Oluja.⁴⁴ U Hrvatskom je tjedniku revno promoviran i film Jakova Sedlara *Sto godina srbijanskoga*

terora u Hrvatskoj: Od Karađorđevića i Pribičevića do Vučića i Pupovca, uz opis "Pupovac nastavlja politiku Nikole Stojanovića i Aleksandra Rankovića, *Srbobran* preimenovan u *Novosti*".⁴⁵ Da su reakcije na prosvjed u Vukovaru bile povod pisanja brojnih tekstova i difamacija, dokazuje kolumna Marina Vlahovića u Hrvatskom tjedniku od 8. novembra, gdje piše: "Vukovar, tu hrvatsku svetinju, besramni Pupovac želi okaljati lažima o navodno stradanim vukovarskim srpskim civilima".⁴⁶ Takvi napisi pokazuju da govor o žrtvama nije govor o žrtvama kao takvima, nego o "našim" i "njihovim", štoviše o potpunom negiranju jednih žrtava, bez obzira na to što su u određenom trenutku i na određenom prostoru bile malobrojnije. Jedna od najskandaloznijih objava Hrvatskog tjednika datira iz 6. decembra, kada su stavili naslovnicu *Gladnu djecu iz Srbije podmetnuli kao žrtve umorene glađu u izmišljenome logoru u Sisku*. Ovime su dali dodatni obol negiranju historičnosti Dječjeg logora u Sisku, u čemu mnogo sudjeluje i Sisačka biskupija na čelu s Vladom Košićem. Primjerice, Sisačka je biskupija organizirala 30. novembra skup "Zbrinjavanje kozaračke djece i dječje prihvatilište u Sisku 1942. — 1943.", na kojemu se tvrdilo da u Sisku nije bilo dječjeg logora te da nije bilo mučenja i nasilnog oduzimanja života.⁴⁷ Dječji logor u Sisku inače je

/ Naslovnica
Hrvatskog tjednika
27. septembra

/ Naslovnice
Hrvatskog tjednika
9. avgusta i 4.
oktobra

osnovan 8. jula 1942. godine te su u njemu internirane obitelji dignute iz ratom zahvaćenih područja na Baniji i Kordunu te u Moslavini i Slavoniji, a nakon ustaških akcija "čišćenja terena". Istodobno u njega stižu i transporti sa ženama i muškarcima iz koncentracijskih logora u Jasenovcu i Staroj Gradiški. Nakon kraćeg zadržavanja svi za rad sposobni muškarci i žene odvedeni su, nakon selekcije, na prisilni rad u Njemačku i Austriju. Djeca, nasilno odvojena od majki i roditelja, ostala su u logoru. Kroz logor je prošlo oko 5 600 djece, od kojih je umrlo njih 1 152.

Još jedna tjedna tiskovina koju valja izdvojiti jest 7dnevno, koji je zapravo tiskana, proširena verzija portala Dnevno.hr. Kako su brojni tekstovi sadržajno dosta slični već navedenim primjerima, ovdje ćemo izdvojiti učestale autore poput Kazimira Mikašeka, Tvrtka Dolića, Zdravka Tomca, Boštjana Turka i Marcela Holjevca. Tako, primjerice, Boštjan Turk 19. oktobra piše da su napadi na film Romana Leljaka *Mit o Jasenovcu* napadi na hrvatski narod,⁴⁸ izjednačavajući tako grubo umanjivanje broja jasenovačkih žrtava s interesom hrvatskog naroda, odnosno s hrvatskim narodom samim. Marcel Holjevac praktički se neprestano bavi Srbima u Hrvatskoj, srpskim institucijama i dr. sc. Miloradom Pupovcem, pa tako, primjerice, 12. oktobra u svojoj kolumni *Tjedni pregled hrvatske političke gluposti* piše da je "premijer osobna Miloradova kuja", a da Novosti objavljuju "šovinističke bljuvotine" i "četničke nebuloze".⁴⁹ Tjedan prije toga pisao je nakon napada na dr. sc. Pupovca: "A Pupovac prezir zaslužuje po svim osnovama... To što je Pupovac napravio se inače zove veleizdaja i do ne tako davno se u većini država tretiralo suđenjem, nakon čega bi uslijedilo gađanje, ali ne limunom".⁵⁰ Da je

Holjevac već praktički svojim retoričkim doskočicama zazivao nečiju smrt, vidi se i iz kolumne od 6. jula, kada Anti Tomiću poručuje "Tomiću, krepaj od muke".⁵¹ Bilo je to rečeno u kontekstu vrlo dobrih rezultata hrvatske nogometne reprezentacije, što su desničarski kolumnisti poput Holjevca ubrzo pretvorili u obračun s "mentalnim Jugoslavenima", "komunistima" i "četnicima", kao što smo vidjeli već na primjeru Višnje Starešine. Tvrtko Dolić pak u svojim kolumnama u ovim novinama učestalo iznosi teorije zavjere u kontekstu otvorene rehabilitacije ustaškog režima i nacifašizma — tako, primjerice, 21. decembra piše da je "povjesničar Igor Vukić dokazao da Jasenovac nije bio logor smrti".⁵² No najotvoreniju apologiju ustaškog režima i NDH iznio je tjedan dana prije kazavši: "Zar je normalno da imamo sve te spomenike Franji Tuđmanu, a niti jedan Anti Paveliću, bez obzira kako Pavelića ocjenjujemo. Ova država nije Hrvatska... Da su Pavelić i ustaše zaista proveli istragu Srba, izostala bi bleiburška tragedija, pa i agresija Srbije iz 90-tih...Koliko bi bilo manje Srba, toliko bi bilo više Hrvata."⁵³

Tjednik Hrvatsko slovo donosi tjedne komentare, pri čemu se za ovu svrhu najviše ističu oni Silvana Oruč Ivoš, Hrvoja Hitreca i Mladena Pavkovića. Tako se, primjerice, Mladen Pavković, član opskurne udruge Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u dijaspori (HAZUD) non-stop bavi Srbima, srpskim institucijama u Hrvatskoj i tjednikom Novosti. Piše 28. septembra u svojoj kolumni: "A još manje bi usred Zagreba mogao izlaziti tjednik *Novosti* koji propagira SAO Krajinu i Srbe koji ne priznaju Hrvatsku kao svoju Domovinu."⁵⁴ A u tonu negacionističke mode 31. augusta kaže: "Spomenimo još i to da se na ovom mjestu [ustaški logor Danica, op. ur.] svake godine polažu vijenci i pale svijeće za 'sve poginule' u logoru. Međutim, još nikada nitko nije rekao ime ni jednog koji je u njemu stradao."⁵⁵ Inače, logor Danica kraj Koprivnice prvi je ustaški koncentracijski logor osnovan netom nakon uspostave NDH, a zatvoren je u drugoj polovici 1942. godine. Prema procjenama Komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača kroz logor je prošlo oko 5 600 osoba. Da su to jedne od ustaljenijih tema ovog tjednika, dokazuje i duplerica posvećena propagiranju "dokumentarnog" filma Romana Ljeljaka 23. novembra, uz opis: "Knjigom i dokumentarnim filmom Roman Ljeljak potvrdio se uzornim istraživačem tamnih strana jugosrpske i orjunaške historiografije, publicistike i novinarstva, koji umreženo, desetljećima bez prestanka i danas, šire laži o jasenovačkom radnom logoru u svrhu prokazivanja Hrvata genocidnim narodom."⁵⁶ Silvana Oruč Ivoš, koja je u nekoliko navrata bila i predsjedničina osobna izaslanica, 17. augusta napisala je kolumnu u kojoj otvoreno proziva dr. sc. Milorada Pupovca za četništvo i velikosrpstvo: "Pupovac ne zastupa srpsku manjinu u Hrvatskoj nego osvajačku i agresorsku velikosrpsku politiku. Posljednjim javnim svrstavanjem na gubitničku četničku stranu Pupovac je izgubio i najmanji legitimitet zastupati Srbe

u Hrvatskoj.”⁵⁷ Dva tjedna ranije otvoreno je napisala da “velikosrpsku proslavu u Srbu treba zabraniti.”⁵⁸ U istom tonu piše i Hrvoje Hitrec, koji svoj tekst objavljuje i na portalu opskurnog Hrvatskog kulturnog vijeća (hkv), a napisao je da je antifašistički kamp u Srbu “provokacija, da ne može biti gora.”⁵⁹ U vrijeme pobjeda hrvatske nogometne reprezentacije spomenuti je Hitrec pisao u skladu s već dobro namještenim orkestrom desničarskih vedeta koji su u nogometnim uspjesima vidjeli obračun sa Srbima, Jugoslavenima, komunistima i orjunašima. Tako tvrdi da “jugoslavenske, dotično velikosrpske enklave u Hrvatskoj i njihovi mediji Novi list, Novosti, Index... u općem hrvatskom zanosu objavljuju male, pakosne priče kojima bi htjeli umanjiti značenje hrvatskih pobjeda...” U istom se tekstu još na par mjesta spominje “velikosrpska klatež”, “jugoslavenske glave”, “četnički nauk” itd.⁶⁰

/1.4. Javne akcije

Godine 2018. bilo je nekoliko javnih akcija koje su bile direktno vođene antisrpskom i revizionističkom retorikom. Od istaknutijih valja izdvojiti ponajviše nekoliko skupova Autohtone — Hrvatske stranke prava (A-HSP) Dražena Keleminca, veliku referendumsku kampanju građanske inicijative “Narod odlučuje”, Thompsonove koncerte (najistaknutiji je onaj u Glini na proslavi Dana Oluje), nekoliko manjih pojedinačnih akcija veteranskih organizacija te brojne promocije revizionističkih i negacionističkih publikacija koje su se uglavnom odvijale u crkvenim prostorijama. Ne treba izostaviti ni pojavljivanje visokih državnih dužnosnika na komemoracijama za poginule ustaše, političke pritiske usmjerene na predstavnike Srba u Hrvatskoj i dr.

/1.4.1. Djelovanje Autohtone — Hrvatske stranke prava (A-HSP)

Autohtona — Hrvatska stranka prava (A-HSP) imala je u 2018. godini više svojih akcija koje su se uglavnom svodile na iste performanse, simboliku i poruke (crne uniforme, paramilitarne oznake). Tako su 8. aprila imali svoje već tradicionalno postrojavanje na Trgu bana Jelačića, pri čemu su opet izrazili potporu američkom predsjedniku Donaldu Trumpu te poslali poruku dr. sc. Miloradu Pupovcu, kojega su nazvali stvarnim vladarom Hrvatske.⁶¹ Dražen Keleminec, njihov lider, dva tjedna kasnije namjeravao je svratiti na službenu komemoraciju u Jasenovcu, no policija ga je spriječila u toj nakani.⁶² Već tradicionalno, Keleminčeva A-HSP nastojala je sabotirati proslavu Dana ustanka u Srbu, ali održali su tek minorni kontraskup pod strogim policijskim nadzorom.⁶³ Dana 4. oktobra 2018. Keleminec je ponovio svoju omiljenu aktivnost — paljenje tjednika Novosti, što je izveo ispred Srpskog narodnog vijeća u Gaje-

voj ulici u Zagrebu.⁶⁴ Osim toga, s e-mail-adrese Dražena Keleminca i A-HSP-a u nekoliko je navrata stiglo nešto prijatniji i poziva na obračun na račun SNV-a i Milorada Pupovca. DORH bi na temelju tih MUP-ovih prijava pokretao postupke, ali značajnih rezultata po tom pitanju nije bilo.

/1.4.2. Thompsonovi koncerti

Više je koncerata Marka Perkovića Thompsona održano 2018. godine, a gotovo je svaki bio popraćen medijskim reakcijama i kontroverzama. Prvo je tako bio slučaj s koncertom u Kostreni 28. aprila koji je ugovoren na prijedlog Franje Božinovića, predsjednika Udruženja Kostrena. Kao i svaki put, pozdrav "Za dom spremni" bio je neizostavni dio repertoara, no čulo se na kraju koncerta i skandiranje rulje "Ubi Srbina" i taktovi pjesme "Jasenovac i Gradiška Stara".⁶⁵

Najveću pažnju javnosti ipak je izazvalo pojavljivanje Thompsona u autobusu s hrvatskim nogometašima i na bini na Trgu bana Jelačića za vrijeme velikog dočeka reprezentacije 16. jula, što smo već spomenuli u potpoglavlju o sportskim natjecanjima. Ubrzo nakon toga, Thompson je nastavio sa svojim koncertima, pa je sljedeći bio na Korčuli 25. jula u povodu proslave dana mjesta Čara.⁶⁶ Najskandalozniji Thompsonov glazbeno-scenski nastup dogodio se ipak u Glini nedugo poslije, na Dan proslave vojno-redarstvene akcije Oluja, kada mu je pristiglo 50 000 ljudi iz Hrvatske i inozemstva te kada policija ponovno nije intervenirala na ustaški pozdrav "Za dom spremni".⁶⁷ Skandaloznost tog koncerta naročito se ogleda u samom povodu (Dan Oluje) i činjenici da je održan koncert u Glini, mjestu poznatom po brojnim stradanjima Srba kojima se sustavno, uz pomoć Rimokatoličke crkve, negira historičnost.⁶⁸ Thompson je krajem augusta održao koncert i u Koprivničkim Bregima, mjestu blizu Koprivnice, a plakat najave koncerta stajao je neko vrijeme upravo nedaleko od mjesta bivšeg ustaškog logora Danica.⁶⁹

/1.4.3. Kampanja Građanske inicijative "Narod odlučuje"

Veliki dio 2018. godine, naročito razdoblje kasnog proljeća i ranog ljeta, obilježila je referendumska kampanja Građanske inicijative "Narod odlučuje" iza koje, po svojoj prilici, stoji Željka Markić, a koju su u javnosti zastupali Zvonimir Troškot, Natalija Kanački, Hrvoje Pende, Luka Mlinarić, Sanja Bilač i drugi aktivisti koji su se povremeno znali pojaviti. Dok su se skupljali potpisi, kojih na kraju nije skupljeno dovoljno, u drugoj polovici maja, kao glavnu motivaciju ljudima da daju svoj potpis, aktivisti ove građanske inicijative nerijetko su navodili upravo Srbe i Pupovca. Tako je novinar Saša Kosanović zadnjih dana obišao štandove te inicija-

tive te se sâm uvjerio u to. Iako su inicijatori referendumske inicijative navodili više potrebnih referendumskih pitanja o izmjeni izbornog sustava, ono što im je bilo glavno jest drugo pitanje, koje se odnosilo na zabranu zastupnicima manjina u Hrvatskom saboru da odlučuju o povjerenju Vladi i proračunu. Tu su aktivisti Inicijative "Narod odlučuje" koristili "argumente" koji su išli na račun Furija Radina, predstavnika Talijana u Hrvatskom saboru, te ponajviše na račun Milorada Pupovca i općenito "Srba" ("Neću dozvoliti da Srbi odlučuju u Hrvatskoj").⁷⁰ Željka Markić, jedna od organizatorica ove referendumske inicijative, koja se nije stavljala u prvi plan, ali je davala podršku, izjavila je za Hrvatski tjednik od 7. juna da je "dosta trgovine između HDZ-a, Pupovca, Radina, SDP-a o našem trošku",⁷¹ čime je dodatno potkrijepila prave argumente za referendumsku inicijativu, mimo često ponavljanih floskula o "pravednijem izbornom sustavu". Treba napomenuti i da je jedna od aktivnijih osoba u kampanji bila Sanja Bilač, bivša HDZ-ovka, i jedna od organizatorica prosvjeda protiv ratifikacije Istanbulske konvencije u Splitu. Ona također piše povremeno kolumne za gore spominjani Hrvatski tjednik (na tom tragu, npr. *Stoljeće srbijanskoga hegemonizma Plenković pokušava produljiti*)⁷² i za portal Narod.hr⁷³ u kojima otvoreno proziva ne samo predstavnike Srba u Hrvatskoj nego i hrvatski državni vrh za "velikosrpstvo" i "četništvo". Aktivnosti inicijatora referendumske kampanje mnogo više govore o samoj inicijativi nego birokratski zakamuflirana pitanja pod egidom "narod odlučuje" i "volja većine".

/1.4.4. Revizionističke i negacionističke promocije

Godinu 2018. obilježilo je mnogo promocija i predstavljanja revizionističke i negacionističke literature u čemu opet prednjači nadripovjesničar Igor Vukić. Valja napomenuti da su takve promocije i protuustavne jer se ЗАВНОН, koji se ovdje nipodaštava, nalazi u izvorišnim osnovama Ustava Republike Hrvatske kao jedan od temelja Republike Hrvatske. Tako je npr. 7. juna imao predstavljanje svoje knjige *Radni logor Jasenovac* u dvorani "Vijenac" na zagrebačkom Kaptolu, što je oduševljeno prenio desničarski Maxportal.⁷⁴ Vukićevo promoviranje takvih teza nastavilo se i u drugim gradovima, pa tako npr. i u Šibeniku, gdje je ipak doživio "hladni tuš" nakon što je skupina antifašista grada Šibenika predvođena predsjednikom Udruge antifašističkih boraca Šibensko-kninske županije Zoranom Restovićem nakratko prekinula Vukićevo promociju navođenjem imena Šibenčana stradalih u Jasenovcu.⁷⁵ Osim Vukića i njegovih skandaloznih promocija (redovno reklamiranih u notornom Hrvatskom tjedniku i još notornijoj *Bujici* Velimira Bujanca), neka je predstavljanja imala i Blanka Matković — tako joj je 19. aprila prostor dao Državni arhiv u Rijeci na čelu s Goranom Crnkovićem, koji je već ranije davao isti prostor spomenutom Igoru Vukiću. Matković je s

članovima Hrvatske družbe povjesničara dr. Rudolf Horvat održala predavanje o djelovanju Ozne i Udbe na prostoru Imotske krajine.⁷⁶ Blanka Matković jedna je od osnivačica spomenute udruge i zagovornica teze da je jasenovački logor nastavio raditi i nakon 1945. godine, iako za to ne postoje nikakvi ozbiljni znanstveni dokazi.

U Jastrebarskom je povodom Sveeuropskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima i 76. godišnjice partizanskog oslobađanja Dječjeg doma za ratnu siročad u Jastrebarskom 26. augusta održana prigodna komemoracija s popratnim programom u kojem se, između ostalog, predstavila knjiga Zdenka Vukovića *Cerne Istine i laži o Jastrebarskom*.⁷⁷ To je još jedan primjer pokušaja negiranja historičnosti postojanja Dječjeg logora u Jastrebarskom, a što su organizirali Hrvatsko žrtvoslovno društvo, Hrvatsko kulturno vijeće, Udruga policije branitelja Jastrebarsko i Župa sv. Nikole biskupa u Jastrebarskom, u čijoj je dvorani i održano izlaganje o domu i o ulozi kardinala Alojzija Stepinca. HRT je opet, svojom objavom na platformi *teletext*, pridonio revizionizmu u tom pogledu, kada je spomenuti ustaški logor proglasio "domom za siročad", a partizansko oslobađanje "partizanskim napadom".⁷⁸ Spomenuti Dječji logor u Jastrebarskom vodile su ustaše 1942. godine, a djeca su, odvajana od majki, dovođena iz logora u Staroj Gradiški, Jablancu i Mlaki. Kad bi bila dovedena, djeci bi obrijali glave i trpali ih u barake bez kreveta, namještaja ili zahoda. Spavali bi na podu, na slami, bez pokrivača. Djeca bi dobila samo komad kruha i juhu. Često bi jela travu. Epidemije, dizenterija, premlaćivanja i izgladnjivanja bili su uzroci smrti. Partizani su to ljeto 1942. godine odveli iz logora nekoliko stotina zdravije i odraslije djece, a preuzeli su ih građani Zagreba, Jastrebarskog i okolnih mjesta.

Noviji primjer negiranja genocida ili uopće masovnih zločina koje je sproveo ustaški režim Nezavisne Države Hrvatske ujedno je jedan od najskandaloznijih jer podrazumijeva neskrivenu afirmaciju i glorifikaciju jedne od povijesnih ličnosti koja je najodgovornija za provođenje masovnih likvidacija civila u okviru trostrukog genocida u logorima Jasenovac i Stara Gradiška. Riječ je o obimnoj pseudoznanstvenoj biografiji Vjekoslava Maksa Luburića koja je krajem septembra 2018. godine promovirana u prostorijama Hrvatskog slova, časopisa za kulturna i politička pitanja koji slovi kao ultrakonzervativan i ekstremno nacionalistički, pri čemu je povremeno također financiran sredstvima iz proračuna Vlade RH. Knjigu pod naslovom *Sluga domovine: Život hrvatskoga viteza Vjekoslava Maksa Luburića, generala Drinjanina*, potpisao je teolog i filozof Vlado Vladić, nekadašnji predavač na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, iako je knjiga zapravo Vladićevo koautorsko djelo s dvojicom ustaških emigranata druge generacije — Ivanom Prcelom i Mirkom Bilićem-Erićem. Knjiga je svojevrsna hagiografija dokazanog ustaškog koljača Maksa Luburića koji je bio i zapovjednikom koncentra-

cijskog logora u Jasenovcu. Pojedini su crkveni krugovi najavili podršku u promoviranju ove ekstremno revizionističke i izrazito proustaške publikacije. Naime, za 22. je oktobra 2018. godine najavljena njena promocija u dvorani Dominikanskog samostana u Splitu, nakon svete mise.⁷⁹ Kao glavni promotor knjige u Splitu najavljen je fra Luka Prcela iz tamošnjeg Dominikanskog samostana, inače glorifikator NDH poznat po skandaloznoj misi emitiranoj na HRT-u još 2016. godine, o čemu je raniji broj Biltena SNV-a i pisao.

Skandalozni nadripovjesničar Roman Leljak imao je promociju svojeg filma *Mit o Jasenovcu* u Samoboru, od čega se vodstvo Grada promptno ogradilo i to je osudilo.⁸⁰ Dana 30. novembra u Sisku je održan skup pod nazivom "Zbrinjavanje ratne siročadi u Sisku 1942. — 1943." u organizaciji Hrvatskih studija i njihove nove profesorice Vlatke Vukelić, bivše članice krajnje desne stranke HSP AS i negatorice historičnosti Dječjeg logora u Sisku te dana ustanka protiv fašizma u šumi Brezovica kraj Siska, koji se u Hrvatskoj slavi kao Dan antifašističke borbe 22. juna.⁸¹

Nova je zvijezda na revizionističko-negacionističkom nebu izgleda splitski povjesničar Stjepan Lozo s kojime je Slobodna Dalmacija 4. novembra napravila intervju u kojemu je Lozo predstavio svoju knjigu na kojoj je, kako kaže, radio četiri godine, a koja se zove *Ideologija i propaganda velikosrpskoga genocida nad Hrvatima — projekt "Homogena Srbija" 1941.* Glavna je teza knjige da su u NDH Srbi nad Hrvatima provodili genocid, a da u Dalmaciji u vrijeme NDH nije uništeno nijedno srpsko selo. Stjepan Lozo npr. kaže: "Oklevetali su [četnici i partizani, op. ur.] Hrvate za genocid nad Srbima preventivnom propagandom, s predumišljajem, već u lipnju 1941. godine, a onda počeli genocid nad Hrvatima... Primjerice, u srednjoj Dalmaciji niti jedno srpsko selo nije uništeno. Kakve su to onda 'strašne' ustaše?"⁸²

Pred sâm kraj 2018. godine iz tiska je izašla knjiga akademika Josipa Pečarića i Stjepana Razuma pod nazivom *Razotkrivena jasenovačka laž*, kao dio projekta spomenutog Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac,⁸³ čime je zaokružen niz revizionističko-negacionističkih publikacija i njihovih promocija u 2018. godini. U knjizi se, već po običaju, tvrdi da je Jasenovac bio radni logor, da je u njemu umrlo tek nešto više od 1 000 ljudi, uglavnom od bolesti, te da masovnih ubojstava, a naročito Srba, nije bilo. Josip Pečarić inače je matematičar i član HAZU-a, a poviješću se, kao i većina spomenutih revizionista i negacionista, tek amaterski bavi. Aktivno se zalagao za povratak ustaškog pozdrava "Za dom spremni" u Hrvatsku vojsku, a još mu je 1998. godine objavljena knjiga *Srpski mit o Jasenovcu I* te dvije godine kasnije i *Srpski mit o Jasenovcu II*, u izdanju Elementa. Pečarić se snažno protivio primanju Ive Goldsteina u HAZU. Stjepan Razum, osim što je na čelu Društva za istra-

živanje trostrukog logora Jasenovac, svećenik je koji se trenutno nalazi na poziciji voditelja Matičnog ureda Zagrebačke nadbiskupije te je čest organizator krajnje negacionističkih i antiprosvjetaljskih manifestacija, poput negiranja masovnih ubojstava u NDH te protivljenja demokraciji i bazičnim znanstvenim spoznajama.⁸⁴ Razum je u više navrata tvrdio da ne postoje dokazi za masovna ubijanja u Jasenovcu od strane ustaša, ali da navodno postoje dokazi o ubijanju od strane partizana.⁸⁵

/1.4.5. Prosvjedi protiv kulturnih i glazbenih manifestacija

Jedna od specifičnosti 2018. godine bila je postojanje otvorenih javnih kampanji te popratnih prosvjeda protiv raznih kulturnih i glazbenih manifestacija koje su se povezivale sa "srpstvom" i "četništvom". Tako su "nepoćudnima" proglašeni popularni rock-pjevač Momčilo Bajagić Bajaga i tradicijska vrsta glazbe zvana "ojkača". U Karlovcu na Dani-ma piva 3. je septembra trebao nastupiti Momčilo Bajagić Bajaga, no organizirane braniteljske udruge izvršile su pritisak koji je rezultirao otkazivanjem njegova nastupa.⁸⁶ Bez obzira na to, ne puno kasnije, Bajaga je najnormalnije i bez ikakvih problema nastupio i u Varaždinu i u Sisku, makar su i to braniteljske udruge pokušale spriječiti (npr. udruga PUMA).⁸⁷ Prije toga, neposredno nakon Dana Oluje, braniteljske udruge iz Petrinje javno su obznanile da se protive Festivalu ojkače koji je 25. augusta trebala organizirati SKD Prosvjeta, pa je zbog tih pritisaka i otkazan.⁸⁸ Kasnije se Festival ojkače ipak održao, bez incidenata, uz jedan manji prosvjed nekolicine nezadovoljnih ratnih veterana. No bez obzira na to, ostale su neke posljedice pritiska ratno-veteranskih organizacija — neki KUD-ovi otkazali su dolazak, dvorana nije bila popunjena do kraja, a radi nekog kompromisa s umjerenijim ratno-veteranskim organizacijama, na događaju su nastupila i dva hrvatska kulturno-umjetnička društva koja izvode sličnu tradicijsku glazbu.⁸⁹

/1.4.6. Skupovi

Godinu 2018. obilježilo je i dosta desničarskih prosvjeda i skupova. U kontekstu desničarskih prosvjeda posebno se izdvajaju manje akcije A-HSP-a zbog svoje specifičnosti, kako retoričke tako i izvedbene, što je obrađeno ranije u posebnom potpoglavlju. Prvi događaj koji je sadržavao elemente antisrpskog prosvjeda bio je u vrijeme posjeta predsjednika Republike Srbije Aleksandra Vučića Hrvatskoj 12. februara, kada je kojih par stotina prosvjednika, zajedno i s trima saborskim zastupnicima (s Mirom Buljem, Stevom Culejem i Josipom Đakićem), prosvjedovalo protiv Vučićeva dolaska. Ono što je najspornije jesu transparenti poput "Jasenovac-srpski mit".⁹⁰ Što se ostalih stvari tiče, valja izdvojiti

nekoliko događaja vezanih uz prosvjede protiv ratifikacije Istanbulske konvencije (Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama), koji su bili obilježeni, između ostalog, i s izrazitim ustašoidnim i filofašističkim tendencijama.⁹¹ Ponovno se dogodilo i skandalozno postrojavanje pripadnika HOS-a u Splitu 10. aprila (Dan osnutka tzv. NDH), na dan koji je dobio pravo javnosti kao njihov dan (proslava obljetnice osnutka IX. bojne "Rafael vitez Boban"), na čelu s notornom pojavom Marka Skeje, čovjeka koji njeguje Hitler-brčiče i za sebe kaže da nije fašist. Ponovno su urlali "Za dom spremni", a ovaj je put dio njihova repertoara bio i govor protiv Istanbulske konvencije, čime se desničarska javnost zabavljala cijelu prvu polovicu 2018. godine.⁹² Jedan od manjih prosvjeda bio je 22. juna, a riječ je o prosvjedu protiv obilježavanja Dana antifašističke borbe u šumi Brezovica kraj Siska, kada je nekolicina ljudi predvođena Vlatkom Vukelić držala transparente i tvrdila da je događaj od 22. juna 1941. "izmišljen".⁹³ Nadalje, prosvjed u Vukovaru 13. oktobra bio je puno manje motiviran stvarnom željom za pronalaskom i kažnjavanjem ratnih zločinaca, a mnogo više potrebom za demonizacijom Srba kao takvih i odašiljanjem poruka da nisu dobrodošli u Slavoniji i Hrvatskoj. S obzirom na to da su pripadnici krajnje desnih političkih stranaka i udruga bili glavne zvijezde toga prosvjeda, to dovoljno govori o motivaciji za prosvjed, uz popratnu simboliku, a retorika vukovarskog gradonačelnika Ivana Penave, koja se nastavila još intenzivnije i nakon prosvjeda, to dodatno potkrjepljuje.⁹⁴ Izjednačavanje kokarde i zvijezde petokrake najeklatantniji je primjer historijskog revizionizma koji je dobio status istine i pravo javnosti u Hrvatskoj, naročito u zadnjih nekoliko godina, a s tom je porukom bio obilježen i ovaj vukovarski prosvjed.

/1.4.7. Revizionističke i negacionističke komemoracije

Godinu 2018. obilježavaju i nešto češće komemoracije u spomen stradalim ustašama i domobranima, što se predstavlja kao "zločin nad hrvatskim narodom" ili, jednostavno, "zločin komunizma". Nerijetko na tim komemoracijama prisustvuje sâm državni vrh i vrh Rimokatoličke crkve u Hrvatskoj. Tako su se početkom septembra 2018. godine odigrala dva zvanična događaja, uz nazočnost visokih predstavnika Vlade Republike Hrvatske i Rimokatoličke crkve, koji su potvrdili da predstavnici vlasti podržavaju neznanstveno i vulgarno revizionističko tumačenje povijesti Drugog svjetskog rata. Pritom nije izostala viktimizacija pripadnika ustaškog pokreta i demonizacija partizanskih antifašista. Dva ministra iz aktualne hrvatske Vlade, ministar državne imovine Goran Marić i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, sudjelovala su u obilježavanju dvaju događaja povezanih sa sukobima ustaša i partizana u Drugom svjetskom ratu. Oba događaja karakteristična su po

ignoriranju prethodnih masovnih ustaških zločina nad srpskim civilima u okolnim naseljima i predimenzioniranju stvarnih ili navodnih partizanskih zločina, kako od predstavnika vlasti tako i od predstavnika Crkve. Budući da su državni i drugi *mainstream* mediji prenijeli izjave ministara i biskupa, ne treba napominjati koliko su navedene tendenciozne i vulgarno revizionističke interpretacije štetne u javnom diskursu. Ministar Goran Marić i dvojica biskupa Rimokatoličke crkve — Vlado Košić, sisački biskup, i Ivica Petanjak, krčki biskup, 8. septembra prisustvovali su komemoraciji 75. godišnjice pada Zrina⁹⁵ — poznatog ustaškog uporišta odakle su ustaše u periodu 1941. — 1943. godine upadale u okolna srpska sela, pri čemu su pobile nekoliko stotina ljudi, svih uzrasta i obaju spolova. Ubijanje je bilo praćeno pljačkom i potpunim uništavanjem okolnih naselja. U navedene zločine bio je uključen velik broj mještana Zrina. Partizani su 8. septembra 1943. godine zauzeli Zrin, nanijevši ustašama velike gubitke u borbi, nakon čega su raselili mještane Zrina i porušili selo kako bi se spriječilo ponovno uspostavljanje ustaškog uporišta. Na toj komemoraciji i izjavama povodom komemoracije, od strane spomenutih visokih državnih i crkvenih predstavnika, kao i državnih medija, izrečen je čitav niz neistina koje su podrazumijevale viktimizaciju ustaša i demonizaciju partizana, bez najmanje osude ili makar uzgrednog spominjanja zločina ustaša iz Zrina koji su prethodili padu tog ustaškog uporišta. Biskup Petanjak raseljavanje je Zrinjana nazvao “genocidom”, insinuirajući da su mještani raseljeni “zato što su bili Hrvati i katolici”. Biskup Petanjak ni tada, kao ni u jednom od prethodnih govora o tom povijesnom događaju, nije spomenuo makar jedan od brojnih zločina koje su stanovnici Zrina počinili nad svojim srpskim susjedima. Povodom komemoracije u Zrinu ministar Goran Marić na svom je Facebook-profilu napisao da su partizani (“zavjetovane ubojice Hrvata”, kako ih je nazvao) navodno likvidirali 300 mještana Zrina, aludirajući na zauzimanje tog mjesta od strane partizana prije 75 godina, što je gruba neistina izračunata s ciljem demonizacije antifašista. Također, ministar je naveo da je glavni razlog navodnog ubijanja 300 “hrvatskih mirnih ratara i stočara” taj što mještani nisu željeli suradnju s partizanima, odnosno “nisu bili spremni ubijati svoje susjede, rodbinu i svoj narod”. Zrin tijekom rata nije bio stanište mirnih ratara i stočara već uporište ustaških razbojnika i ubojica, a partizani nisu raselili to mjesto zato što njegovi mještani nisu s njima željeli suradnju, nego zbog toga što je dio stanovnika Zrina sijalo smrt i vršili nasilje nad mirnim stanovništvom.

U organizaciji Ministarstva hrvatskih branitelja, te uz nazočnost ministra Tome Medveda, u mjestu Vaganac održano je 14. septembra pokapanje ostataka 55 neidentificiranih osoba, ekshumiranih proteklih mjeseci na više lokacija na širem području Vaganca, za koje državna i crkvena propaganda tvrdi da su ubijene od strane partizana samo zbog toga što su bili katolici i Hrvati.⁹⁶ Međutim, nisu ponuđeni nikakvi dokazi

da su neidentificirane osobe ubijene izvan borbe i da su likvidirane samo zbog etničke i vjerske pripadnosti. Silvana Oruč Ivoš, izaslanica hrvatske predsjednice Kolinde Grabar Kitarović, govoreći o navodnim partizanskim zločinima na području Vaganca, iznijela je potpuno proizvoljnu tezu: "Bili su to sustavno planirani, iznimno brutalni zločini nad djecom, ženama, starcima, iako im je krivnja bila samo to što su bili domoljubi, Hrvati i što su voljeli svoj narod i Katoličku crkvu, a počinitelji i nalogodavci ostali su nekažnjeni." Ne postoje dokazi da su partizani na tom području vršili "sustavno planirane i brutalne zločine nad djecom, ženama i starcima" hrvatske nacionalnosti, niti postoje dokazi "sustavnih" partizanskih zločina nad hrvatskom djecom, ženama i starcima bilo gdje tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata. Apsolutno je skandalozno da izaslanica predsjednice Republike iznosi takve neistine, pogotovo ako znamo da su njen govor prenijeli *mainstream* mediji, uključujući i Hrvatsku radioteleviziju. Prisustvo ili potpora predsjednice RH na revizionističkim komemoracijama nije nikakva nova ili iznenađujuća pojava, pa je tako 2018. godine bila na sâm Dan antifašističke borbe pokroviteljicom komemoracije u Jazovki, koja se održala u organizaciji Hrvatskog obrednog združenja (HOZ), čiji su članovi na toj komemoraciji urlali "Za dom spremni".⁹⁷

Sisački biskup Vlado Košić 8. jula 2018. godine blagoslovio je u hrvatskom gradiću Glina tzv. "križ istine" posvećen "golorukim mučenicima" odnosno navodnim tisućama hrvatskih domobrana i oko navodno 30 000 ubijenih pripadnika Wehrmachta koji su, kako je proizvoljno naveo biskup u homiliji izrečenoj toga dana, likvidirali partizani posljednjih mjeseci i neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Na svečanosti posvećenja križa bili su prisutni predstavnici lokalne vlasti na čelu s gradonačelnikom Stjepanom Kostanjevićem.⁹⁸ Najskandalozniji dio Košićeve homilije odnosio se na negiranje historičnosti masakra u glinskoj pravoslavnoj crkvi. Podsjećamo da su ustaše krajem srpnja i početkom augusta 1941. godine u pravoslavnoj crkvi u Glini na najokrutniji način likvidirale preko tisuću srpskih muškaraca s područja Topuskog, Vrginmosta i Gline. Osim toga, biskup je osporio znanstveno dokazanu činjenicu da je ustaški režim odgovoran za smrt nekoliko tisuća stanovnika kotara Glina tijekom rata, pri čemu je naglasio da su ustaše na tom području odgovorne za smrt samo 260 osoba srpske nacionalnosti, aludirajući pritom na poznati masakr koji su ustaše u noći 12. na 13. maja 1941. godine izvršile nad preko 350 srpskih muškaraca — stanovnika grada Gline. Bio je to prvi masovniji ustaški zločin na Baniji, ali nikako jedini masovni ustaški zločin na Baniji i u Glinskom kotaru, nažalost ni najmasovniji. Masovne likvidacije srpskih civila u Banskom Grabovcu i glinskoj pravoslavnoj crkvi, koje su uslijedile dva i pol mjeseca kasnije, po broju žrtava nadmašile su majski pokolj. Sve to je biskup Košić ne samo ignorirao već i negirao, što indirektno što direktno. S druge strane,

biskup je iznio izmišljene i proizvoljne brojke pripadnika fašističkih formacija koje su stvarno ili navodno likvidirali partizani, viktimizirajući one koji su tijekom cijelog rata divljali i klali u Glini i na Baniji. Skandalozno je da je "križ istine" posvećen stvarnim i navodnim pripadnicima fašističkih formacija, podignut svega nekoliko stotina metara od mjesta na kojem se do 1995. godine, kada su ga srušili vandali, nalazio spomenik žrtvama pokolja koji su izvršile ustaše u glinskoj pravoslavnoj crkvi u ljeto 1941. godine. Umjesto da se založi za to da taj spomenik bude obnovljen, da se na tom prostoru ponovo postave spomen-ploče s imenima žrtava, da obližnji spomen-muzej, koji je posvećen žrtvama fašizma u Glini, nakon 23 godine bude vraćen izvornoj namjeni i da gradske vlasti konačno dozvole potomcima i rođacima žrtava da bez smetnji na mjestu na kojem se odigrao zločin odaju počast stradalima, biskup Košić negirao je samu činjenicu da se pokolj u glinskoj pravoslavnoj crkvi uopće dogodio. Kada je riječ o pokolju u pravoslavnoj crkvi u Glini 1941. godine, vrijedi napomenuti da je 2006. godine u Glasu Koncila, zvaničnom glasilu Zagrebačke nadbiskupije, objavljen feljton u kojemu se negira historičnost tog događaja te u kojemu se tvrdi da je taj događaj navodno izmišljen od strane onih koji su se protivili ideji hrvatske državnosti.

Nažalost, ovo nisu jedini primjeri crkvenog pokroviteljstva nad proustaškim revizionistima i negacionistima. Godine 2018., kao i godine prije, u Jastrebarskom, hrvatskom gradiću u kojem je tijekom 1942. godine bio zatočen veći broj djece koja su prethodno boravila u logorima Jasenovac i Stara Gradiška, umirovljeni biskup Mile Bogović, u društvu predstavnika nekoliko desničarskih organizacija i lokalnih veterana rata od 1991. do 1995., održao je misu povodom godišnjice oslobođenja zatočene djece u Jastrebarskom.⁹⁹ Naime, ta su djeca zarobljena s članovima njihovih porodica u ljeto 1942. godine prilikom nekoliko antipartizanskih vojnih operacija ustaša i njemačke okupacione vojske na tlu Nezavisne Države Hrvatske. Djeca su internirana u ustaški logor Stara Gradiška gdje su živjela u užasnim uvjetima. U tom logoru od gladi, mučenja i zaraznih bolesti dnevno je umirao velik broj djece logoraša. Intervencijom predstavnika njemačkog okupatora, na inicijativu Zagrepčanke austrijskog podrijetla Diane Budisavljević, ustaška vlast bila je primorana da djecu koja nisu umrla ili ubijena u logoru Stara Gradiška evakuira u prihvatilište u Jastrebarskom. To prihvatilište, koje je bilo pod stražom pripadnika Oružanih snaga Nezavisne Države Hrvatske te pod upravom katoličkih časnih sestara, nije bilo "dječji dom za ratnu siročad", kako eufemistički navode revizionisti i crkveni propagandisti, nego mjesto za izolaciju i ideološki odgoj. Zbog nehumanih uvjeta boravka u prihvatilištu, kao i zbog posljedica prethodnog boravka u logoru, u prihvatilištu je umrlo nekoliko stotina djece koja se nisu uspjela oporaviti od prethodnog mučenja i izgladnjivanja. Partizani su prilikom

napada na Jastrebarsko 1942. godine oslobodili oko 700 djece. Među partizanima su bili i neki najbliži rođaci pojedine zatočene djece. Pojedini predstavnici Rimokatoličke crkve, uključujući umirovljenog biskupa Bogovića, i predstavnici ekstremne desnice i negacionista, posljednjih godina komemoriraju taj događaj kao nekakvu tragediju.

/1.4.8. Politički pritisci

Srpska zajednica u Hrvatskoj, a ponajviše njezin najviši predstavnik dr. sc. Milorad Pupovac, najviše je političkih pritisaka pretrpjela nakon proslave Dana Oluje, domovinske zahvalnosti i hrvatskih branitelja kada je dr. Pupovac bio u posjeti u Bačkoj Palanci na komemoraciji za žrtve vojno-redarstvene akcije Oluja. Vrhunac pritisaka predstavljao je zahtjev dviju braniteljskih udruga — Zbora udruga veterana hrvatskih gardijskih postrojbi na čelu s Miljenkom Kolobarićem te Udruge specijalne policije iz Domovinskog rata na čelu sa Zoranom Marasom. Oni su zahtijevali od Hrvatskog sabora da se kao predmet na dnevnom redu nađe tematska rasprava o javnom djelovanju saborskog zastupnika Milorada Pupovca. U tekstu koji datira iz 18. septembra naveli su da je dr. sc. Pupovac prisustvovao obilježavanju Dana sjećanja na sve stradale i prognane Srbe u Bačkoj Palanci kada je srbijanski predsjednik Aleksandar Vučić usporedio Hrvatsku s Hitlerovom Njemačkom, a da Pupovac na to nije reagirao. Ta tematska rasprava nikad se nije održala.

Politički pritisci ne dolaze samo od samih vrhova državne vlasti i predstavnika visoke politike, nego još češće i od lokalnih vlasti, ali i parapoličkih organizacija (veliki dio klerikalnih i paraklerikalnih udruga te desnog civilnog sektora) — na tom je tragu bio i komentar dr. sc. Pupovca na GONG-ovoj tribini održanoj 15. septembra, kada je kazao da su “tri skupine u Hrvatskoj moćnije od političara — branitelji, tajkuni i klerici.¹⁰⁰ Da braniteljske organizacije ne utječu samo na koncerte i glazbeno-scenske izvedbe, dokazuje i slučaj dugogodišnje ljudskopravaške aktivistkinje Jelke Glumičić kojoj je karlovačko Gradsko vijeće početkom jula, nakon pisma 15 braniteljskih udruga, odlučilo ipak ne dodijeliti Plaketu Grada Karlovca, zbog njenih kritika vojno-redarstvene akcije Oluja.¹⁰¹

/1.4.9. Ostalo

Ovdje još valja izdvojiti nekoliko događaja javnog karaktera koje je teško svrstati u neku posebnu kategoriju, uglavnom izoliraniji slučajevi, ali koji, kao i drugi navedeni, upućuju na historijski revizionizam ili govor mržnje. Primjerice, u Otočcu u drugoj polovici aprila udruga HAZUD (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u dijaspori) htjela je podići spomen-plo-

ču ustaškom zločincu Juri Francetiću, komandantu zloglasne Crne legije, te u njegovu čast posaditi bor. No policija je ploču ekspresno uklonila.¹⁰² Nadalje, par dana kasnije Vilim Matula, potpredsjednik Vijeća Gradske četvrti Donji grad iz platforme *Zagreb je naš*, upozorio je na prijedlog gradonačelnika Bandića prema kojemu bi se jedan zagrebački park u centru grada, u Martićevoj ulici, nazvao prema kulturnom atašeu iz vremena NDH Enveru Čolakoviću.¹⁰³ Isti mjesec nekom branitelju iz Vodica "ukazala" se zvijezda petokraka u obliku begonija pa je cvjetnjak zgazio kamionom.¹⁰⁴

Nakon kolektivne euforije i histerije uslijed osvojenog srebra hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskom nogometnom prvenstvu krenula je hajka na novinare i aktiviste koji su pisali kritički spram određenih pojava oko reprezentacije, naročito nakon dočeka na kojemu se pojavio Marko Perković Thompson, što je izazvalo buru reakcija i u domaćim, ali i u brojnim stranim medijima. Tako su desničarski mediji i njihovi internetski "troleji" objavljivali članke i komentare u kojima se paušalno proziva nekih dvadesetak uglednih novinara i intelektualaca da stranim medijima stvaraju sliku o Hrvatskoj kao rasističkoj i fašističkoj zemlji. To paušalno prozivanje i optuživanje za "jugoslavensku diplomaciju" i "ne-hrvatstvo" neko je kraće vrijeme poprimalo značajke javnoga linča.¹⁰⁵

Interesantna pojava vezana uz historijski revizionizam i desničarsku kulturnu hegemoniju zamijećena je u slučaju djelovanja Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO), zadužene za izobrazbu nastavnika, koja je na svojoj web-stranici sredinom srpnja promovirala tekst *Što je identitet*, autora Alaina de Benoista, utemeljitelja nove europske desnice koja po svojim nazorima i idejama koketira s fašističkom teorijom i praksom. Alain de Benoist zastupa etnopluralističku tezu da je za organski razvoj pojedine kulture ili nacije potreban samostalan razvoj, bez doticaja s drugima. Tako je strastveni protivnik imigracije, ali i prosvjetiteljskih tekovina modernoga doba i suvremene civilizacije. Taj Benoistov tekst inače je preveo Tomislav Sunić, hrvatski predstavnik ideja nove europske desnice, a tekst je još 2014. godine objavljen u časopisu *Vijenac*.¹⁰⁶

Nesvakidašnju scenu u Hrvatskom saboru izazvao je HDZ-ov saborski zastupnik Stevo Culej 15. novembra kada je organizirao izložbu uoči obljetnice pada Vukovara. Na slici autora Damira Kukavice nalazi se Jean-Michel Nicolier s amblemom HOS-a na kojemu piše "Za dom spremni".¹⁰⁷

/1.5. Društvene mreže

Više se je osoba iz javnog života u 2018. godini istaknulo po svojem djelovanju na društvenim mrežama, ponajviše na Facebooku. Uglavnom je

riječ o članovima krajnje desnih i konzervativnih političkih organizacija, predstavnicima veteranskih organizacija, ali i o nekima koji inače nisu poznati po nacionalističkim i mrziteljskim objavama.

Predstavnici marginalnih stranaka, poput npr. splitsko-dalmatinskog ogranka HSP-a, prednjače u objavljivanju čitave galerije ustaških i filo-ustaških slika na svoj Facebook-profil — primjer je za to Ivica Vladava, šef tog ogranka, poznat po prijateljstvu s notornim Markom Skejom.¹⁰⁸

Kada je bio u centru pažnje zbog pokušaja nastupa na dočeku hrvatske nogometne reprezentacije, Marko Perković Thompson na svom je Facebook-profilu opet pokazao da ima itekakve veze s rehabilitacijom ustaštva, puštajući spot u kojemu urla "Za dom spremni".¹⁰⁹

Jedna od politički najindikativnijih objava bila je ona Tomislava Karamarka od sredine decembra, nakon objave Apela Srba, Židova i Roma. U toj objavi stajalo je, između ostaloga, i sljedeće: "Portal Telegram prenosi kumrovečki pamflet srpske, židovske, romske nacionalne manjine i takozvanih antifašista, čiji jedan podnaslov glasi 'Karamarko je za sve kriv'. Tu tezu isti su dan u saborskoj raspravi kao papagaji ponovili Peđa Grbin i Saša Đujić obrazlažući da je mojom pojavom na političkoj sceni otpočela ustašizacija Hrvatske. Tim pamfletima pridružile su se i velikosrpske Novosti s jedne strane fabricirajući ustaštvo u Hrvatskoj, a s druge veličajući komunistički, diktatorski režim bivše Jugoslavije... Kriv sam što nisam bio u koaliciji s Pupovcem i pročetničkim SDSS-om!? Kriv sam što Pupovčeve velikosrpske Novosti na posljednjoj naslovnici veličaju Jugoslaviju? Kriv sam što su te novine financirane novcem hrvatskih poreznih obveznika?"¹¹⁰

Goran Vojković, redovni kolumnist portala Index.hr, inače liberalne provenijencije, 5. je augusta, na Dan Oluje, na svom Twitter-profilu jasno dao do znanja što misli o tome što je oko 200 000 Srba napustilo Hrvatsku:

/ 2 Elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama i postupcima javnih osoba

U nastavku slijede izdvojeni primjeri izjava javnih osoba (s naglaskom na njihovu eksponiranost i utjecaj) koje sadrže govor mržnje, historijski revizionizam i negacionizam te koje svojim sadržajem pozivaju na etničku netrpeljivost. Prema podacima iznesenima u tablici u uvodnom dijelu Biltena, broj se takvih izjava 2018. godine još i povećao.

“Hrvati u Argentini dijelili su sudbinu svoga naroda i za vrijeme trajanja bivšeg jugoslavenskog komunističkog režima, tražili i našli prostor slobode, u kojemu su mogli svjedočiti svoje domoljublje i isticati opravdane zahtjeve za slobodom hrvatskoga naroda i domovine.”

— *predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović za vrijeme svoje posjete hrvatskim iseljenicima u Argentini, 13. marta*

“Upozorio sam kolegu Mrsića da se koristi srpskim jezikom, upozoravam i vas. Pokušajte, potrudite se malo govoriti hrvatski, uplatite si neki tečaj. U Hrvatskom saboru se govori na hrvatskom jeziku i mislim da, kao kad bi kolega Kajtazi počeo govoriti romski ili kolege iz IDS-a počele govoriti talijanski, teško bi se razumjeli. Pokušajte, da se možemo razumjeti, no hard feeling, bila je prilika pa sam vas upozorio.”

— *saborski zastupnik Hrasta Hrvoje Zekanović zastupnici SDSS-a Dragani Jeckov prilikom rasprave u Hrvatskom saboru o ratifikaciji Istanbulske konvencije, 11. aprila*

“Zar nije antifašizam floskula? U ovoj zemlji jest. Antifašizam nakon 1945. je floskula, a u današnje vrijeme u ovoj zemlji sramota.”

— *povjesničar književnosti Slobodan Prosperov Novak u emisiji Nedjeljom u 2 o antifašizmu, 29. aprila*

“Zahtijevamo pokretanje službene državne istrage protiv SNV-a i autora biltena, zbog pokušaja sramoćenja pojedinaca i institucija i kleveta o Domovinskom ratu kojeg pokušavaju kriminalizirati, te zločeste kam-

panje protiv hrvatskog naroda. Neshvatljivo je da financiramo tjednik 'Novosti' koji u jednom svom članku hrvatski narod naziva pogrdnim izrazom. To se mora zaustaviti."

— *predsjednik stranke DESNO Anto Đapić nakon objave Biltena SNV-a za 2017. godinu, 23. maja*

"Sve se odavno zna. Na ovome mjestu su žrtve, djeca i odrasli, živi bacani u tu jamu. Zato želim podsjetiti da je to bilo odmah nakon pucnja prve puške u Srbu. Vrijeme je da se naša država jasno odredi prema tim događajima. Pa, bar se ne bi trebalo okupljati i slaviti tu prvu pušku, jer je poznato kako je ona krenula."

— *umirovljeni biskup gospičko-senjski Mile Bogović o Danu ustanka u Srbu, 26. jula*

"To je pjesma koja govori o domoljublju, ljubavi i zajedništvu i nema je pravo nitko uzeti. Onaj kome se to ne sviđa, tko to ne sluša, neka zatvori prozor i gleda Big Brother."

— *izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Zlatko Dalić o Thompsonovoj pjesmi Lijepa li si, 27. jula*

"U istoj knjizi analizirali smo sve izvore agresora i utvrdili neosporne činjenice koje nitko nije demantirao! Na srpskoj strani nije bilo identifikacije i evidencije ubijenih civila, kako bi se kasnije moglo konstruirati laži poput ove falsifikatora Teršeličke i Pilsela. Brojni naoružani civili na strani agresora bili su pripadnici tzv. civila na službi u JNA, rezervisti, razni dragovoljci, teritorijalci i pripadnici brojnih privatnih vojski (Arkanovci, Martićevci, Kninđe i slično). Ti agresorski vojnici često nisu imali vojničke odore, što zbog toga jer im nisu bile dostupne, što zbog zavaravanja hrvatskih branitelja. Vidali smo ih na svim bojišnicama."

— *bivši visoki dužnosnik HDZ-a Andrija Hebrang o civilnim aktivistima kao falsifikatorima u komentaru za portal Direktno.hr, 3. augusta*

"Na današnji dan 1991. godine ovdje je bio hrvatski predsjednik, na današnji dan 1991. godine četnici su počeli napadati Vukovar, a mi smo trebali ovdje imati nekakvo srpsko veselje."

— *izaslanik gradonačelnika Bandića Miodrag Demo na otkrivanju spomen-ploče u čast Tuđmanova posjeta Petrinji prije 27 godina, 25. augusta*

“Na akciju Medački džep moramo biti ponosni, a što se tiče Mirka Norca, bio je rat, bio je zapovjednik Zbornog područja Gospić i zbog onoga što se tu dogodilo nosi svoj križ, a meni je drago što je danas ovdje s nama.”

— *ministar obrane RH Damir Krstičević o Mirku Norcu, osuđenom ratnom zločincu, na danu 25. obljetnice akcije Medački džep, 9. septembra*

“Bili su to sustavno planirani, iznimno brutalni zločini nad djecom, ženama, starcima iako im je krivnja bila samo to što su bili domoljubi, Hrvati i što su voljeli svoj narod i Katoličku crkvu, a počinitelji i nalogodavci ostali su nekažnjeni.”

— *izaslanica predsjednice RH Kolinde Grabar Kitarović Silvana Oruč Ivoš na pokopu vojnika domobranske i ustaške vojske u Vaganju, 14. septembra*

“Ako je iznio svoj križ [Mirko Norac]. Postoje mnogi ljudi koji su iznijeli svoj križ i koji se ne problematiziraju. On je tamo u dvorani dobio najveći pljesak. Što se mene tiče, ja bih ga pozdravio.”

— *župan Ličko-senjske županije Darko Milinović u studiju N1 televizije o Mirku Norcu, 24. septembra*

“Svaki psihički i fizički zdrav Hrvat koji se nalazi u pograničnim dijelovima s bivšom neprijateljskom Srbijom trebao bi imati oružje pod kontrolom i pri ruci, jer tko zna što donosi noć i budućnost.”

— *saborski zastupnik HDZ-a Stevo Culej u Hrvatskom saboru za vrijeme rasprave o prijedlogu Zakona o nabavi i posjedovanju oružja, 3. oktobra*

“Umjesto da u Hrvatskoj negujemo vrijednosti Domovinskog rata kao jedinog temelja naše suvremene države, mi imamo slučajeve da se sve više govori o Titu, ili povijesnim krivotvorinama o prvom partizanskom postrojavanju u Brezovici, a za što nema dokaza, govori se o četničkom ustanku u Srbu, Ivi Loli Ribaru... umjesto o Franji Tuđmanu i junacima Domovinskog rata.”

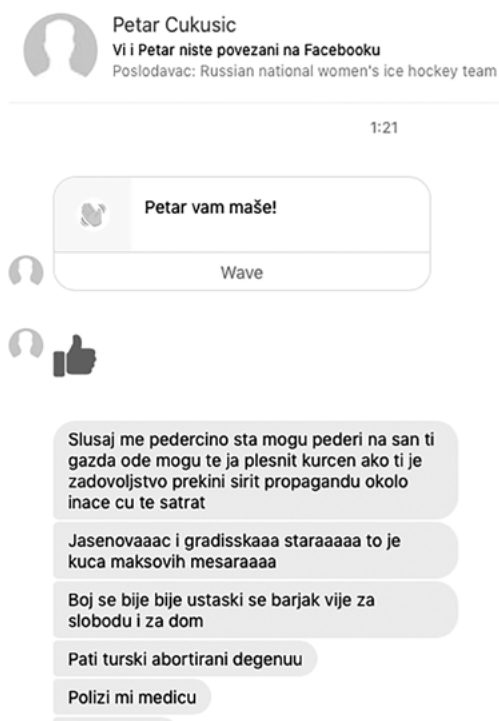
— *zamjenik načelnika Kistanja Roko Antić u intervjuu za Narod.hr, 22. oktobra*

/ 3 Verbalne prijetnje i uvrede

Godine 2018. opet je zabilježeno više desetaka verbalnih prijetnji i uvreda na račun Srba i srpskih institucija, poglavito snv-a, redakcije Novosti i prof. dr. sc. Milorada Pupovca. Točnije, većina poruka adresiranih protiv Srba dolazila je na adresu redakcije Novosti i Srpskog narodnog vijeća. Tako je primjerice u martu stiglo pismo s porukom “Slatko poližite — malo ostavite i Pupovcu, u slast”, a uz to je bila priložena vrećica s nečim nalik izmetu.¹¹¹

Upravo je Pupovac dobio mnogo poruka preko *maila* i *sms-a* s uvredljivim i prijetjećim sadržajem, od čega je jednu i javno objavio.¹¹² Posebno zabrinjava sljedeći komentar dr. sc. Pupovca: “Nije prvi put, od ovog nekog, a nije prvi put ni od drugih nekih. Nije prvi put *e-mailom*, ni Facebookom, ni pismom, a ni na ulici.” No nesmiljena verbalna agresija na vodećeg predstavnika Srba u Hrvatskoj uslijedila je nakon fizičkog napada na zagrebačkom Dolcu i osuda dijela javnosti.¹¹³

Sulude poruke i prijetnje dobili su i neki drugi radnici Srpskog narodnog vijeća, a neke donosimo u nastavku:

/ Primjer uvrede i prijetnje upućene suradniku snv-a

← Poruke za: Novosti
⋮

🔒 mobile.facebook.com

Alen Kero

📱 na mobitelu

➦

Alen Kero

Poruka za pupija :

Goni se u pizdu materinu ljigavi parazit ! Rak rana Hrvatskog tkiva a isto ko misli ka on , svi se gonite u tri pizde materine !!!

7. Kol · Poslano Messengerom

Alen Kero

Jos jedna poruka za cigana pupija ;

Crkni gade i to u smrdiji da vise ne zagadujes Hrvatsku i nosi sobom sve te parazite iz sdss i novosti ! Prokleti paraziti !

Prije 4 min · Poslano Messengerom

😊

📷

+

Napišite poruku...

👍

From: TEREZA MAGLIC [mailto:maglicte22@gmail.com]
 Sent: Saturday, August 04, 2018 3:13 PM
 To: info@portalnovosti.com
 Subject:

Hoce te li vise bando cetnicka!!!!!! Medijska ostavit HRVATSKI NAROD!!!! HRVATSKE BRANITELJE STOKO CETNICKA!!!!!! NA MIRU POGOTOVO HRVATSKOG KRALJA!!!!!! VITEZA!!!!!! MARKA PERKOVICA TOMSONA NA MIRU!!!!!! STO VISE BLATITE ON IHRVATSKI NAROD SU JACI!!!!!! STO NE PISETE O CETNIKU SMECU NEKA IDE CETNIK NEK SE LECI KRESO BELJAK!!!!!! PA NEKA TKO JE ONA NIKAD NISAM CULA ZA NJU NEKA BRE NATASA JANJIC TKO JE ONA I NEKE NJENE CRVENE DRUGARICE!!!!!! IMATE CUJEM CETNICKI RADIO U ZG!!!!!! TO ZABRANITE!!!!!! PUSICI GRBIN POGOTOVO SMECE STAZIC!!!!!! KOJI SIJE PRESTRASNU MRZNJU!!!!!! PA JOVAN MESIC!!!!!! KOJI JE PRODAO IZDAO HRVATSKU!!!!!! O NJIMA PISITE A NE HRVATSKOG VITEZA BLATIT TOMSONA!!!!!! ON

VAM JE DAO TO STO IMATE!!!!!! SVIRA VAM CETNICKO HLADNO PIVO!!!!!! SAD VAM U ARENU DOLAZI ARKANOVAC CETNIK BAJAGA!!!!!! KOJI JE HRVATSKE VOJNIKE NE UBIJAO NEGO MASAKRIRAO KLAO!!!!!! TIME SE BAVITE!!!!!! ZA DOM SPREMNI!!!!!! ZA DOM SPREMNI!!!!!! EVO ZORE EVO DANA EVO JURE I BOBANA!!!!!! JURE ZOVE BOBAN VICE EVO MENE POGLAVNICE!!!!!! NECETE U CAVOGLAVE!!!!!! STICI CE VAS NASA RUKA BOZJA PRAVDA I U SRBIJI!!!!!! ZA DOM SPREMNI!!!!!! CEKAM ODGOVOR HITAN!!!!!! I HOCETE LI SE JAVNO ISPRICAT VITEZU HRVATSKOM TOMSONU?

From: Birger Birgerliche [mailto:birgerbirgerliche@gmail.com]
Sent: Monday, October 1, 2018 12:57 PM
Subject: KV BRAVAR PIŠE

/ Primjer uvrede
i prijetnje upućene
zaposlenici SNV-a

ALO DRUGOVI ANTIFAŠISTI TERORISTI TETE MARŠALA KOJI NIJE BROZ NITI HRVAT NITI SLOVENAC I SADEJSTVUJUĆI VAM UVEK U ZLOČINU IZDAJE PREMA HRVATSKOM NARODU SRBI ČETNICIMA TERORISTI A ONI SU NAZI SA VEKOZOJEBA A SVI STE VI POD JEDNOM KAPOM A TO JE SRPSKA PRAVOSLAVNI CRKVA ĐABA LUDIM PEDERIMA I PEDERUŠAMA HRVATIMA ANTIFAŠISTI-MA TITE MARŠALA KOJI NIJE BROZ NITI HRVAT NITI SLOVENAC IŠTA OBJAŠNJAVATI TUĆI IH ARGUMENTIMA ČINJENICAMA JER OD MANIJAKALNOG LUDILA NEMA PILULE ZA LILULE OSIM KOCA SEKIRE NA EUROPA LETI I ILOVAČE JER BANDO TERORISTA MUP-RH KOLIKO STE GODINA ČUVALI DVA YUGODRŽAVNA TERORISTA OSUĐENA NA SMRT NA OBERLANDESGERICHT IN MÜNCHEN ONO NA SMRT JE LIPO REČENO ZA DO ŽIVOTNU ROBIJU A ISPORUČENI SU BANDO ANTIFAŠISTA TERORISTA HRVATA SA TIM DA NE MOGU IKAD IGDJE U ZATVORU STADELHEIM BEI MÜNCHEN BITI ISPITIVANI O IČEMU DRUGOM OSIM O SMAKNUĆU HRVATSKOGA EMIGRANTA STJEPANA ĐUREKOVIĆA IZ 1983. WOLFRATHAUSEN JOPET BEI MÜNCHEN JEL JASNO NATAŠA KURVO TERORISTIČKE SRPSKA JEL TI BABA ILI PRABABA SVIBNJA 1945. IZVLAČILA IZ KOLONA KRIŽNOGA PUTA PO BOSNI MLADE USTAŠE I KOCEM MOTIKAMA VILAMA IH ODMAH UBIJALE ILI U BOLJEM SLUČAJU IH MALKO POJAHALE PA OPET ISTO SMRT KOCEM MOTIKOM VILAMA LUDI SRPSKI PEDERU MUTAVI MILORADA ZVANI PUPAVAC I TI SI BIJA KA YUGOKOMUNIST ČETNIKA TERORIST DA SE DVA

DRUGARA HRVATA ANTIFAŠISTA TERORISTA YUGODRŽAVNA
AGENTA
MUSTAČ
PERKOVIĆ
NE IZRUČE
BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
A TI ZNAŠ TKO ZNA KOJI JE
HRVAT ANTIFAŠISTA TERORISTA SMAKNUO
OLAF PALMEA
TAČKA BRE DRUGARI PO KISELOM ŠUPKU HRVATI I SRBI
DRUGARI PO ZLOČINU IZDAJE I GENOCIDA NAD HRVATSKIM
NARODOM OD
SRPNJA 27.1941U SRBU DO
VUKOVARA 1991.
SREBRENICA 1995.
JEL SU HRVATI ZA DOM SPREMNI
NARAVNO DA SU BILI I OSTALI
ZA DOM SPREMNI HRVATI BILI I OSTALI
ZA DOM SPREMNI HRVATI BILI
SMERT ANTIFAŠISTIMA HRVATIMA, TITE MARŠALA KOJI NIJE
BROZ NITI HRVAT NITI SLOVENAC SRBIMA TRI TAČKE KAO I DO
SADE NASTAVAK.....
SLOBODA HRVATSKOM NARODU KATOLICI I MUSLIMANI
SLOBODA SLOVENSKOM NARODU

1.listopada 2018.

12:55

OKOTOM ĆE DO DEVETOG KOLINA PLATITI NAČELNIK PU?

IZ MISLIM 2012.

KOJI JE BIJA PRED MOJOM KAPIJOM PO NOĆI I KAO SLUŽBENO
TRIBA BLA BLA ISTO I KURVA KOJA JE ZVALA NIJE MI PALO NAPA-
MET IZAJTI VANKA

/ 4 Fizički napadi

Godine 2018. zabilježeno je nekoliko fizičkih napada motiviranih etničkom mržnjom i netolerancijom. Najviše je u središtu pozornosti bio napad na predsjednika SNV-a i SDSS-a, saborskog zastupnika prof. dr. sc. Milorada Pupovca 28. septembra u centru Zagreba na tržnici Dolac, koji je u tom trenutku bio u društvu stranačkog i saborskog kolege Borisa Miloševića.¹¹⁴ Salva prijatnji i uvreda nakon toga već je spomenuta u prethodnom poglavlju. Ne puno vremena kasnije hranom su gađani i učenici Srpske pravoslavne gimnazije u autobusu na Svetom duhu, o čemu je u Hrvatskom saboru progovorio i zastupnik SDSS-a Boris Milošević.¹¹⁵

Iako su ovo bili najistaknutiji primjeri jer su se odvijali u velikom gradu, mimo nekih događanja koja su sama po sebi napeta (poput npr. sportskih natjecanja), ne treba izostaviti ni događaje u manjim sredinama koji zbog svoje izoliranosti i slabije dostupnosti medija često prođu ispod radara. S takvim tipom problema susreo se povratnik Miloš Brakus iz Vukave kraj Gospića koji se sukobio oko zemljišta i pašnjaka s članovima dviju romskih obitelji koji su njega, suprugu i nekoliko rođaka napali u prisustvu policije.¹¹⁶ Zbog ozljeda je Brakus završio na hitnoj pomoći. Koliko su takvi slučajevi nerijetko nevidljivi ili slabo vidljivi, dokazuje izjava Nikole Lalića, zamjenika župana Ličko-senjske županije iz redova srpske nacionalne manjine, koji je rekao: "U zadnje vrijeme su napadi i ekscesi toliko eskalirali da su postali zamalo svakodnevni. Javnost za mnoge slučajeve niti ne zna."

Ne čudi mnogo da je bilo i napada izravno povezanih sa sportskim navijanjem. Tako je Aleksandar Gundelj, mladić rodom iz Knina koji živi u Subotici, krajem jula napadnut na splitskim Bačvicama zbog tetovaže na leđima na kojoj je pisalo "Delije Knin".¹¹⁷ Ne napadaju se samo navijači, već i radnici — dvojica radnika iz Srbije napadnuta su 26. septembra u Zadru u Ulici Put Gazića, a sve je snimila kamera.¹¹⁸ Još na ljeto, sredinom jula, neugodno je iskustvo imao Slobodan Radošević kraj Bjelovara, kojemu je na benzinskoj postaji na Križevačkoj cesti prišao čovjek koji se predstavio kao "branitelj", pitao ga kako se zove te ga izvrijeđao na nacionalnoj osnovi riječima: "Gdje si bio '91.?", "Samo ti nedostaje kokarda" i sl. Nakon što je napadnuti Radošević krenuo kontaktirati firmu za koju radi, jer zbog ovog ometanja nije mogao obaviti posao za koji je plaćen, stanoviti "branitelj" počeo ga je tući.

/ 5 Oštećenje, uništenje i krađa imovine

/ 5.1. Privatna imovina

Od privatne imovine najviše su opet na meti bili osobni automobili, poglavito oni s registracijskim tablicama iz Srbije. Tako je, primjerice, u Brodarici kraj Šibenika 14. augusta netko probušio gume na automobilu beogradskih tablica te sprejem nacrtao ustaško "U" i kraticu "NDH". Slično se dogodilo i u Zadru u Ulici Put Gazića kada je nepoznati počinitelj pod okriljem noći na automobil beogradskih registracijskih tablica urezao slovo "U". Takav slučaj još se dogodio i u Splitu 12. septembra kraj tvrđave Gripe, kada je velikim slovima na jedan automobil sprejem napisano "ubij Srbina".¹²⁰ Osim toga, na meti je bila i imovina povratnika, poput npr. štale koja je zapaljena obitelji Novaković u Zalužnici kraj Vrhovina u Lici.¹²¹ Dok je obitelj Novaković bila na dva tjedna u Srbiji (konkretno u Hrtkovcima, za vrijeme tenzija koje je tamo podizao Šešelj i njegova Srpska radikalna stranka), netko je zapaljivom tekućinom izazvao požar. Obitelji Babić iz Biljana Donjih u Ravnim Kotarima nepoznati je počinitelj u noći između 17. i 18. novembra posjekao stotinjak stabala maslina i šest stabala bresaka.¹²²

Posebno je zastrašujuća poruka koja je dočekala srpsku obitelj u Čistoj Maloj blizu Vodica na zidu vlastitog dvorišta kad su se nakon nekoliko tjedana odsutstva vratili. Vrlo je velikim slovima napisano: "Četnik, seli se" i ustaško "U" s križem u sredini. Zbog takvih prijetnji ova je obitelj odustala od proslave Božića u Čistoj Maloj.¹²³

/ Poruka srpskoj obitelji koja živi u Čistoj Maloj, Grad Vodice (Izvor: srbi.hr)

/ Ostaci zapaljene štale u Zalužnici

/5.2. Antifašistički spomenici

Praktički jednakim tempom 2018. godine nastavljeno je oštećivanje, oskvrnjivanje i uništavanje antifašističkih spomenika diljem cijele Republike Hrvatske. Obično se radi o iscrtavanju nacifašističkih i ustaških simbola na spomenike, nešto rjeđe o demoliranju u punom smislu. Sredinom februara na meti je bila partizanska bolnica kalničkog partizanskog područja na koju je ucrtano "U".¹²⁴ Mjesec dana kasnije ponovno je na meti bila bista Ive Lole Ribara u Zagrebu, koja je prethodne, 2017. godine više puta bila vandalizirana. Ovaj je put bista — ukradena.¹²⁵

U Podravini je, u blizini Koprivnice, 8. oktobra oštećen spomenik borcima NOV-a, odnosno oštećena je zvijezda petokraka uklesana u kamen.¹²⁶

Nakon "norijade" u Rijeci je demoliran spomenik oslobođenja napisima "ZDS" i "U", na što je promptno reagirao riječki gradonačelnik Vojko Obersnel.¹²⁷ Nadalje, u Vrgorcu je 17. juna uništena spomen-ploča fra Karlu Ćulumu, župniku kojega su 1943. godine ubile ustaše.¹²⁸ U Splitu je 25. augusta lakše oštećena spomen-ploča Prvom splitskom partizanskom odred. Na taj čin predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca Splita Josip Milat te predsjednik Udruge veterana Domovinskog rata antifašista Ranko Britvić imali su zanimljivu reakciju: "Tako vandali, tzv. hrvatski domoljubi, gotovo svake godine uoči dana obilježavanja obljetnice smaknuća (26. 8. 1941.) ponovno 'strijeljaju' borce koji su vođeni idealima slobode išli u narodnooslobodilački antifašistički rat. I još ih zato nazivaju partizanskim zločincima. Svojim siromašnim duhom vjerojatno misle da će razbijanjem spomen obilježja promijeniti povijest."¹²⁹

Na granici tragikomedije bio je događaj u Splitu 7. novembra, kada je srušen spomenik Radi Končaru,¹³⁰ a ubrzo se uspostavilo da je isti slo- mio nogu "napadaču", koji je kasnije iz bolnice ispričao da je bio pijan i da se htio nasloniti, da "nema ništa protiv Rade", ali uz to i da "ne voli Srbe, partizane i komuniste".

/5.3. Dvojezične ploče

U Varaždinu je u trima navratima demolirana ploča Vijeća srpske naci- onalne manjine koja ima natpis i na latinici i na ćirilici. Prvo je razbijena ploča u prvoj polovici jula (7. jula) pronađena u dvorišnom kontejneru za smeće, a predsjednik gradskog vsnm-a Mile Sekulić prijavio je slučaj policiji te podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja.¹³¹ Drugi put je razbijena ploča gradskog vsnm-a 15. septembra te odmah par dana kasnije, 18. septembra, i županijskog vsnm-a. Slučaj je opet prijavljen nadležnim tijelima, a predsjednik županijskog vijeća Milan Mrčetić rekao je da je o slučaju obavijestio župana i predsjednike ogra- naka svih stranaka u županiji. Počinitelji nisu, kao ni u prvom slučaju, pronađeni.¹³²

Zaključak

Sukladno gore iznesenim primjerima i pratećom analizom, može se zaključiti da se nastavlja kontinuitet revizionističkih, mrzilačkih i netolerantnih poruka koje su najviše usmjerene prema Srbima te antifašističkoj tradiciji Hrvatske. Glavni generatori takvih tendencija i govora i dalje su elektronički mediji, a sve češće i društvene mreže, zbog čega i ne čudi sve više rasprava u javnom prostoru o tome kako regulirati i kažnjavati govor mržnje na takvim platformama. Ovaj Bilten ne nudi odgovor na to pitanje, niti predlaže zakonska rješenja, nego samo konstatira činjenice koje se u vezi s time mogu primijetiti na skoro svim poljima, a najviše u elektroničkim medijima i na društvenim mrežama.

Ostaju, dakle, pitanja koliko su postojeći hrvatski zakoni učinkoviti, koliko je to na internetu moguće kontrolirati te je li to samo "liječenje" simptoma, ali ne i bolesti. Ta pitanja treba postaviti jer svaki put kada dođe do nekog incidenta na internetu, pojavi se nagla i velika briga za razinu javnog diskursa, a između toga nastavljaju se iste tendencije i prakse koje su poprimile već oblik normalizacije. Tako je mnogo prostora u ovom Biltenu posvećeno praksama normalizacije historijskog revizionizma i govora mržnje. Ovdje smo naveli samo neke primjere koji su reprezentativni i koji su, na neki način, dio naše svakodnevice, a postoje u rasponu od komentara na društvenim mrežama do emisija na nacionalnom javnom servisu.

Time je prekršen niz međunarodnih konvencija i preporuka što se tiče manjinskih prava, ali i što se tiče suzbijanja govora mržnje, poziva na nasilje te promoviranja historijskog revizionizma i negacionizma (npr. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina Vijeća Europe, Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima te Preporuka iz Lunda o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu).

Najveća odgovornost ipak nije na pojavnostima i počiniteljima "odozdo", već na onima "odozgo" koji eksplicitno ili implicitno potiču ili samo normaliziraju sve što smo označili kao negativno i diskriminatorno. To se odnosi ponajviše na državni politički vrh, vrh Rimokatoličke crkve u Hrvatskoj te medije s nacionalnim dometom. U tom su smislu grafitiranja, skandiranja na stadionima, poruke na društvenim mrežama i slično samo refleksi onoga što polako, ali sigurno postaje dio društvenog *mainstreama*, a upravo je to najopasnije jer taj trend traje otprilike od 2013. godine, odnosno od ulaska Hrvatske u Europsku uniju, o čemu se već na dosta mjesta pisalo.

Osim Pučke pravobraniteljice, čija je analiza spomenuta već u uvodnom dijelu, i brojne su druge domaće te inozemne organizacije upozoravale na problem govora mržnje i historijskog revizionizma u Hrvatskoj, poput izvještaja *State Departmenta*, *Amnesty Internationala* i brojnih inozemnih uglednih medija, pa i onih konzervativnije provenijencije poput njemačkog *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. *State Department* navodi napade na Srbe u Hrvatskoj, bojkot službene komemoracije žrtvama ustaškog logora u Jasenovcu, marš ekstremno desnog A-HSP-a i pjevača Thompsona.¹³³ *Amnesty International* pak u svojem izvještaju o stanju ljudskih prava u Hrvatskoj spominje diskriminaciju seksualnih i etničkih manjina.¹³⁴ Njemački konzervativni list *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ) svojom se osudom Thompsona na dočeku hrvatske nogometne reprezentacije samo pridružio mnoštvu svjetskih uglednih medija koji su prepoznali i objasnili ono što se u Hrvatskoj svjesno i namjerno prešućuje, zanemaruje i normalizira.¹³⁵

Dodatak

Republika Hrvatska nizom zakona propisuje zabranu i kažnjavanje diskriminacije, upotrebu govora mržnje i nasilja te isticanje simbola koji predstavljaju režime ili ideologije koji potiču na nasilje, nesnošljivost i diskriminaciju po bilo kojoj osnovi. Velik značaj u pogledu izrade nacionalnih zakona imalo je evropsko zakonodavstvo. Uz **Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda**, važno je istaknuti **Povelju Evropske unije o temeljnim pravima** kojom se propisuje zabrana diskriminacije na temelju nacionalnosti, spola, rase, boje, etničkog ili socijalnog porijekla, genetskih obilježja, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, vlasništva, rođenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

U smislu inkriminiranja i zabrane govora mržnje, velik značaj predstavlja Vijeće Evrope, koje je 1997. godine izdalo **Preporuku o govoru mržnje**. U njoj je govor mržnje definiran kao "svaki oblik izražavanja koji širi, potiče, promiče ili opravdava rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i druge oblike mržnje temeljene na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu agresivnim nacionalizmom i etnocentrizmom, diskriminacijom ili neprijateljstvom prema manjinama, imigrantima ili ljudima imigrantskog porijekla". Posebno je istaknuto da su glavna obilježja govora mržnje netolerancija i diskriminacija po raznim osnovama kao posljedice negativnih predrasuda i stereotipa. Ovim je Vijeće Evrope osudilo govor mržnje, naglasivši pritom da on može biti posebno štetan ako su ga prenijeli mediji. U tom je kontekstu Vijeće Evrope osnovalo **Evropsku komisiju protiv rasizma i netolerancije**¹³⁶ koja je do danas napisala više izvještaja o državama članicama i opće preporuke.

Republika je Hrvatska krajem 2001. potpisala **Konvenciju o kibernetičkom kriminalu**¹³⁷, o inkriminiranju dijela rasističke i ksenofobne naravi počinjenih s pomoću računalnih sustava. Protokolom su se države potpisnice obavezale osigurati procesuiranje i sankcioniranje autora rasno g i ksenofobnog materijala te zakonodavnim usklađivanjem i uvođenjem drugih potrebnih mjera kojom će se s pomoću računalnog sustava spriječiti distribuiranje ili činjenje dostupnim javnosti.

Ustavom Republike Hrvatske propisuje se opća zabrana i kažnjavanje svakog pozivanja ili poticanja na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Kazneni zakon uređuje zločin iz mržnje kao kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla ili spolne orijentacije druge osobe te propisuje da će se takvo postupanje uzeti kao otegotna okolnost ako Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje. Kroz kazneno djelo javno poticanje na nasilje i mržnju (članak 325.) inkriminira se javno poticanje na nasilje i mržnju usmjerenu prema određenim skupinama ljudi. Propisano je kažnjavanje onoga tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti čini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina. Istim člankom (stavak 4.) propisuje se i kažnjavanje onoga tko javno odobrava, poriče ili znatno umanjuje kazneno djelo genocida, zločina agresije, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina, usmjereno prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla ili boje kože, na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv takve skupine ili pripadnika te skupine.

Od posebne je važnosti za hrvatsko antidiskriminacijsko zakonodavstvo **Zakon o suzbijanju diskriminacije**. Ovim se Zakonom osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, stvaraju se pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Zakonom o medijima uređuju se pretpostavke za ostvarivanje načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvještavanja i dostupnost javnim informacijama. Zakon ističe da će se njegove odredbe tumačiti sukladno Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, izričito se zabranjuje prenošenjem programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, spolnu ili drugu neravnopravnost ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

Zakonom o elektroničkim medijima uređeno je da u audio i/ili audio-vizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.

Od posebnog značaja je i **Zakon o Hrvatskoj radio-televiziji**, koji regulira obaveze HRT-a kao javne televizije. Njime se zabranjuje širenje netrpeljivosti i poticanje na nasilje na jednak način kao što je to učinjeno Zakonom o elektroničkim medijima. HRT je sukladno ovom Zakonu dužan pridonositi suzbijanju diskriminacije na svakoj osnovi u skladu s Ustavom i propisima te je također dužan programskim sadržajem pridonositi ostvarivanju ljudskih prava, ravnopravnosti i političkih prava građana te unapređivanju pravne i socijalne države te civilnog društva, kao i objektivnom izvješćivanju i ukazivanju na kršenje ljudskih prava ranjivih skupina.

Zakonom o javnom okupljanju sudionicima mirnog okupljanja i javnog prosvjeda zabranjuje se nositi odoru, dijelove odore, odjeću, oznake ili druga obilježja kojima se poziva ili potiče na rat ili uporabu nasilja na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira propisuje se da se novčanom kaznom ili kaznom zatvora kažnjavaju osobe koje na javnom mjestu izvođenjem, reproduciranjem pjesama, skladbi i tekstova ili nošenjem ili isticanjem simbola, tekstova, slika, crteža remeti javni red i mir.

Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima zabranjuje unošenje i isticanje transparenta, zastave ili druge stvari s tekстом, slikom, znakom ili drugim obilježjem koje iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti te pjevanje pjesama ili dobacivanje poruka čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti. U slučaju kršenja ovih odredbi Zakona zapriječene su novčane kazne ili kazne zatvora.

Reference

- 1 Kompletnu analizu pučke pravobraniteljice može se pročitati na sljedećoj poveznici: http://ombudsman.hr/hr/dis/cld/1484-relativizacija-zlocina-ndh-narusava-temeljne-vrijednosti-ustava-a-izostanak-reakcija-otvara-prostor-mrznji?fbclid=IwAR3a57iRz95_GjE8AfnECzoVbniG8LJzwrQpskC3A6_VbgdqQQyvi7bPylQ.
- 2 Na tom je tragu i pisan Apel koji potpisuju predstavnici Srba, Židova, Roma i antifašista, a koji je upućen predsjedniku Vlade, predsjedniku Sabora, predsjednici Republike te glavnom državnom odvjetniku: <https://www.documenta.hr/hr/tra%C5%BEimo-osudu-apel.html>.
- 3 N1: *EP traži zabranu neofašističkih i neonacističkih skupina* <http://hr.n1info.com/Svijet/a342738/EP-trazi-zabranu-neofasistickih-i-neonacistickih-skupina.html>
- 4 Tportal: *Govor mržnje i išarani antifašistički spomenici preplavili Zadar* <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/govor-mrznje-i-isarani-antifasisticki-spomenici-preplavili-zadar-foto-20180208/slika-d595c2949fffc01ef295359ac610b3bf>
- 5 Novosti: *ZDS stoji usred Križevaca* <https://www.portalnovosti.com/zds-stoji-usred-krizevaca>
- 6 Novosti: *Osuda mržnje* <https://www.portalnovosti.com/osuda-mrznje>
- 7 Index.hr: *Gradska plaža u Puli osvanula prepuna nacističkih grafita* <https://www.index.hr/Vijesti/clanak/foto-gradska-plaza-u-puli-osvanula-prepuna-nacistickih-grafita/1044847.aspx>
- 8 Novosti: *U centru Petrinje osvanuo grafit "Srbe na vrbe"* <https://www.portalnovosti.com/u-centru-petrinje-osvanuo-grafit-srbe-na-vrbe>
- 9 Nacional: *ŠIBENIK: "Bože, vrati nam NDH"* <https://www.nacional.hr/sibenik-boze-vrati-nam-ndh/>
- 10 Novosti: *Nezavisna Država Gradići* <https://www.portalnovosti.com/nezavisna-drzava-gradici>
- 11 Novosti: *Goloruki Wehrmacht* <https://www.portalnovosti.com/goloruki-wehrmacht>
- 12 Sportske novosti: *Na Maksimiru se dogodio pravi "šovinističko-nacistički dernek". Bad Blue Boysi ispjevali pola ustaškog repertoara. Počelo je sa "boj se bije, bije..."* <https://sportske.jutarnji.hr/nogomet/navijaci/na-maksimiru-se-dogodio-pravi-sovinisticko-nacisticki-dernek-bad-blue-boysi-ispjevali-pola-ustaskog-repertoara-pocelo-je-sa-boj-se-bije-bije/7701714/>
- 13 Sportske novosti: *Torcida zazivala ostavke. Armada i Boysi verbalno ratovali cijelu utakmicu, spominjali i Brunu Bušića* <https://sportske.jutarnji.hr/nogomet/navijaci/foto-torcida-zazivala-ostavke-festival-uvreda-na-derbiju-u-maksimiru-armada-i-boysi-verbalno-ratovali-cijelu-utakmice-spominjali-i-brunu-busica/7787619/>

- 14** Dnevno.hr: *Torcida skandirala sablasne stihove* <https://www.dnevno.hr/sport/navijaci/torcida-skandirala-sablasne-stihove-mi-hrvati-ne-pijemo-vina-nego-krvi-cetnika-iz-kinina-1238442/>
- 15** Index.hr: *U centru Zagreba navijači dizali ruku u nacistički pozdrav* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-zagreba-navijaci-dizali-ruku-u-nacisticki-pozdrav-pogledajte-snimku/2006176.aspx>
- 16** Blic.rs: *Hrvati u svlačionici slavili trijumf uz ustašku pesmu Tompsona* <https://sport.blic.rs/svetsko-prvenstvo-u-fudbalu-rusija-2018/skandal-nad-skandalima-hrvati-u-svclacionici-slavili-trijumf-nad-argentinom-uz-ustasku/erbolc2>
- 17** Slobodna Dalmacija: *Nogometno čudo ili sinovi Oluje protiv djece komunizma* <https://www.slobodnadalmacija.hr/misljenja/vijesti-i-konteksti/clanak/id/556187/nogometno-cudo-ili-sinovi-oluje-protiv-djece-komunizma>
- 18** <http://www.hho.hr/category/projekti/izravna-prevencija-navijackog-nasilja/>
- 19** Antifašistički vjesnik: *Smrad portala Željke Markić* http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/vijesti/3/Smrad_portala_zeljke_Markic/280/
- 20** Narod.hr: *Marcel Holjevac: Pupovčev popis narodnih neprijatelja — što je sljedeće, traka oko ruke za "srbofobe"?* <https://narod.hr/hrvatska/marcel-holjevac-pupovcev-popis-narodnih-neprijatelja-sto-je-sljedece-traka-oko-ruke-za-srbofobe>
- 21** Projekt Velebit: *Da je ono što u Bulletinu snv-a piše istina, ne bi Bulletina snv-a u Hrvatskoj uopće bilo!* <https://projektvelebit.com/da-je-ono-sto-u-bulletinu-snv-a-pise-istina-ne-bi-bulletina-snv-a-u-hrvatskoj-istina-ne-bi-bulletina-snv-a-u-hrvatskoj-uopce-bilo/>
- 22** YouTube: *Transponder featuring Domagoj Pintaric - Deda Jovan* <https://www.youtube.com/watch?v=Vx9QbagNh70>
- 23** Direktno.hr: *Iza kulta "ugroženog Srbina", koji propovijeda Milorad Pupovac Suzni, skriva se zločinačka ideja* <https://direktno.hr/kolumne/iza-kulta-ugrozenog-srbina-koji-propovijeda-milorad-pupovac-suzni-skriva-se-zlocinacka-ideja-114331/>
- 24** Slobodna Dalmacija: *Želim biti ugrožena manjina i od toga pristojno živjeti* <http://urednik.slobodnadalmacija.hr/misljenja/agora/clanak/id/533223/zelim-biti-ugrozena-manjina-i-od-toga-pristojno-zivjeti>
- 25** Direktno.hr: *Novac koji dajete za Pupovčev snv troši se na brojanje pozdrava zds ili kako naći 11.309 razloga za opravdati svoje postojanje* <https://direktno.hr/kolumne/novac-koji-dajete-pupovcev-snv-trosi-se-brojanje-pozdrava-zds-ili-kako-naci-11309-razloga-za-opravdati-123295/>
- 26** Večernji list: *Jasenovac očišćen od ideologizacije, pristranosti i komunističkih krivotvorina* <https://www.vecernji.hr/premium/jasenovac-ociscen-od-ideologizacije-pristranosti-i-komunistickih-krivotvorina-1264321>
- 27** Index.hr: *HRT emitirao bizarni prilog o veselom djetinjstvu u NDH uz omiljenu igračku — figuricu Hitlera* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kod-nas-doma-revizionisticki-prilog-o-veselom-djetinjstvu-u-ndh-uz-omiljenu-igracki-figuricu-adolfa-hitlera/1021870.aspx>

- 28** Narod.hr: *Roman Leljak: Djeca s Kozare pokopana na Mirogoju, a vode se na popisu jasenovačkih žrtava* <https://narod.hr/hrvatska/video-roman-leljak-djeca-s-kozare-pokopana-na-mirogoju-a-vode-se-na-popisu-jasenovackih-zrtava>
- 29** Novosti: *Biološko ratovanje* <https://www.portalnovosti.com/biološko-ratovanje>
- 30** Index.hr: *Skandalozni HRT ugostio tipa koji tvrdi da se Židove u Jasenovcu štitilo od deportacije* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/skandalozni-hrt-ugostio-tipa-koji-tvrdi-da-se-zidove-u-jasenovcu-stitilo-od-deportacije/2001365.aspx>
- 31** Kamenjar: *IGOR VUKIĆ: NDH i ZAVNOH u Ustavu bi trebali zamijeniti mjesta* <https://kamenjar.com/igor-vukic-ndh-i-zavnoh-u-ustavu-bi-trebali-zamijeniti-mjesta/>
- 32** Index.hr: *Desničari dolaze prosvjedovati jer se HRT ogradio od skandalozne emisije o Jasenovcu* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/desnicari-dolaze-prosvjedovati-jer-se-hrt-ogradio-od-skandalozne-emisije-o-jasenovcu/2002018.aspx>
- 33** Direktno.hr: *Sedlar za Direktno o novom filmu: "U sat vremena prikazali smo stravu u kojoj su živjele generacije Hrvata od Karađorđevića do Pupovca"* <https://direktno.hr/direkt/sedlar-za-direktno-o-novom-filmu-u-sat-vremena-prikazali-smo-stravu-u-kojoj-su-zivjele-generacije-hrvata-od-karadordevica-do-pupovca-136596/>
- 34** YouTube: *BUJICA 28.09.2018. HRVOJE ZEKANOVIĆ — Podržao Penavu, oštro po Plenkoviću!* <https://www.youtube.com/watch?v=Ky3aeOnOoMg>
- 35** YouTube: *BUJICA 07.12.2018. EKSKLUZIVNO: IGOR ŠTIMAC RAZOTKRIO UDRUGU 'NAŠ HAJDUK'* <https://www.youtube.com/watch?v=Pn158HqQ7E>
- 36** Novosti: *Jovan kao uvreda* <https://www.portalnovosti.com/jovan-kao-uvreda?fbclid=IwAR311PVNB96Fq187WoyU25y3P2MuNzsqQtV-g4dopycJ1XUUoddh1x7DSV>
- 37** Braniteljski forum: *(Video) Zaslužuje li Tomislav Merčep ovo što mu se događa?* <https://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/video-zasluzuje-li-tomislav-merccep-ovo-sto-mu-se-dogada>
- 38** Tportal: *'Demokracija' Vinkovačke TV - grupna terapija za desničare i konzervativce* <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/demokracija-vinkovacke-tv-grupna-terapija-za-desnicare-i-konzervativce-20180318>
- 39** Civilnodrustvo.hr: *Svakodnevni govor mržnje na Vinkovačkoj televiziji* <http://www.civilnodrustvo.hr/svakodnevni-govor-mrznje-na-vinkovackoj-televiziji/>
- 40** Hrvatski tjednik: *Stjepan Lozo: Ideologija i propaganda velikosrpskoga genocida nad Hrvatima*, 13.9.2018.
- 41** Hrvatski tjednik: *Josip Radeljak: Idem do kraja u sudski obračun sa Srpskom pravoslavnom crkvom makar i glave padale*, 20.9.2018.
- 42** Hrvatski tjednik: *Anđelko Mandac: Nikakvih tragova napada nije bilo ni na Pupovčevu tijelu ni na odjeći*, 4.10.2018.
- 43** Hrvatski tjednik: *Vjeskoslav Magaš: Tajno ustaško oružje: limun, zelena salata, kečap...*, 4.10.2018.
- 44** Hrvatski tjednik: *Zvonimir Hodak: Tko se tenka laća, na traktoru se vraća*, 18.10.2018.

- 45** Hrvatski tjednik: *U cijeloj Hrvatskoj traži se Sedlarov novi film*, 31.10.2018.
- 46** Hrvatski tjednik: *Vukovar, tu hrvatsku svetinju, besramni Pupovac želi okaljati lažima o navodno stradali vukovarskim srpskim civilima*, 8.11.2018.
- 47** Novi sisački tjednik, *Nema dokaza da je u Sisku bio dječji logor i da je bilo mučenja i nasilnog oduzimanja života*, 6.12.2018.
- 48** 7dnevno: *Boštjan Turk: Napadi na film Mit o Jasenovcu, napadi su na hrvatski narod*, 19.10.2018.
- 49** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Teško breme Hrvatske*, 12.10.2018.
- 50** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Baci limun, goni bandu*, 5.10.2018.
- 51** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Tomiću, krepaj od muke*, 6.7.2018.
- 52** 7dnevno: *Tvrtko Dolić: Povjesničar Igor Vukić dokazao da Jasenovac nije bio logor smrti*, 21.12.2018.
- 53** 7dnevno: *Franjo Tuđman bio je Titov bandit, a sve ostalo je kamilica*, 14.12.2018.
- 54** Hrvatsko slovo: *Mladen Pavković: Branitelji nisu SUBNOR*, 28.9.2018.
- 55** Hrvatsko slovo: *Mladen Pavković: Zaboravljena Danica*, 31.8.2018.
- 56** Hrvatsko slovo: *Konačna demontaža lažne historiografije*, 23.11.2018.
- 57** Hrvatsko slovo: *Silvana Oruč Ivoš: Hrvatska je talac Pupovčevih interesa*, 17.8.2018.
- 58** Hrvatsko slovo: *Silvana Oruč Ivoš: Velikosrpsku proslavu u Srbu treba zabraniti!*, 3.8.2018.
- 59** Hrvatsko slovo: *Hrvoje Hitrec: Djeca rata — narod — Hrvatska*, 27.7.2018.
- 60** Hrvatsko slovo: *Hrvoje Hitrec: Hrvatski zanos i tuđe laži*, 13.7.2018.
- 61** Jutarnji list: *Ekstremna desnica organizirala marš u centru Zagreba* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekstremna-desnica-organizirala-mars-u-centru-zagreba-na-trgu-bana-jelacica-keleminec-postrojio-sacicu-crnokosuljasa-docekali-ih-protuprosvjednici/7218012/>
- 62** Index.hr: *Neonacist Keleminec krenuo prema Jasenovcu, policija ga privela uz upotrebu sile* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/neonacist-keleminec-krenuo-prema-jasenovcu-policija-ga-privela-uz-upotrebu-sile/1040245.aspx>
- 63** Net.hr: *DAN USTANKA U SRBU UZ JAKE POLICIJSKE SNAGE: Prosvjednici: "Protiv koga su ustali?"; Organizatori: "Oni su mizerna skupina"* <https://net.hr/danas/hrvatska/dan-ustanka-u-srbu-uz-jake-policijske-snage-zbog-kontra-skupa-prosvjednici-protiv-koga-su-ustali-organizatori-oni-su-mizerna-skupina/>
- 64** Novosti: *Keleminec spalio naslovnice Novosti* <https://www.portalnovosti.com/keleminec-spalio-naslovnice-novosti>
- 65** Novosti: *Pad u trans na ustaški pozdrav* <https://www.portalnovosti.com/pad-u-trans-na-ustaski-pozdrav>
- 66** Maxportal: *Thompson je u Čarama na Korčuli izveo i 'Bojnu Čavoglave'* <https://www.maxportal.hr/premium-sadržaj/foto-video->

thompson-je-u-carama-na-korculi-izveo-i-bojnu-cavoglave/

67 N1: *Policija neće prijaviti Thompsona zbog "Za dom spremni"* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a322371/Policija-neece-prijaviti-Thompsona-zbog-Za-dom-spremni.html>

68 Slučaj Glina odnosi se na preimenovanje Spomen-doma 1995. godine u Hrvatski dom, čime je iz kolektivne memorije i kulture sjećanja izbačen slučaj pokolja u glinskoj pravoslavnoj crkvi koji se dogodio u ljeto 1941. godine. SNV, Documenta te druge mirovne i ljudskopravaške udruge već su u nekoliko navrata tražile vraćanje izvornog imena (v. npr. <http://www.forum.tm/vijesti/grad-glina-ne-priznaje-srpske-zrtve-ndh-2441> i <https://banija.rs/lat/novosti/4221-vratiti-izvorno-ime-spomen-dom-u-glini.html>). Valja spomenuti i pokušaje sabotiranja komemoracije za žrtve tog ustaškog pokolja, o čemu se već pisalo u ovom Biltenu, a o čemu su izvještavali mediji (v. npr. <https://www.portalnovosti.com/glina-sabotirali-komemoraciju-za-zrtve-ustaskog-rezima>).

69 Novosti: *Crna Danica* <https://www.portalnovosti.com/crna-danica>

70 Novosti: *'Neću dozvoliti da Srbi odlučuju u Hrvatskoj'* <https://www.portalnovosti.com/necu-dozvoliti-da-srbi-odlucuju-u-hrvatskoj>

71 Hrvatski tjednik: *Vrijeme je za pravo, pravdu i volju hrvatskoga naroda*, 7.6.2018.

72 Hrvatski tjednik: *Stoljeće srbijanskoga hegemonizma Plenković pokušava produljiti*, 6.12.2018.

73 Narod.hr: *Dr. sc. Sanja Bilač: Pupovčev utjecaj — Četništvo i ideja velike Srbije postali*

su dio mainstream politike hrvatskog vodstva <https://narod.hr/hrvatska/dr-sc-sanja-bilac-pupovcev-utjecaj-cetništvo-i-ideja-velike-srbije-postali-su-dio-mainstream-politike-hrvatskog-vodstva>

74 Maxportal: *NA KAPTOLU: Ovacije za Igora Vukića i njegovu knjigu o Jasenovcu* <https://www.maxportal.hr/premium-sadrzaj/na-kaptolu-ovacije-za-igora-vukica-i-njegovu-knjigu-o-jasenovcu/>

75 Šibenikin: *Taman kad smo doznali da su u Jasenovcu služili odličnu juhu, šibenski antifasisti nakratko prekinuli promociju* <https://www.sibenik.in/knjige/taman-kad-smo-doznali-da-su-u-jasenovcu-sluzili-odlicnu-juhu-sibenski-antifasisti-nakratko-prekinuli-promociju/100313.html>

76 YouTube: *Hrvatske povijesne istine: Blanka Matkovic* <https://www.youtube.com/watch?v=8fjV3B6vwa8>

77 Jaska danas: *Sveeuropski dan sjećanja: Komemoracija i predavanja o dječjem domu* <http://www.jaskadanas.hr/dogadanja/sveeuropski-dan-sjecanja-komemoracija-i-predavanja-o-djecjem-domu/>

78 Index.hr: *HRT dječji ustaški logor proglasio domom za siročad koji su napali partizani* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrt-djecji-ustaski-logor-proglasio-domom-za-sirocad-koji-su-napali-partizani/2023920.aspx>

79 Novi list: *U Crkvi predstavljaju "lik i djelo hrvatskog viteza Maksa Luburića", čovjeka koji je osmislio logor u Jasenovcu* http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/U-Crkvi-predstavljaju-lik-i-djelo-hrvatskog-viteza-Maksa-Luburica-covjeka-koji-je-osmislio-logor-u-Jasenovcu?meta_refresh=true

- 80** Telegram: *Tip koji tvrdi da se u Jasenovcu nije dogodilo ništa strašno predstavlja knjigu u Samoboru; iz Grada su baš ljuti* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/tip-koji-tvr-di-da-se-u-jasenovcu-nije-dogodilo-nista-predstavlja-knjigu-u-samoboru-iz-grada-su-bas-ljuti/>
- 81** Telegram: *Da, došli smo do toga da Hrvatski studiji organiziraju tribinu koja tvrdi da u Sisku nije bilo dječjeg logora* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/da-dosli-smo-do-toga-da-hrvatski-studiji-organiziraju-tribinu-koja-tvr-di-da-u-sisku-nije-bilo-djecjeg-logora/>
- 82** Slobodna Dalmacija: *Povjesničar Stjepan Lozo: U NDH su Srbi provodili genocid nad Hrvatima, a onda su "strašne" ustaše optužili za zločin nad njima* <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/573398/povjesnicar-stjepan-lozo-u-ndh-su-srbi-provodili-genocid-nad-hrvatima-a-onda-su-39strasne39-ustase-optuzili-za-zlocin-nad-njima-iza-te-besramne-klevete-stoji-srpska-pravoslavna-crkva?fbclid=IwAR2-UY12CP1bw169O-bKxLUM2Jvpgu-eszev92xO8GnkwxG6iwdQo6UhgO4>
- 83** Dragovoljac.com: *Nova knjiga Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac* <http://www.dragovoljac.com/index.php/obavijesti/14166-nova-knjiga-drustva-za-istrazivanje-trostrukog-logora-jasenovac>
- 84** Index.hr: *SVEĆENIK RAZUM Jeste li znali da svi mi plaćamo najvećeg branitelja NDH u Hrvatskoj?* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/svecenik-stjepan-razum-jeste-li-znali-da-svi-mi-placamo-najveceg-apologeta-ndh-u-hrvatskoj/989151.aspx>
- 85** HCSP: *Dr. Stjepan Razum: Nema dokaza za masovne ustaške zločine u Jasenovcu, ali ima za partizanske!* <http://hcsp.hr/dr-stjepan-razum-nema-dokaza-za-masovne-ustaske-zlocine-u-jasenovcu-ali-ima-za-partizanske/>
- 86** Tportal: *Branitelji potjerali Bajagu s Dana piva, evo što kažu zašto* <https://www.tportal.hr/showtime/clanak/hladno-pivo-kao-zamjena-zbog-navodnog-pritiska-dijela-braniteljskih-udruga-otkazan-bajagin-koncert-foto-20180810>
- 87** Večernji list: *Bajaga nepoželjan i u Varaždinu, za branitelje njegov je nastup uvredljiv* <https://www.vecernji.hr/showbiz/bajaga-nepozeljan-i-u-varazdinu-za-branitelje-njegov-je-nastup-uvredljiv-1264151>
- 88** Portal053: *Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata protiv održavanja festivala ojkaca u Petrinji* <https://portal053.hr/koordinacija-udruga-proisteklih-iz-domovinskog-rata-protiv-odrzavanja-festivala-ojkaca-u-petrinji/>
- 89** Novosti: *Održan Festival ojkace: Tko pjeva, zlo ne misli* <https://www.portalnovosti.com/odrzan-festival-ojkaca-tko-pjeva-zlo-ne-misli>
- 90** Novosti: *Za Vučića — spremni!* <https://www.portalnovosti.com/za-vucica-spremni>
- 91** Index.hr: *Na prosvjedu protiv Istanbulske urlali ustaški pozdrav i slavili Orbana, tvrde da ih je bilo 70.000* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/na-prosvjedu-protiv-istanbulske-urlali-ustaski-pozdrav-i-slavili-orbana-tvrde-da-ih-je-bilo-70000/1038264.aspx>
- 92** Index.hr: *Ustaše se postrojile u Splitu: Urlali "Za dom spremni" i pričali o Istanbulskoj* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/uzivo-ustase-se-postrojavaju-u-splitu/1037632.aspx>

- 93** Index.hr: *Pogledajte prosvjed protiv Dana antifašističke borbe* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/video-pogledajte-prosvjed-protiv-dana-antifasisticke-borbe/2006340.aspx>
- 94** Slobodna Dalmacija: *Ustaški simboli, "petokolonaši" i vapaji za pravdom: pogledajte transparente koje prosvjednici nose u Vukovaru* <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/569924/ustaski-simboli-39petokolonasi39-i-vapaji-za-pravdom-pogledajte-transparente-koje-prosvjednici-nose-u-vukovaru>
- 95** Jutarnji list: *MARIĆ O STRADANJU MJEŠTANA ZRINA "Zavjetovane ubojice Hrvata i hrvatskog Zrina su do temelja spalili, a vatrenim oružjem i klanjem pobili 300 ljudi"* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/maric-o-stradanju-mjestana-zrina-zavjetovane-ubojice-hrvata-i-hrvatskog-zrin-su-do-temelja-spalili-a-vatrenim-oruzjem-i-klanjem-pobili-300-ljudi/7808424/>
- 96** Index.hr: *Kod Plitvica ubijeni ustaše pokopani uz vojne počasti. I Medved je bio tamo* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kod-plitvica-ubijeni-ustase-pokopani-uz-vojne-pocasti-i-medved-je-bio-tamo/2023855.aspx>
- 97** Index.hr: *Kolinda pokroviteljica komemoracije na Jazovki, posjetitelji vikali "Za dom spremni"* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kolinda-pokroviteljica-komemoracije-na-jazovki-posjetitelji-vikaliza-za-dom-spremn/2006372.aspx>
- 98** Novosti: *Goloruki Wehrmacht* <https://www.portalnovosti.com/goloruki-wehrmacht>
- 99** Novosti: *Bogovićev napad na dječji logor* <https://www.portalnovosti.com/bogovicev-napad-na-djecji-logor>
- 100** Net.hr: *PUPOVAC UZVRATIO RADIKALIMA: "Tri klase u Hrvatskoj moćnije su od političara — branitelji, tajkuni i klerici"* <https://net.hr/danas/hrvatska/milorad-pupovac-politicka-klasa-u-hrvatskoj-postepeno-gubi-moc-a-preuzima-ju-klasa-klerika/>
- 101** Novosti: *Zbog braniteljske hajke ostala bez priznanja* <https://www.portalnovosti.com/zbog-braniteljske-hajke-ostala-bez-priznanja>
- 102** Index.hr: *Policija ekspresno uklonila ploču Juri Francetiću u Otočcu* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-ekspresno-uklonila-plocu-juri-franceticu-u-otoccu/1039757.aspx>
- 103** Index.hr: *Park u centru Zagreba dobit će ime po ustaškom atašeu* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/bandicev-novi-skandal-park-u-centru-zagreba-dobit-ce-ime-po-ustaskom-ataseu/1040456.aspx>
- 104** Novi list: *U begonijama prepoznali petokraku pa zgazili cvjetnjak kamionom* <http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/BRANITELJIMA-SE-UKAZALA-PETOKRAKA-U-begonijama-prepoznali-petokraku-pa-zgazili-cvjetnjak-kamionom>
- 105** Croative: *JE LI ISTINA da nam ovi ljudi u Svijetu, medijski "rade o glavi"? Koliko je među njima Hrvata?* <https://croative.net/je-li-istina-da-nam-ovi-ljudi-u-svijetu-medijski-rade-o-glavi-koliko-je-medu-njima-hrvata/>
- 106** Faktograf: *Agencija za odgoj i obrazovanje učitelje "educira" idejama desnog ekstremista i skriva tko je za to odgovoran*

<https://faktograf.hr/2018/07/18/identitet-agencija-za-odgoj-obrazovanje-alain-benoist/>

107 N1: *U Saboru slika s pozdravom Za dom spremni* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a347825/U-Saboru-slika-s-pozdravom-Za-dom-spremni.html>

108 Index.hr: *Šef dalmatinskog HSP-a objavio slike djece u fantomkama i uniformama s ustaškim pozdravom* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sef-splitskog-hspa-objavio-fotografije-djece-u-uniformama-s-ustaskim-pozdravom/1030512.aspx>

109 Telegram: *Ne, Thompson uopće ne provocira; po Facebooku dijeli spot u kojem urla za dom spremni* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/ne-thompson-uopce-ne-provocira-danima-se-obracunava-i-dijeli-spot-u-kojem-urla-za-dom-spremni/>

110 Telegram: *Gospodin Karamarko u ekstravagantnom istupu na Facebooku pokušava najaviti svoj veliki povratak* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/cini-nam-se-da-gospodin-karamarko-u-ekstravagantnom-istupu-na-facebooku-pokusava-najaviti-svoj-povratak/>

111 Novosti: *Degutantna prijetnja na račun snv-a* <https://www.portalnovosti.com/degutantna-prijetnja-na-racun-snv-a>

112 Index.hr: *Pupovac objavio mail s ustaškim pozdravom koji je dobio: "Prvi put sam odgovorio"* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/pupovac-objavio-mail-s-ustaskim-pozdravom-koji-je-dobio-prvi-put-sam-odgovorio/1040384.aspx>

113 Lupiga.com: *"Trebalo nam je metak u glavu!": Na Facebooku masovno pozivaju na ubojstvo Milorada Pupovca* <https://lupiga.com/vijesti/treba-njemu-metak-u-glavu-na-facebooku-masovno-pozivaju-na-ubojstvo-milorada-pupovca>

[com/vijesti/treba-njemu-metak-u-glavu-na-facebooku-masovno-pozivaju-na-ubojstvo-milorada-pupovca](https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-zagreba-napadnut-milorad-pupovac/2026997.aspx)

114 Index.hr: *U centru Zagreba napadnut Milorad Pupovac* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-zagreba-napadnut-milorad-pupovac/2026997.aspx>

115 Novosti: *Zagreb: Napadnut učenik pravoslavne gimnazije* <https://www.portalnovosti.com/zagreb-napadnut-ucenik-pravoslavne-gimnazije>

116 Novosti: *Lički Divlji zapad* <https://www.portalnovosti.com/licki-divlji-zapad>

117 Jutarnji list: *Mladića iz Srbije napali u Splitu zbog tetovaže "Delije Knin"* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/mladica-iz-srbije-napali-u-splitu-zbog-tetovaze-delije-knin-na-bacvicama-skinuo-majicu-i-tvr-di-dobio-batine-malo-me-ponijela-morska-atmosfera/7671024/>

118 Index.hr: *U Zadru bakljama napadnuti Srbi* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-zadru-bakljama-napadnuti-srbi-pojavila-se-i-snimka/2026190.aspx>

119 N1: *Ustaško "U" i probušene gume na autu beogradskih tablica* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a324095/Ustasko-U-i-probusene-gume-na-autu-beogradskih-tablica.html>

120 Dalmacija danas: *SRAMOTAN PRIZOR U SRCU SPLITA Sprejem ispisali poruke mržnje na parkiranom automobilu* <https://www.dalmacijadanas.hr/sramotan-prizor-u-srcu-splita-sprejem-ispisali-poruke-mrznje-na-parkiranom-automobilu>

121 Novosti: *Policija potvrdila: Imovina povratnika namjerno je zapaljena* <https://www.portalnovosti.com/policija-potvrdila-imovina-povratnika-namjerno-je-zapaljena>

www.portalnovosti.com/policija-potvrdila-ime-povratnika-namjerno-je-zapaljena

122 Srbi.hr: *Biljane Donje: Policija još uvek traži ko je Babićima posekao masline* <https://srbi.hr/biljane-donje-policija-jos-uvek-trazi-ko-je-babicima-posekao-masline/>

123 Srbi.hr: *“Četnik, seli se” — Grafiti mržnje na srpskoj kući u selu Čista Mala* <https://srbi.hr/cetnik-seli-se-grafiti-mrznje-na-srpskoj-kuci-u-selu-cista-mala/>

124 Novosti: *Partizanska bolnica na meti* <https://www.portalnovosti.com/partizanska-bolnica-na-meti>

125 Novosti: *Ukradena bista Ive Lole Ribara* <https://www.portalnovosti.com/ukradena-bista-ive-lole-ribara>

126 Novosti: *Iskopana zvijezda* <https://www.portalnovosti.com/iskopana-zvijezda>

127 Novi list: *Spomenik oslobođenja išaran ustaškim simbolima, gradom odjekivali “Za dom spremni” i “ustaše”* <http://www.novolist.hr/Vijesti/Rijeka/SRAMOTA-Spomenik-oslobodenja-isaran-ustaskim-simbolima-gradom-odjekivali-Za-dom-spremni-i-ustase>

128 Slobodna Dalmacija: *Sramota u Vrgorcu: pod okriljem noći uništena spomen ploča fra Karlu Čulumu kojeg su ubili ustaše, a čiju su obnovu građani sami platili* <https://slobodnadalmacija.hr/dalmacija/split-zupanija/clanak/id/551896/sramota-u-vrgorcu-pod-okriljem-noci-unistena-spomen-ploca-fra-karlu-culumu-kojeg-su-ubili-ustase-a-ciju-su-obnovu-graani-sami-platili>

129 Index.hr: *Netko je opet razbio spomen-ploču mladim Splićanima koje su ubili fašisti*

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/netko-je-opet-razbio-spomenploču-mladim-splicanima-koje-su-ubili-fasisti/2019690.aspx>

130 N1: *Sramota u Splitu: Srušen spomenik Radi Končaru* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a345648/Sramota-u-Splitu-Srusen-spomenik-Radi-Koncaru.html>

131 Novosti: *Ploča u smeću* <https://www.portalnovosti.com/ploca-u-smecu>

132 Novosti: *Ploča u smeću 2* <https://www.portalnovosti.com/ploca-u-smecu-2>

133 Index.hr: *State Department: U Hrvatskoj veličaju ustaštvo i relativiziraju holokaust* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/state-department-u-hrvatskoj-velicaju-ustastvo-i-relativiziraju-holokaust/2001239.aspx>

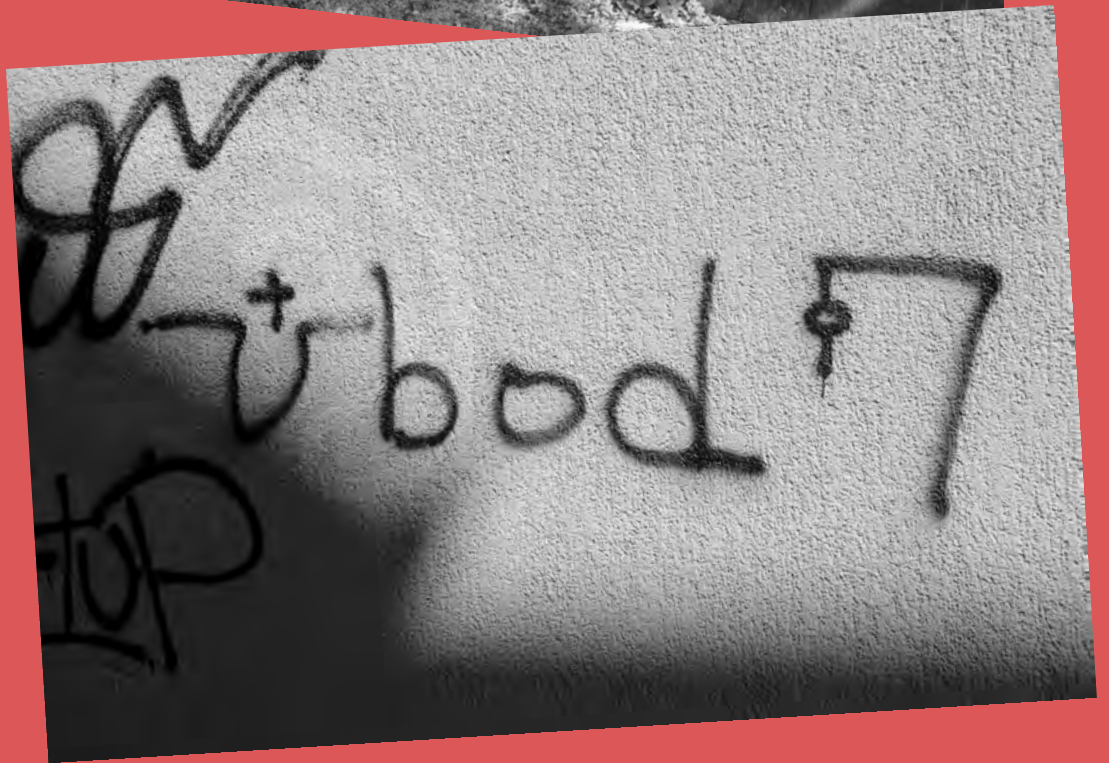
134 Jutarnji list: *AMNESTY INTERNATIONAL OBJAVIO IZVJEŠĆE O STANJU LJUDSKIH PRAVA U HRVATSKOJ Diskriminiraju se manjine, a pravni je sustav iznevjerio žrtve nasilja* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/amnesty-international-objavio-izvjesce-o-stanju-ljudskih-prava-u-hrvatskoj-diskriminiraju-se-manjine-a-pravni-je-sustav-iznevjerio-zrtve-nasilja/7059603/>

135 Index.hr: *Konzervativni njemački list o Thompsonu: “Desnoradikalni ljigavac i glorifikator fašizma”* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/konzervativni-njemacki-list-o-thompsonu-desnoradikalni-ljigavac-i-glorifikator-fasizma/2012748.aspx>

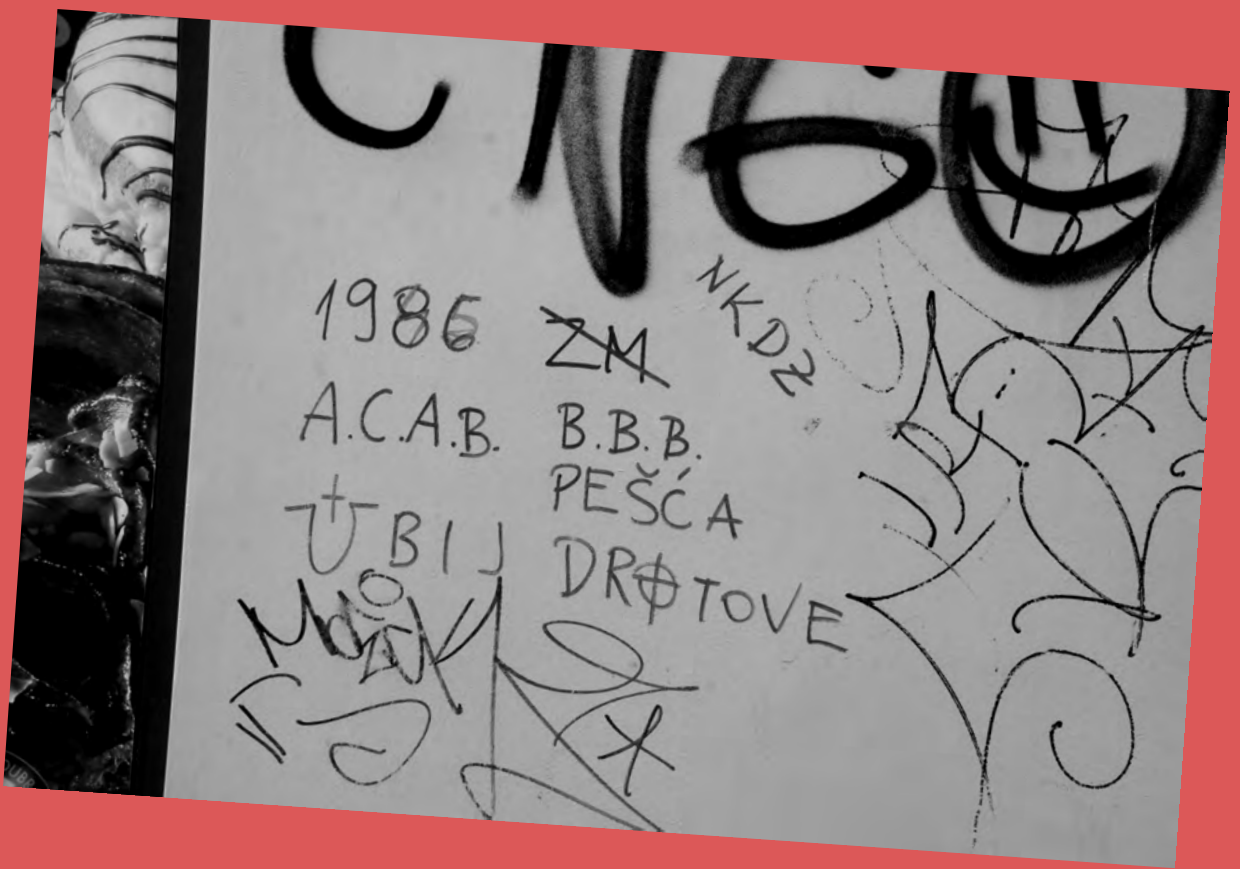
136 www.coe.int/ecri

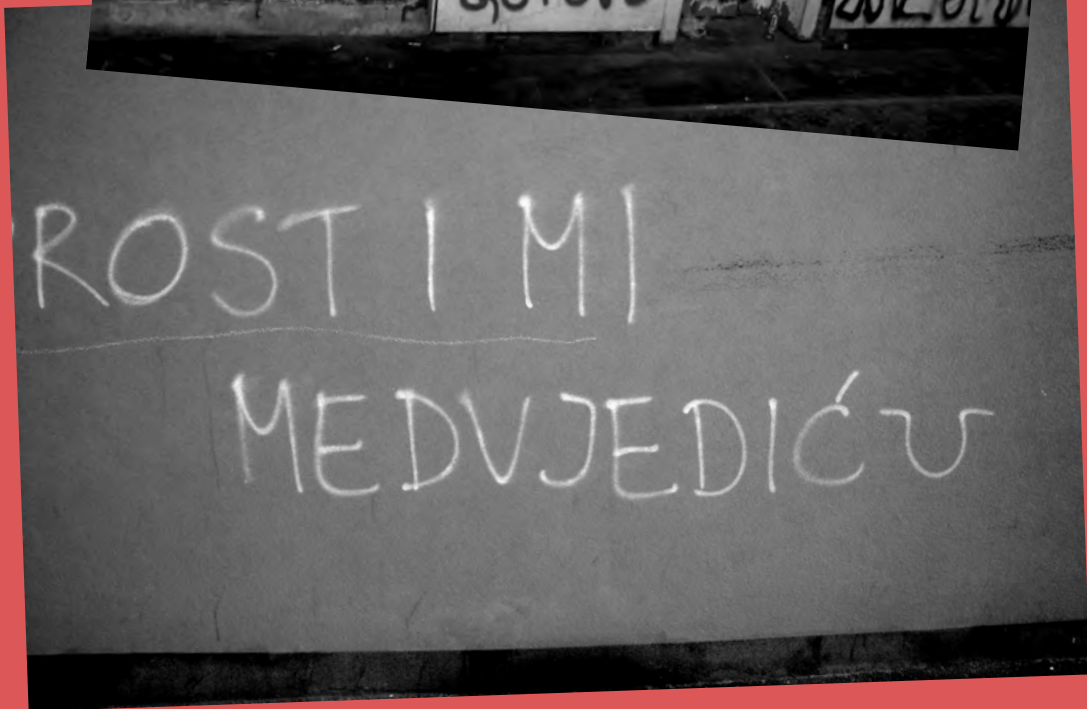
137 <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>

NARODNI
HEROJ

IVO LOLO
RIBAR

NDH

~~USTAŠE
SAVSKI
GAJ~~

ez C!

+

HR

Vokovar šibenik

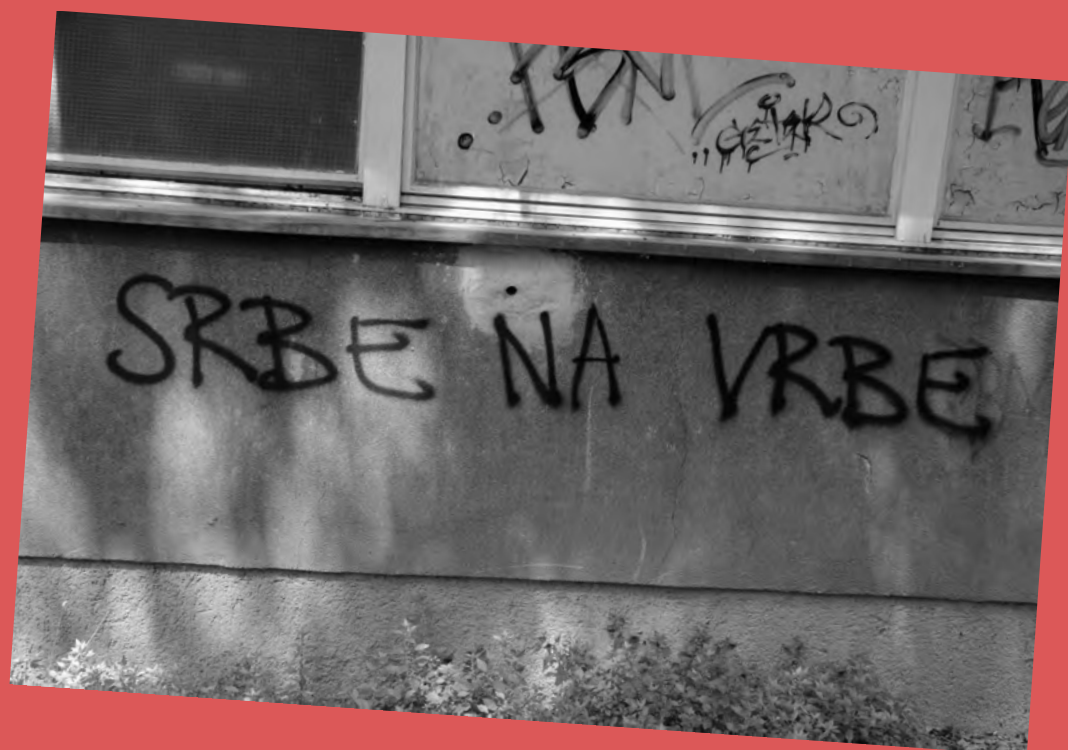
KWING

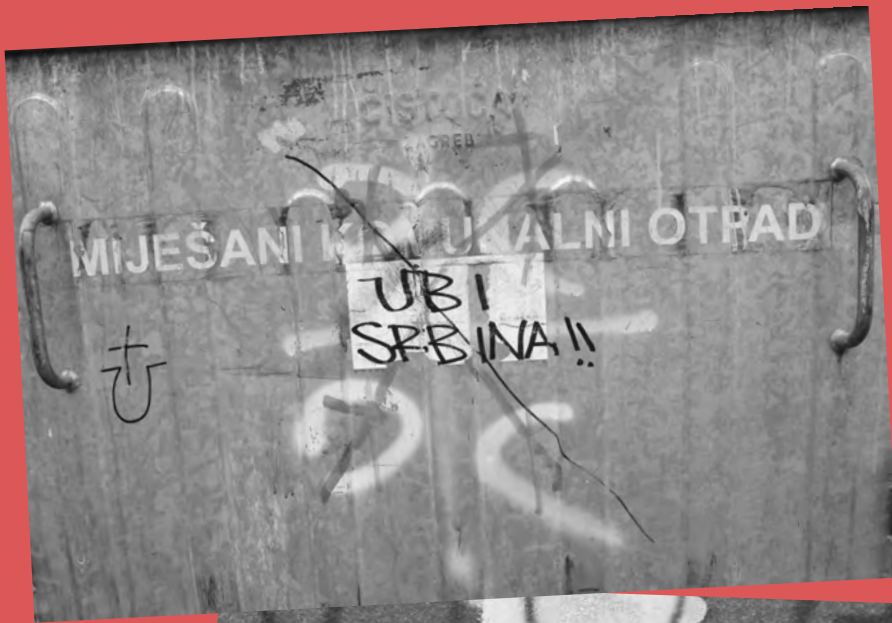
ZADAR VIKING

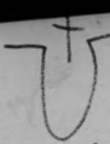

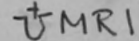
SKN

U MaSahilo

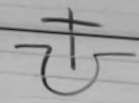

ZDS B.B.B. ZINAMØ
PEŠĆA A.C.A.B.
1986
 MRI
ZDRAYKO

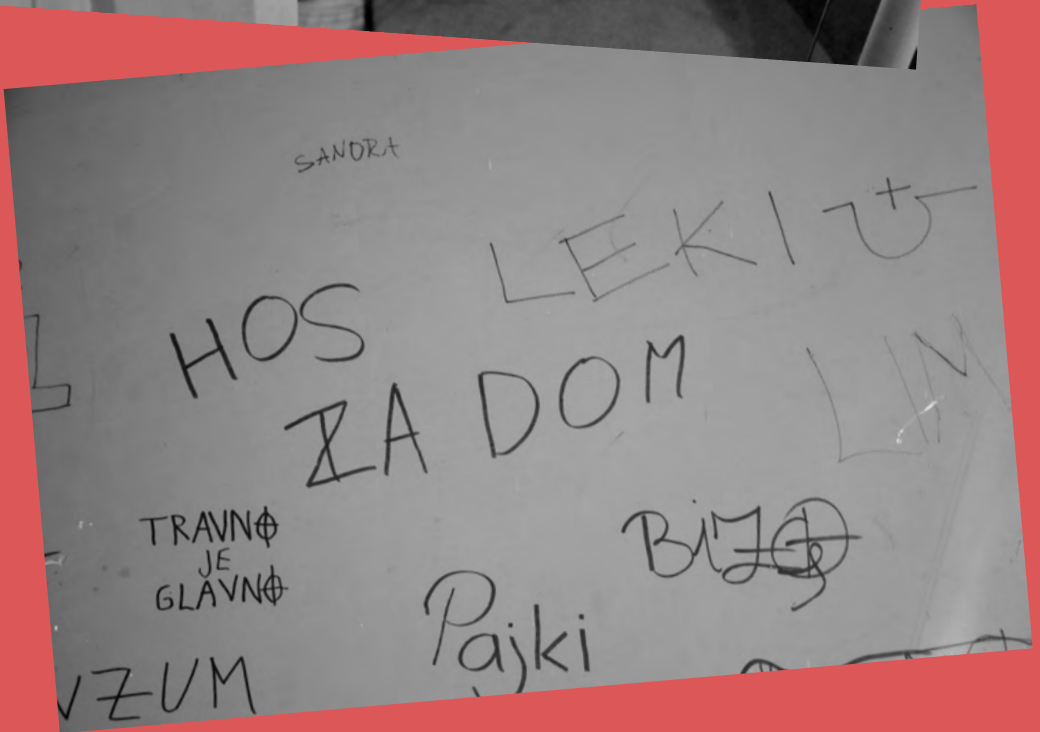
objekt je pod video nadzorom i zaštitom
tel. 01 / 4896 400

SOŠOLMARČSECURITY
set s vremenom odgodom otkrivanja
tel. 01 / 4896 400

JURE VESELJAK

ØVUKI-B.B.B.-ZAGORCI-SRBI

 d *
02.01

SNV Bulletin #17

*Historical Revisionism,
Hate Speech and Violence
Against Serbs in 2018*

Introduction

Ombudswoman Lora Vidović published on 20 November an analysis entitled: *Relativization of the NDH (Independent State of Croatia) crimes compromises basic values of the Constitution and absence of reactions creates space for hatred.*¹ In this text, the Ombudswoman singles out a selection of state and church institutions and civil society organisations on the political right for tolerance and encouraging the rehabilitation of the heritage of the Independent State of Croatia and the Ustasha regime. In its every letter her analysis hits the essence of what has crystalized in 2018 as a dominant trend in the public domain, with a special emphasis on the activity of the Roman Catholic Church Croatian Radio Television, various war/veteran associations, right-wing civil society associations, but also the very top of the state authorities. Thus, for example, the report says: "In spite of this, the explicit Ustasha and Nazi symbols or those associated with the Ustasha movement, are present in the public domain in Croatia. In recent years, books have been published, articles and interviews written and published, public debates held, documentary films made and television shows broadcast which deny or diminish the criminal character of the NDH. Apart from hate-mongering and nationalist media, such views were also present in the Catholic Church's official paper. They have also seeped into mainstream media including the public television." Comparing the SNV's findings from previous years it can be concluded that that historical revisionism including violence against Serbs, received its institutional legitimacy and that Andrej Plenković's government and the ruling majority are doing little to resist that. The most glaring example of a policy that is bringing the NDH heritage into the mainstream is the vagueness in interpreting the meaning and usage of the Ustasha salute "For the homeland ready". It also illustrates the government's weakness in dealing with similar issues.² It is also important to mention referendum campaigns "People decide" and "The truth about the Istanbul (Convention)", whose activities spanned more than one half of a year. A characteristic of the civic initiative "People Decide" was the fact that their activists used almost exclusively Serb representatives (mostly Milorad Pupovac) as the reason why people should sign up. "The truth about the Istanbul Convention" aimed at annulment of the ratification of the Council of Europe's Convention on prevention of violence against women and fight against it and thus presented itself in extremely unacceptable and uncivilized light.

Although there is no evidence that there has been a significant increase in the number of cases of historical revisionism, hate speech and violence against Serbs in comparison with previous years, institutional contours of these phenomena — mostly in the media and justice — became more pronounced. In short, this is reflected in the fact that these phenomena have been legitimised, gaining the “right to citizenship”. In terms of the media, this means gaining wide platforms for historical revisionism and denial, while in the justice system, it means that many cases of violence, physical or verbal, remain unprocessed or are punished only symbolically, in disregard of the laws. But the culmination is the legally unclear status of the Ustasha greeting “For the homeland ready”. Apart from this, there is strengthening of the role of the Roman Catholic Church in sponsoring historical revisionism, which shows in offering facilities for promotion of pseudo-scientific publications and public appearances of the senior members of the clergy. Also, despite the participation of the leading Serb party in Croatia (SDSS) in the ruling coalition and some improvements, the fact remains that some representatives of the government take part in public events where history is being revised and which send messages unacceptable in any European Union country member.

European and global institutions are becoming increasingly sensitive to Nazi/ fascist and historical — negationist phenomena and at the end of October, the European Parliament adopted a resolution on the increase of neo-fascist violence in Europe, demanding a ban on neo-fascist and neo-Nazi groups in the European Union. The resolution was adopted by 355 representatives, while 90 were against and 39 abstained.³

Therefore, building on the Ombudswoman's analysis, reports and resolutions of global and European institutions, numerous addresses by the ruling and opposition politicians and public persons who condemned such phenomena, this Bulletin presents warning facts which indicate negative trends and a tolerance of backward ideas whose motive is often to incite hatred and violence. In this sense, Serbs remain one of the most endangered ethnic groups in the Republic of Croatia. Although in some categories the number of problematic cases has diminished, in others it has increased, which leads us to conclude that the trend of negative historical-revisionist and anti-Serb tendencies in the society still continues.

CASES OF HISTORICAL REVISIONISM AND VIOLENCE AGAINST SERBS	2014	2015	2016	2017	2018
Graffiti and signs containing hate speech and ethnic intolerance	8	14	26	35	33
Hate speech and ethnic intolerance at sporting events	4	8	20	14	12
Hate speech and ethnic intolerance in the media	8	21	42	40	43
Hate speech and ethnic intolerance in social media	5	10	28	31	38
Public actions which carry hallmarks of intolerance against Serbs	9	31	53	52	52
Ethnic intolerance and historical revisionism in statements by public persons	9	37	42	52	56
Offenses and threats directed against Serbs and Serb institutions in Croatia	7	20	62	107	105
Physical attacks (number of persons assaulted)	5	9	16	11	5
Damaged, destroyed and stolen property of private persons and Serb institutions	6	9	17	16	15
Damaged and destroyed antifascist monuments	7	13	17	17	19
Damaged and destroyed bilingual plaques	8	8	2	4	3
OVERALL	82	189	331	393	381

Overview and analysis of data from 2018

This bulletin, like in the previous years, analyses cases of historical revisionism, ethnically motivated violence and hate speech against Serbs in 2018. It contains data gathered by the SNV and the SDSS caucus in the Croatian Parliament, which are based on individual reports and information published in the media.

Since individual cases are numerous, this report uses examples which are presented as a single case depending on the location where they were registered (e.g. it does not include all the graffiti which promote hate speech and intolerance in the streets of Croatian towns and cities). The same methodology was applied on the media — due to a large amount of content which includes such negative phenomena, and which the right-wing media (mostly Internet portals) produce almost on a daily basis, each type was presented as a single case. Since television stations broadcast such content in different shows, one show was used as a measuring unit. (E.g., if one television station broadcasts three shows with disputable contents, measuring unit is not the case itself but the show in its entirety). Also, the table contains only the more radical examples of verbal violence on portals and social media where the authors are public persons.

The overview is generally divided into several thematic parts with several sub-chapters and the accompanying interpretation which explains every example. Here we find examples of threats, offensive speech, physical assaults, statements, negative campaigns promoting historic revisionism, interethnic hatred and intolerance and calls for violence against Serbs. Given that many incidents are not reported, out of fear or because of a lack of trust in the institutions, this record has its faults. This report does not present every case but only those most blatant and most representative, and the table above shows the total number of cases by categories. Thematic parts according to which the Bulletin is divided are:

- /1 Elements of historical revisionism, hate speech or spreading ethnic hatred in public space (in the table: 1.,2.,3.,4.,5.);
- /2 Elements of historical revisionism, hate speech or spreading ethnic hatred in statements and acts of public persons (in the table: 6);
- /3 Verbal threats and offences (in the table: 7.);
- /4 Physical assaults (in the table: 8.);
- /5 Damaging, destruction and theft of property (in the table: 9., 10., 11.).

The Bulletin ends with the Conclusion which actually sums up all of the above and an Appendix which includes the list and a brief description of legal acts and regulations which should regulate historical revisionism, hate speech and calls to violence.

/ 1 Elements of historical revisionism, hate speech or spreading ethnic intolerance in public space

In 2018, same as in previous years, there were a large number of graffiti (see the gallery at the bottom of the Bulletin) containing Nazi-fascist and Ustasha signs, as well as calls to kill Serbs on city facades, but also in the smaller towns and villages. Still, the most concerning is the media image which, as far as right-wing and conservative portals are concerned, has become habitual and further legitimised. In that sense, if we exclude standard messages on such portals, the biggest problem is the national public service — the Croatian Radio Television (HRT). It can be said that in the past year, HRT fully legitimised Ustashadom, historical revisionism and negationism, i.e. that it legitimised the discourse of fabricating historical facts. Apart from the HRT, another big and important institution particularly worth mentioning is the Roman Catholic Church, which regularly offers its facilities for promotions of revisionist and negationist literature, while senior members of the clergy often participate in those events. This is connected with numerous commemorations of a revisionist and negationist character, attended by members of state authorities. Also frequent is political pressure on Serb institutions and politicians in Croatia and on state institutions if they do not give public space to social groups and para-structures (war veterans, clerical and right-wing civil society groups) which play a certain role in creating public policies, or if they do not give in to their requests.

/1.1. Inappropriate graffiti and signs

The trend of inappropriate graffiti where the word “Serb” is used as an offence and where Ustasha and Nazi symbols are drawn, continues at a similar pace as in last years. Graffiti appear on facades in cities, in the streets and access roads. In 2018, such graffiti were registered in Zagreb, Zadar, Smoković, Križevci, Karlovac, Borovo Naselje, Pula, Đakovo, Osijek, Rijeka, Sinj, Petrinja, Dubrovnik, Pelješac Island, Uzdolje, Šibenik, Vodice, Split, Bjelovar and Vukovar. Other insignia (official and unofficial, e.g. monuments or objects displayed in private apartments and houses) which express nostalgia for the NDH or send messages of hatred against Serbs, have been noticed in Velika Gorica, Glina and Sisak.

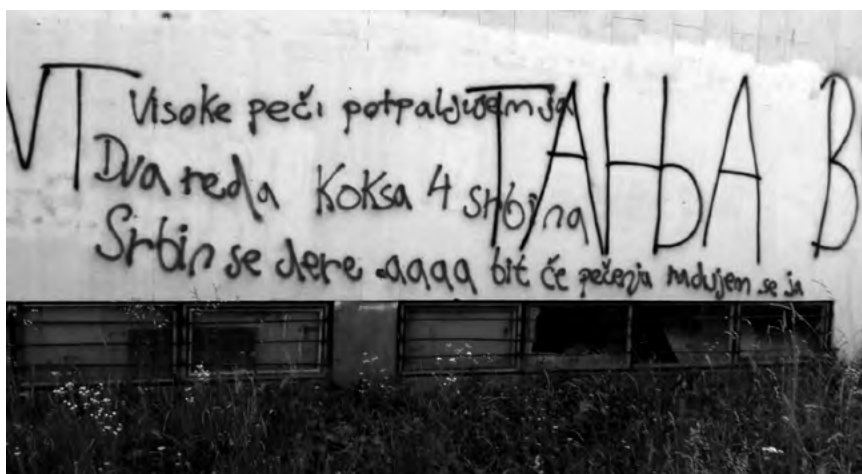
As in previous years, the highest concentration of graffiti was registered in Zagreb, especially on facades of public buildings and in underpasses,

/ Vandalized partisan cemetery in Bjelovar

and graffiti were often accompanied by symbols of football club Dinamo Zagreb fans Bad Blue Boys (BBB). Many graffiti recorded in previous years were not removed, but some were crossed over or a message was added that reversed their meaning. This indicates a resistance to hate speech and historical revisionism by a part of the public, but unfortunately it is still not sufficient

Most frequent are still graffiti containing explicit Ustasha symbolism — therefore the specific letter “U”, or Ustasha greeting “For the homeland ready”, or its abbreviation “ZDS” and the abbreviation of the so-called Independent State of Croatia — “NDH”. Graffiti with Nazi symbols, e.g. drawings of swastika, are somewhat rarer. The word “Serb” still appears in the negative context, as do the messages, often in the form of verse, which are directed at Serbs. For example, in a single night in

/ Graffiti in Borovo naselje

/ Graffiti in Maksimirska street in Zagreb

February, anti-fascist monuments in Zadar were covered in Ustasha and Nazi-fascist symbols and messages against anti-fascists (“fuck antifa”, “anti-antifa”).⁴ A similar event occurred a month later in Križevci when a city well was sprayed with abbreviations of the Ustasha greeting.⁵ Inappropriate graffiti with explicit invitations to kill Serbs (“Serbs should be hanged from willows”), also appeared in Križevci in October. This time there was a reaction from the mayor Marko Rajn.⁶

Spraying graffiti in public spaces is not limited to city facades, but also ground, graves and old walls that are part of the cultural heritage. Thus a city beach in Pula was sprayed with very large graffiti.⁷ In this “action” they used almost every possible sign and slogan — the abbreviation of the Ustasha greeting, the Ustasha “U”, a swastika, inscriptions “Kill the Serb”, “Kill the Gipsy” and “Serbs should be hanged from willows”. Such messages, and the accompanying symbols, appeared in the very centre of Petrinja on the day marking the Operation Storm.⁸ Also brutally vandalized was the anti-fascist monument in Bjelovar and the partisan cemetery, where the slogan “Kill the Serb” was written across all graves (each grave was sprayed with a single letter). A bizarre Ustasha-nostalgic graffiti was found on the wall of the Sibenik fortress (“God, bring us back the NDH”).⁹

In addition to graffiti, inappropriate signs are displayed for private use — e.g. on the fronts of private apartments and houses or as an element of official commemorative manifestations. After the 10th of April, a house in the village of Gradići outside Velika Gorica for one whole week bore a banner celebrating the establishment of the so called Independent State of Croatia (10 April 1941, the abbreviation NDH and the coat-of-arms with the initial white field).¹⁰ For the entire time, there were no

reaction from the citizens. A memorial plaque in Glina, which the Sisak branch of the association Hrvatski domobran put up on 8 July, can serve as an example of official commemorations of the defeated forces from WW2. At the event, the NDH forces were called "unarmed martyrs", while partisans were demonised.¹¹ The plaque ceremony was attended by the Sisak Bishop Vlado Košić and the mayor of Glina, Stjepan Kostanjević. Their presence proves the increasing institutionalisation of inappropriate insignia, i.e. the legitimacy they are given by representatives of the authorities. This problem will be further elaborated in the subsection 1.4. *Public actions*, since the placing of these disputable insignia is usually sponsored by representatives of either civilian or church authorities. Here we have only sought to illustrate how thin is the line between vandalism in the form of spraying graffiti by unidentified perpetrators and the official endorsement of insignia and messages that contain elements of historical revisionism and negationism. This strengthens the hypothesis about the institutionalisation and normalisation of historical revisionism and of the Nazi-fascist past.

/1.2. Sporting events

Despite the great football euphoria in 2018, incidents were smaller in numbers than in the previous years, and most were not related to rooting for the Croatian national team (except for several incidents which we have singled out), but more to clashes between opposing football fan groups, where the qualification "Serb" was used to delegitimise the other side. Such clashes were again the most prominent among Torcida, Bad Blue Boys and Armada. Apart from chanting "Kill the Serb", which became a constant of sorts at football stadiums,¹² there was mention of persons connected with Croatian nationalism.¹³ Still, the most scandalous scene was created by Torcida at the Croatian Football Premier League 11th round game in Zagreb between the Lokomotiva and Hajduk football clubs, when the audience chanted in the 13th minute "Kill, kill, kill the Purger (derogatory term for a Zagreb resident)" and half an hour later "We Croats do not drink wine, but instead blood of Chetniks from Knin".¹⁴

Nor could the football euphoria caused by the World Championship in Russia be spared chauvinist incidents. At the very beginning of the Championship when the Croatian national team was playing against Argentina, fans gathered in the centre of Zagreb were raising arms in Nazi salute¹⁵, and players themselves celebrated victory against Argentina to the tune of Thompson's *Čavoglave*, which begins with the Ustasha salute "For the homeland ready"¹⁶ The very same Thompson appeared at the welcome for the players in Zagreb on 16 July. He was

present both on the bus from the airport and on the stage. Although his presence had not been envisaged by the official protocol, this was the wish of the players and the team manager Zlatko Dalić. Media commentaries following the Croatian national team's great success were frequently politicised and used terms such as "Serbs", "communists" and "Yugoslavs" to denote main enemies. Although we discuss media in the next chapter, for this purpose it is worth mentioning an article by Višnja Starešina in *Slobodna Dalmacija* daily, where she boiled down the Croatian players' success to a fight between the "children of Storm" and the "children of communism".¹⁷

The Croatian Helsinki Committee (HNO) has reported about chauvinist and revisionist events at sporting competitions in great detail, and their report brings further information.¹⁸

/1.3. Media

/1.3.1. Internet portals and broadcasts

In 2018 we did not register the emergence of new Internet portals which promote historical revisionism, Ustashadom and hate-mongering, but the existing portals have increased their readership and some have strengthened their position to become more *mainstream*. There has been an interesting shift with *Direktno.hr*, which used to be one of the leading right-wing revisionist portals, and now, with the new editors, it took a right-wing conservative position but with far fewer tendencies towards hate speech and historical revisionism. Still, some columnists (e.g. Davor Damjanović and Zvonimir Hodak) have retained these tendencies as a constant. Unlike in previous years, there is an increase of activity on the most popular platform on the Internet — YouTube. In right-wing and nationalist circles, the Velebit Project's *podcast* gained popularity. Its author and editor is Marko Jurić, the former anchor of the Markov trg show on Z1 television. The Z1 TV was previously briefly sanctioned because Jurić was inciting violence against the Serbian Orthodox Church's metropolitan bishop of Ljubljana-Zagreb, Porfirije, and encouraging the use of the Ustasha greeting "For the homeland ready". Because of this, criminal charges were brought against Jurić. Apart from Jurić, *podcast Velebit* is also led by Marko Ljubić, (columnist of the portal *Narod.hr*), Domagoj Pintarić, self-proclaimed stand-up comedian and Flat Earther) and Dražen Stjepandić (journalist of *Tjedno.hr* portal and a bizarre writer). As for the other Internet media, we have to mention the standard ones: *Narod.hr*, *Maxportal*, *Hop.com.hr*, *Dnevno.hr*, veterans' portal *Dragovoljac.com*, *Priznajem.hr*, *Hrvatsko Nebo*, *Hu-benedikt*, *Kamenjar*, *Tjedno.hr*, *Nacija.hr* etc.

One of the more widely read Internet portals that are at the forefront of promoting historical revisionism, false news and hate-mongering — tendentious messages is the portal Narod.hr, owned by Zeljka Markić, i.e. by her organisation 'In the name of the family'. In one of its articles, the Antifascist Vjesnik gave a short overview of the almost daily reports on this portal.¹⁹ In total, Narod.hr portal leads in terms of the number of texts containing revisionism and negationism combined with tendentious conclusions about the activity of Serb institutions in Croatia and the position of Serbs in Croatia in general. One of their columnists, Marcel Holjevac, calls the snv Bulletin "Pupovac's list of enemies of the people", in his column on 23 May, continuing a discourse that the "mantra" of a Serb in jeopardy is only a cover for doing "ethno-business" and "offending Croatians".²⁰ Holjevac sends similar messages from 7dnevno, which will be discussed in the following sub-chapters.

Podcast Velebit, led by the above-mentioned Marko Jurić, Domagoj Pintarić, Dražen Stjepandić and Marko Ljubić, produce revisionist and anti-Serb contents in almost every one of their YouTube shows, to an even greater extent than the TV shows by Velimir Bujanec. Apart from the YouTube broadcasts, they use the portal of the Project Velebit where on one occasion they had listed all prominent reactions to last year's snv Bulletin.²¹ As examples of shows and allegedly funny clips, we could single out a musical piece by Domagoj Pintarić titled *Grandpa Jovan* [Jovan being a typical Serb name], where the liberation of Zagreb in 1945 was described as a joint partisan-Chetnik mass rape and slaughter: "In Zagreb alone, communists killed 50,000 people. They entered high schools and boarding homes for pupils and raped female pupils... Little Grozdana Budak was raped for hours, after which female partisans came and cut her into pieces, slice by slice... until she died. She was 16 and was buried in one of those pits on Mt Sljeme... grandpa Jovan..."²² The entire clip is accompanied by photos of partisans in Zagreb and a photoshopped figure of a half-partisan, half-Chetnik.

On Direktno.hr portal, although the rhetoric was toned down, creating the impression of a "decent" conservative portal, there are still articles and columns where Serbs and Serb institutions in Croatia were rudely trivialised. The example of this are columns by Davor Dijanović, who wrote a column on the portal on 25 February entitled *Behind the cult of the "endangered Serb" preached by Milorad Pupovac the Tearful, there is a hidden criminal idea*. In the column, the activity of the snv's journal Novosti and Milorad Pupovac are characterized as greater-Serbian activities.²³ This is the mantra repeated through numerous articles and columns, and it is almost always associated with "taking money from the state budget", i.e. the "ethno-business". This became the commonpla-

ce concept for accusations against Serb institutions in Croatia. Taking his cue from the “story about the endangered Serb”, Ivica Šola repeats similar assumptions in his column in *Slobodna Dalmacija*.²⁴ Portal *Direktno* repeats similar claims mentioning “SNV's overspending” in reference to last year's Bulletin in the text by Marija Čolak.²⁵ In *Slobodna Dalmacija*, where Šola regularly publishes his columns, Visnja Starešina is also one of contributors. Starešina was mentioned in the previous chapter in the context of sporting competitions, where she compared the Croatian national football team's success with the victory against the “children of communism”. Besides *Slobodna Dalmacija*, columnists and authors who present revisionist and negationist statements appeared in other mainstream newspapers. At the forefront is certainly Milan Ivkošić from *Večernji list*. Particularly worth mentioning is his text in which he called Igor Vukić's book *Working Camp Jasenovac* a “brilliant book”.²⁶ Apart from Ivkošić, Nino Raspudić and Mate Mijić write in a similar tone, but more moderately.

/1.3.2. Televisions

Regarding television, apart from the already standard *Bujica* show by Velimir Bujanec which is broadcast by several local TV-stations, Croatian (national) radio-television (HRT) deserves special attention. In 2018, the HRT hosted on several occasions in prime time quasi-historians and openly promoted their publications filled with lies about the Ustasha camp Jasenovac and tendentious anti-Serb propaganda.

The HRT thus started the year on a revisionist note, in a show where it was least expected — *Kod nas doma* (*At home with us*) which replaced *Hrvatska uživo* (*Croatia live*), since it is generally benign. But on 24 January, they hosted one Živko Parać who talked about his “merry childhood in the NDH” next to a shot of a figurine representing Hitler. After that, the anchor Iva Šulentić signed it off by saying this was the “brilliant mister Živko”.²⁷ In mid-May, HRTV1 broadcast in prime time a “documentary” by Nada Prkačin from the clerical *Laudato TV*, titled *Magnum Crimen*, which dealt with executions carried out by partisans and the main speakers were Slovenian quasi-historian Roman Leljak and his Croatian counterpart Josip Jurčević. Roman Leljak is a maverick character and a self-proclaimed researcher of “communist crimes”. In February 2017, in Tihomir Dujmović's show *Behind the Curtain*, he presented an insane thesis about 146,000 Croats who were allegedly killed in Slovenia after WW2. On Slovenian television, he talks about the executed persons as Slovenians, according to need. Leljak is known to the Slovenian justice system for his theft of technical equipment and unauthorized filming, which earned him a 14 month prison-term. After serving the sentence,

he became an entrepreneur — as a publisher of a magazine for alternative history and then as a car dealer. In the meantime, he authored many books, mostly about executions of those who had collaborated with the occupying force in WW2, which turned him into a star of the new right, in its vehement fight against the communist heritage. Thus, for example, several years ago he wrote the book *Huda jama, strogo čuvana tajna (Evil pit, a Strictly Kept Secret)* and then *Maribor — Greatest Execution Ground for Croats*. In these pseudo-scientific publications, he makes the same claims about Croats and Slovenians as he does in his numerous media appearances. Leljak's negationism regarding Jasenovac goes as far as to claim that during the entire existence of the Jasenovac Ustasha camp, only 1,500 persons lost their lives, and that children from the Kozara mountain were not murdered there, but were taken care of in Zagreb hospitals.²⁸ His feature film *Magnum crimen* contains excerpts from Jakov Sedlar's film *Četverored*.²⁹

The first scandal on HRT was soon followed by another one, once again on its first channel. The show *Dobar dan, Hrvatska (Hello, Croatia)*, edited by the notorious Karolina Vidović Krišto, on 30 May hosted Igor Vukić, secretary of the so-called Society for the research of the triple Jasenovac camp (now chaired by Stjepan Razum). As is his habit, and much to the anchor's delight, Vukić sought to diminish the number of victims of the Jasenovac camp.³⁰ Igor Vukić is the author of two revisionist-negationist books and the latest one, *Working Camp Jasenovac*, was promoted in this show. Apart from this book, he also wrote *Jasenovac Camps — Research*, published by the above mentioned Society. The book was co-authored by Vladimir Horvat, Stipe Pilić and Blanka Matković. Vukić's main hypotheses, some of which were presented in this show, boil down to claims that Jasenovac was a detention site for the enemies of the NDH, that Jews were protected from deportation to Nazi camps there, that the detained partisans brought with them typhoid fever, that the number of 80,000 persons killed there was a lie and that no children were killed in the camp. Vukić also claims that Jasenovac had special cultural-educational programs, e.g. that it had a school for boys between 11 and 14 years of age. At one time Vukić had even suggested that ZAVNOH (communist-led partisan government of Croatia) should be replaced with the NDH in the Croatian Constitution.³¹ After pressure from the public, HRT distanced itself from this show, but the reaction from the right-wing organisations soon followed. Civil initiative "Ivo Pilar" announced a protest in front of the HRT due to alleged censorship, and the well-known protest leader from veterans' organisations, Đuro Glogoški, and Ivan Zvonimir Čičak from the Croatian Helsinki Committee, announced their arrival.³² Igor Vukić's, Roman Leljak's and Jakov Sedlar's "tour" of televisions and public gatherings continued in the fall, when the HRT, this time in the show *Good morning*,

Croatia, advertised Roman Leljak's film *Myth about Jasenovac* and Jakov Sedlar's new work *100 Years of Serbian terror in Croatia: from Karadjordjević and Pribičević to Pupovac and Vučić*, where the script was written by one Nenad Piskač. A week before this Direktno.hr portal published an interview with Sedlar related to his new film.³³

Velimir Bujanec's show *Bujica* continues to be one of the most prominent chauvinistic and extremely rightist shows which is broadcast on many local televisions. Bujanec's TV show is one of the most popular political *talk shows* in Croatia and is carried by a number of local TV stations (Z1, Jadran TV, SBTv, Osječka TV, Srce TV, Adriatic TV etc.) regardless of its lack of professional standards and its trademark scandalous character. For example, on 28 September, Hrvoje Zekanović, an MP from the Hrast party, appeared as a guest. Bujanec and Zekanović ridiculed an assault on Pupovac which happened that same day on Zagreb's green market, Dolac. Zekanović added that Croatia had been attacked (in 1991) by "Pupovac's compatriots", implying that Serb people are collectively guilty for crimes committed by the Serbian side, but also that Pupovac's compatriots (Serbs) are obviously not Croatian citizens, regardless of the fact that Pupovac spent the entire war on Croatian territory and not in the self-styled state of the so-called Republic of Serb Krajina.³⁴ Another *Bujica* show worth mentioning was the one of 7 December which hosted football coach Igor Štimac³⁵ who called Hajduk fans' late leader Žan Ojdanić "Jovan" in a derogatory sense. (Velimir Bujanec, addressing Igor Štimac: "When you talk about ORJUNA, these are actually very serious accusations. But when we analyse Bojan Islamović and mention Jovan Ojdanić or some third persons, your accusations make sense."), which was obviously meant as an accusation ("to be a Serb, it cannot get any worse than that").³⁶

Among TV shows, it is also worth singling out the broadcast *Demokracija* on Vinkovci television, led by the notorious Tatjana Markić, which is based on the concept of taking live calls from viewers, and this is mostly a constant audience of extremely right-wing and nationalist orientation. The editors of *Demokracija* apparently see this show as the very emanation of the "vox populi", given its pretentious name. This is again a part of the wider belief of the right-wing in Croatia that only they have the monopoly over "people", i.e. that they represent the "silent majority". This ideologeme is regularly implied in the activities of right-wing parties and organisations and in media appearances of most leading personalities of the Croatian right. It is interesting that a great part of the *Demokracija*'s viewers who call in during the show declare themselves as HDZ voters, and not of some other marginal right-wing option. Apart from the statements of the audience, worth noting is the unprofessional work of the anchor, Tatjana Markić. In the show of 17 Fe-

bruary, which had a topic “Does Tomislav Merčep deserve everything that is happening to him?”, she used the term “tractor rally” to describe the exodus of Serbs from Croatia in 1995. The so-called Baranjski forum portal was thrilled to carry this content.³⁷ In general, *Demokracija* leaves an impression of group therapy for right-wingers and conservatives.³⁸ Since almost every show passes in cacophony of nationalist paranoia, it is hard to single out a concrete example, but there is an earlier report about another broadcast from the same television, *Politika i istina*.³⁹

/1.3.3. Print media

Hrvatski tjednik, with Ivica Marijačić as the editor-in-chief, remains a weekly with the longest continuity and most intense hate-mongering propaganda. Following in its footsteps are weekly magazines 7dnevno, Hrvatsko slovo and Glas koncila.

Almost every issue of Hrvatski tjednik dedicates several pages to the promotion of historical revisionism and negationism and openly anti-Serb and pro-Ustasha messages coming both from their permanent commentators and the readers who have their own section. On its front and back pages, Hrvatski tjednik regularly advertises *Bujica* show by the notorious Velimir Bujanec on Z1 television and books and films by Roman Leljak and Jakov Sedlar, as well as books by Igor Vukić, Stjepan Lozo, Vlado Vladić and other individuals who stand out by their public revisionism and pseudo-scientific attempts and justifications or denial of Ustasha or other crimes committed against Serbs, as well as defamation of antifascism. On their front page on 12 July there was a title “God and Croats always win”, and below there was another “Yugoslavs, eat your heart out” with photographs of prominent intellectuals and politicians of the leftist orientation. In the same issue, Ivica Marijačić had a column written in a similar tone. Front page of the 9 August issue describes Milorad Pupovac as “Plenković’s chetnik”, while other articles abound in publicly naming Croatian Serbs for “Chetnikdom” and “greater Serbian tendencies” combined with an uncritical glorification of the military-police operation Storm. On 23 August, this weekly advertises a documentary by the Slovenian pseudo-historian Roman Leljak, *Myth about Jasenovac*, with a remark that the film “finally uncovers the truth which will hurt the guardians of the Yugo-Serb myth”. Several issues of Hrvatsko slovo were dedicated to score-settling with Croatian historians who are not “Croatian” enough, i.e. whom Hrvatski tjednik sees as “national traitors”. Several issues were dedicated to clashes with Ivo Goldstein, a Jewish historian, and his efforts to stamp out historical revisionism about the Ustasha camp Jasenovac. Apart from Goldstein, sporadic targets were also Tvrtko Jakovina, Dragan Marko-

vina and Hrvoje Klasić. In their issue of 13 September, where certain M. Kokić and Nikola Banić started attacking Goldstein's theses, the weekly promotes for the first time the book by Stjepan Lozo: *Ideology and propaganda of greater-Serbian genocide against Croats*.⁴⁰ A week later, on 20 September, they published an interview with the businessman Josip Radeljak who announced that "he was going all the way in this judicial showdown with the Serb Orthodox Church even if heads must roll".⁴¹ A protest organised by the Vukovar mayor Ivan Penava was promoted on many pages in several issues of the Hrvatski tjednik. Although the protest was carried out under the aegis of calling for a punishment of war criminals, it has been obvious that the wish was exclusively to punish criminals on the Serb side, and to create an atmosphere in which Serbs as such (not only criminals) are simply not welcome in Eastern Slavonia and in Croatia in general. Following a physical attack on Milorad Pupovac, Hrvatski tjednik promptly reacted with a frontpage title: *Pupovac Invented Attack* and brought an interview with the owner of the "Amfora" restaurant in the centre of Zagreb who said that "there were no traces of attack either on Pupovac's body, or his clothes".⁴² In the same issue there was a long article titled Secret Ustasha weapon:

/ Hrvatski tjednik
front page, 27
September

/ Hrvatski tjednik
front pages, 9
August and 4
October

lemon, lettuce, ketchup..., ridiculing the attack against Milorad Pupovac on Dolac market and connecting it with the “hatred against Croatia”.⁴³ In October, Zvonimir Hodak started writing for Hrvatski tjednik, in a column *Lijevom našom* (*Our leftist Croatia*, a pun on the national anthem) which was previously published in 7dnevno. For example, in the issue of 18 October, referring to the exodus of Serbs following the military operation Storm, he wrote a text entitled ‘He who uses a tank, returns on a tractor’.⁴⁴ Hrvatski tjednik also zealously promoted a film by Jakov Sedlar, *A Hundred years of Serbian Terror in Croatia: From Karadjordjević and Pribičević to Vučić and Pupovac*, with a remark that “Pupovac is continuing the policy of Nikola Stojanović and Aleksandar Ranković, Srbobran renamed into Novosti”.⁴⁵ Reactions to the protest in Vukovar prompted many articles and defamations and one example is the column by Marin Vlahović in Hrvatski tjednik of 8 November which says: “Shameless Pupovac is trying to defame Vukovar, this holy place for Croatia, with his lies about the allegedly killed Serb civilians.”⁴⁶ Such articles show that speech about victims is not really speech about victims as such, but about “ours” and “theirs”, and indeed about a total denial of some victims regardless of the fact that at a certain moment and in a certain space, they were fewer in numbers. One of the most scandalous articles in Hrvatski tjednik is dated 6 December, when their frontpage had the title, *Hungry children from Serbia were planted as victims of starvation in the fictional camp in Sisak*. This was another contribution to the denial of the historical truth about the children’s camp in Sisak with significant participation of the Sisak diocese led by bishop Vlado Košić. For example, the Sisak diocese organised on 30 November a conference on

“Providing care for children from Kozara and children's transit camp in Sisak 1942 — 1943”, where it was claimed that there was no children's camp in Sisak and that there was no torture or killing.⁴⁷ The children's camp in Sisak was established on 8 July 1942 and the families detained there were those rounded up in the war-afflicted areas of Banija, Kordun, Moslavina and Slavonija following Ustasha military cleansing operations. Transports with women and men from Jasenovac and Stara Gradiška were simultaneously brought there. After a short while and following a selection, all able-bodied men and women were taken to forced labour camps in Germany and Austria. Children, forcibly separated from their mothers and parents, remained in the camp. Some 5,600 children transited through the camp, of whom 1,152 had died.

Another publication that must be singled out is 7dnevno which is actually the printed and expanded version of the Dnevno.hr portal. Since many of their articles resemble examples that we have already listed, here we will mention frequent authors including Kazimir Mikašek, Tvrtko Dolić, Zdravko Tomac, Boštjan Turk and Marcel Holjevac. Thus on 19 October Boštjan Turk writes that attacks on Roman Leljak's film *Jasenovac Myth*, are attacks against Croatian people,⁴⁸ and equates the attempts to diminish the number of Jasenovac victims with the interest of the Croatian people, i.e. with the Croatian nation itself. Marcel Holjevac is practically constantly concerned with Serbs in Croatia, with Serb institutions and Milorad Pupovac and on 12 October, in his column *Weekly Overview of Political Foolishness*, he writes that “prime minister is Milorad's personal bitch”, and that Novosti publish “chauvinist vomit” and “fictitious chetnik claims”.⁴⁹ A week before and following attacks against Pupovac, he wrote: “And Pupovac deserves contempt in every respect... What Pupovac has done is usually called high treason and up until not so long ago, in most countries, it constituted cause for a court trial, followed by a firing squad.”[11] With his rhetorical wisecracks, Holjevac has already called for someone's death before, which is visible from his column of 6 July, where he sends a message to Ante Tomić “Tomić, eat your heart out”.⁵⁰ This was said in the context of the very good results of the Croatian football team, which the rightist columnists like Holjevac soon turned into a showdown with “those with Yugoslav mentality”, “communists” and “Chetniks”, as we have already seen on the example of Visnja Starešina. In the same paper, Tvrtko Dolić in his columns frequently expounds conspiracy theories in the context of an open rehabilitation of the Ustasha regime and Nazi-fascism. Thus on 21 December, he writes that “historian Igor Vukic has proved that Jasenovac was not a death camp”.⁵¹ But he was most explicit in his apology of the Ustasha regime and the NDH a week before, when he wrote: “Is it normal that we have all these monuments of Franjo Tuđman and none of Ante Pavelić, regardless of how we assess him. This

state is not Croatia... If Pavelić and Ustasha had really thoroughly dealt with the Serbs, the Bleiburg tragedy (in 1945) would not have happened, and neither the aggression from Serbia in the 90ties... The fewer Serbs there were, there more Croats there would be..."⁵²

Hrvatsko slovo weekly carries commentaries, and those that stand out the most related to our topics of interest are those by Silvana Oruč Ivoš, Hrvoje Hitrec and Mladen Pavković. Thus, Mladen Pavković, a member of the obscure Croatian Academy of Sciences and Arts in Diaspora (HAZUD), incessantly writes about Serbs, Serb institutions in Croatia and the Novosti weekly. On 28 September, he wrote in his column: "And even less should a weekly like Novosti, which promotes SAO Krajina and Serbs who do not recognize Croatia as their homeland, be allowed to be published in the middle of Zagreb".⁵³ On 31 August he writes in negationist fashion: "Let us mention that at this place (Ustasha camp Danica, Ed.) wreaths are laid and candles lit for 'all who perished' in the camp. However, not a single name of a person who died here has ever been mentioned."⁵⁴ Otherwise, Danica camp near Koprivnica was the first Ustasha concentration camp to have been opened, soon after the establishment of the NDH, and it was closed in the second half of 1942. According to assessments by the Commission for determining crimes of the occupiers and their collaborators, some 5,600 persons had passed through the camp. A centrefold dedicated to the promotion of Roman Leljak's "documentary" on 23 November is proof that these are one of the standard topics of this weekly: It reads: "With this book and the documentary, Roman Leljak confirmed his reputation of an exemplary researcher of the dark sides of the Yugoslav and ORJUNA historiography and journalism, which have been jointly and for decades spreading lies about the Jasenovac working camp and denouncing Croatians as a genocidal people."⁵⁵ Silvana Oruč Ivoš, who was on several occasions a personal envoy of the President of the Republic, wrote on 17 August a column in which she openly accused Milorad Pupovac of Chetnikdom and greater-Serbian tendencies: "Pupovac does not represent the Serb minority in Croatia, but an invasive and aggressive greater Serbia policy. By publicly siding with the losing Chetnik side recently, Pupovac lost the last bit of legitimacy to represent the Serbs in Croatia."⁵⁶ Two weeks later she openly wrote that this "greater Serbian celebration in Srb should be banned".⁵⁷ A similar tone is shared by Hrvoje Hitrec, who also published his text at the portal of the obscure Hrvatsko kulturno vijeće (Croatian Cultural Committee/HKV). He wrote that "the anti-fascist camp in Srb was a provocation of the worst kind".⁵⁸ While the public in Croatia was celebrating the victories of the national football team, Hitrec wrote in harmony with the well-organised orchestra of right-wing stars who saw in football successes an opportunity for a showdown with Serbs, Yugoslavs,

communists and ORJUNA sympathisers. Thus he claimed that “Yugoslav, greater Serbia enclaves in Croatia and their media, Novi list, Novosti, Index... in the general atmosphere of enthusiasm, publish small, malicious stories with which they would like to diminish the importance of Croatian victories...” In the same text, in several places he mentions “greater-Serbia bums”, “Yugoslav heads”, “Chetnik teachings” etc.⁵⁹

/1.4. Public actions

In 2018, there were several public actions directly inspired by anti-Serb and revisionist rhetoric. Those worth emphasizing are events organized by Dražen Keleminec's Autochthonous Croatian Party of Rights (A-HSP), a great referendum campaign “People Decide”, Thompson's concerts (most important was the one in Glina at the Operation Storm Day celebration), several smaller individual actions by veterans' organisations and numerous promotions of revisionist and negationist publications which mostly took place on church premises. We must not leave out the participation of senior state officials in commemorations for the killed Ustasha, political pressures on the representatives of Serbs in Croatia etc.

/1.4.1. Activity of the Autochthonous — Croatian party of rights (A-HSP)

The Autochthonous Croatian party of rights (A-HSP) organized several actions in 2018 and they mostly boiled down to the same type of performances, symbolism and messages (black uniforms, para-military insignia). Thus on 8 April, they held their traditional line-up on the Ban Jelačić square, where they again expressed support for American President Donald Trump and sent a message to Pupovac who they called ‘the true ruler of Croatia’.⁶⁰ Dražen Keleminec, their leader, intended to gate-crash the official commemoration in Jasenovac, but was prevented by the police.⁶¹ Keleminec's A-HSP traditionally attempted to sabotage celebration of the Day of Uprising in Srb, but they held only a minor counter-rally under strict police control.⁶² On 4 October 2018 Keleminec repeated his favourite activity — publicly burning the Novosti weekly, which he did in front of the Serb People's Council in Gajeva street in Zagreb.⁶³ Apart from that, from Dražen Keleminec's e-mail address and from that of the A-HSP, we have received threats and calls for a settling of scores with the SNV and Milorad Pupovac. Based on police reports, the State Attorney's Office would initiate proceedings, but they have not yielded any significant results.

/1.4.2. Thompson's concerts

Marko Perković Thompson held a number of concerts in 2018, and almost every single one generated media reactions and controversies. The first such concert took place in Kosetrena on 28 April and was arranged at the proposal of Franjo Božinović, president of the war veterans' association udvdr Kostrena. As on previous occasions, the greeting "For the homeland ready" was an indispensable part of the repertoire, but at the end of the concert chanting could be heard "Kill the Serb", as well as the beats of the notorious song "Jasenovac and Gradiška Stara".⁶⁴ Most public attention was focused on Thompson's presence on the bus that drove Croatian football players to the city centre and on the stage during the grand welcome reception for the national team on 16 July, which we already mentioned in the sub-chapter on sporting competitions. Soon after that Thompson continued with his concerts and the next one was on 25 July on the island of Korčula, for the festivities in the village of Čara.⁶⁵ Thompson's most scandalous musical-stage performance happened in Glina shortly after the day that celebrates the Day of the military-police Operation Storm, when he performed before an audience of 50,000 people from Croatia and abroad and when the police again failed to intervene against the Ustasha greeting "For the homeland ready".⁶⁶ The concert was particularly scandalous because of the occasion (Day of Operation Storm) and the fact that it was held in Glina, a place known for the perishing of Serbs in ww2, the historical truth of which is systematically denied with the help of the Roman Catholic Church.⁶⁷ At the end of August, Thompson had a concert in Koprivnički Bregi near Koprivnica and the poster announcing this concert was displayed for a while close to the former Ustasha camp Danica.⁶⁸

/1.4.3. Campaign of the Civil initiative "People decide"

A big part of 2018, especially the late spring and early summer, were marked by the referendum campaign of the civic initiative "People decide", behind which was most probably Željka Markić, but in public it was represented by Zvonimir Troskot, Natalija Kanački, Hrvoje Pende, Luka Mlinarić, Sanja Bilač and other activists who would appear from time to time. While signatures were being gathered (and in the end, they did not gather enough) in the second half of May, this civil initiative's activists frequently used Serbs and Pupovac as a motive to get signatures. Journalist Saša Kosanović, who visited their stands could see it for himself. Although the authors of the referendum initiative gave several referendum questions about changes of the election system, the main thing was the second question related to forbidding

minority representatives in the Parliament to vote about confidence to the Government and about the budget. The “People decide” activists used arguments against Furio Radin, who represents the Italian minority in the Parliament, but mostly at the expense of Milorad Pupovac and “Serbs” in general (“I shall not allow Serbs to decide in Croatia”).⁶⁹ Željka Markić, one of the organisers of this referendum initiative who did not take centre stage but gave her support, told Hrvatski tjednik on 7 June that “there has been enough of trade-offs among the HDZ, Pupovac, Radin and the SDP at our expense”,⁷⁰ further corroborating the true *raison d’être* for the referendum initiative, aside from the frequently repeated platitudes about the “more just legal system”. It has to be noted that one of the more active people in the campaign was Sanja Bilač, a former HDZ member and one of the organisers of the protests against the ratification of the Istanbul Convention in Split. She also periodically writes columns for Hrvatski tjednik (e.g. *A century of Serbian hegemonism which Plenković is trying to extend*)⁷¹ and for the portal Narod.hr⁷² in which she openly singles out not only representatives of Serbs in Croatia, but also Croatian state leaders for their “greater-Serbian” and “Chetnik” inclinations. The very activities of the referendum campaign’s initiators speak more about the initiative itself than the camouflaged questions under the slogans “people decide” and “will of the majority”.

/1.4.4. Revisionist and negationist promotions

The year 2018 was marked by many promotions and presentations of revisionist and negationist literature with pseudo-historian Igor Vukić in the lead. It has to be noted that such promotions are against the Constitution because ZAVNOH, which is discredited at such events, is one of the foundations of the Constitution of the Republic of Croatia. Thus on 7 June Vukić had a presentation of his book *Working Camp Jasenovac* in the Vijenac hall on the Kaptol in Zagreb, which was welcomed and reported by the right-wing portal Maxportal.⁷³ Vukić’s promotion of such theses continued in other cities. However, in Šibenik, he received a “cold shower” after a group of anti-fascists led by the president of the Association of anti-fascist fighters of the Šibenik-Knin County, Zoran Restović, briefly interrupted Vukić’s promotion by reading the names of Šibenik citizens who had perished in Jasenovac.⁷⁴ Apart from Vukić and his scandalous promotions (regularly advertised in the notorious Hrvatski tjednik and even more notorious *Bujica* by Velimir Bujanec), Blanka Matković also held some presentations. On 19 April, on the premises of the State Archive in Rijeka, led by Goran Crnković [who had previously allowed Igor Vukić the use of that space], Matković held a presentation about the activity of OZNA and UDBA in Imotska Krajina for the members of the Croatian Historians’ Society.⁷⁵ Blanka Matković was one of the

founders of the mentioned Association and advocate of the claim that Jasenovac camp had continued to work beyond 1945, although there is no serious historic evidence to support this.

In Jastrebarsko, on the European Day of Remembrance of Victims of Totalitarian and Authoritarian Regimes and the 76th anniversary of the partisan liberation of the Children's home for war orphans in Jastrebarsko on 26 August, a commemoration was held with the program which included a promotion of the book by Zdenko Vuković Cerna, *Truths and lies about Jastrebarsko*.⁷⁶ This is yet another example of attempts to deny the historical truth about the existence of the Children's home in Jastrebarsko, which was organized by the Croatian Victimology Society, Croatian Cultural Council, Association of the Police and Veterans Jastrebarsko and St. Nicholas parish in Jastrebarsko, on whose premises a presentation was also held about the role of late cardinal Alojzije Stepinac. In its announcement on *teletext*, *HRT contributed to revisionism* by referring to the camp as "orphanage", and to the partisan liberation as "partisan attack".⁷⁷ The Children's camp in Jastrebarsko was run by the Ustasha in 1942 and the children were separated from their mothers and taken to camps in Stara Gradiška, Jablanac and Mlaka. As they were brought in, the children's heads were shaven and they were placed in barracks without beds, furniture or toilettes. They slept on the floor covered with straw, without covers. The children would get only a piece of bread and soup. They often ate grass. Epidemics, dysentery, beatings and starvation were the causes of death. In the summer of 1942, partisans took from the camp several hundred older children who were in better health and they were then taken in by the citizens of Zagreb, Jastrebarsko and the surrounding villages.

A more recent example of denying genocide or mass crimes committed by the Independent State of Croatia's Ustasha regime is perhaps the most scandalous one because it contained undisguised affirmation and glorification of historical personalities who were the most responsible for mass executions of civilians in the framework of the triple genocide in the Jasenovac and Stara Gradiška camps. This is an extensive pseudo-historic biography of Vjekoslav Maks Luburić, which was promoted at the end of September 2018 on the premises of *Hrvatsko slovo*, a magazine for political and cultural issues with ultraconservative and extremely nationalist reputation. It is also occasionally financed from the state budget. The book titled *Servant of Homeland: Life of Croatian Knight Vjekoslav Maks Luburić, General Drinjanin*, was written by the theologian and philosopher Vlado Vladić, a former lecturer at the Družba Isusova [Jesuit] Faculty of Philosophy in Zagreb. The book was actually co-written with two second-generation Ustasha emigres — Ivan Prcela and Mirko Bilić-Erić. The book is a hagiography of sorts of the proven

Ustasha murderer Maks Luburić, who was also the commander of the Jasenovac concentration camp. Certain church circles announced their support in the promotion of this extremely revisionist and markedly pro-Ustasha publication. Its promotion was announced for 22 October 2018 in the hall of the Dominican monastery in Split following holy mass.⁷⁸ The main promoter of the book in Split was to be Friar Luka Prcela from the Dominican monastery, known for glorifying the NDH and for serving a scandalous mass broadcast by the HRT in 2016, on which the SNV's Bulletin reported earlier.

Quasi-historian Roman Lejnak had a promotion of his film *Myth about Jasenovac*, in Samobor, but the town leadership immediately distanced itself and condemned the event.⁷⁹ On 30 November, a conference was held in Sisak under the title "Taking care of war orphans in Sisak 1942 — 1943", organized by Croatian Studies and their professor Vlatka Vukelić, a former member of the extreme rightist party HSP AS and denier of the historical truth about the Children's camp in Sisak and opponent of the Uprising day against fascism, celebrated in the forest of Brezovica outside Sisak, a holiday in Croatia on 22 June.⁸⁰

A new star on the revisionist-negationist horizon is historian Stjepan Lozo from Split. On 4 November, *Slobodna Dalmacija* published an interview with Lozo where he presented his book, on which he had allegedly been working for four years, titled *Ideology and propaganda of greater Serbian genocide against Croats — project "homogenous Serbia" 1941*. The book's main claim is that in the NDH, Serbs committed genocide against Croats and that in Dalmatia under NDH, not a single Serb village was destroyed. Stjepan Lozo says: "(Chetniks and partisans, Ed.) slandered Croats for genocide against Serbs with their preventative propaganda already in June 1941 and then they started the genocide against Croats... For example, in central Dalmatia, not a single village was destroyed. What was it then with the 'terrible' Ustasha?"⁸¹

At the end of 2018, a book by the academician Josip Pečarić and Stjepan Razum was published with the title *Uncovering the Jasenovac lie*, as part of the project of the already mentioned Society for research of the triple Jasenovac camp,⁸² which rounded off a series of negationist publications and their presentations in 2018. As is usual, the book states that Jasenovac was a working camp, that only a little more than 1,000 people died there and mostly of disease, and that mass executions, particularly of Serbs, never took place. Josip Pečarić is otherwise a mathematician and member of HAZU (Croatian Academy of Arts and Sciences), and like most of the previously mentioned revisionists, deals with history only as an amateur. He actively advocated the reinstatement of the Ustasha greeting "For the homeland ready" in the Croatian army.

Back in 1988, publishing house Elementa issued his book *Serb Myth about Jasenovac*, and two years later the book *Serb Myth about Jasenovac II*. Pečarić strongly opposed accepting Ivo Goldstein as a member of HAZU. Stjepan Razum, at the helm of the Society for research of the triple Jasenovac camp, is a priest currently holding the position of the head of the Zagreb archdiocese registry and he frequently organises extremely negationist and anti-enlightenment manifestations, such as negating mass murders in the NDH and opposing democracy and basic scientific cognitions.⁸³ On several occasions Razum claimed that evidence that there was no evidence about mass killings by the Ustasha in Jasenovac, but allegedly there is evidence about killings by partisans.⁸⁴

/1.4.5. Protests against cultural and music events

One of the features of 2018 were open public campaigns and protests against various cultural and music events connected with “Serbdom” and “Chetnikdom”. Popular rock singer Momčilo Bajagić Bajaga, as well as a traditional type of music called “Ojkača” were both declared “unwelcome”. Momčilo Bajagić Bajaga was supposed to have performed during the Days of Beer in Karlovac on 3 September, but veterans' associations got organised and exerted pressure, which resulted in the cancellation of his concert.⁸⁵ Despite that, not much later, Bajaga performed without problems in Varaždin and Sisak, although veterans' associations had tried to prevent that too (e.g. association PUMA).⁸⁶ Before that and immediately after the Storm Day, veterans' associations from Petrinja publicly declared that they opposed the Festival of ojkace, which the Serb Cultural Society Prosvjeta was to put on 25 August and the festival was cancelled. The ojkace festival was later held without incidents and only one smaller protest by some dissatisfied war veterans. However, pressure by war veterans' associations did leave an impact as some cultural societies cancelled their arrival, the hall was not full, and to achieve a compromise with veterans' organisations, two Croatian cultural-artistic societies who perform similar music appeared as well.⁸⁷

/1.4.6. Gatherings

The year 2018 was marked by many right-wing protests and gatherings. In the context of rightist protests, smaller actions by the A-HSP stand out because of their specific rhetoric and performances and this has been elaborated in another chapter. The first event with the elements of an anti-Serb protest took place during the visit by the President of the Republic of Serbia, Aleksandar Vučić, to Croatia on 12 February, when several hundred protesters along with three MPs (Miro Bulj, Stevo Culej

and Josip Đakić), protested against Vučić's visit. The most disputable element were banners reading "Jasenovac — Serb myth".⁸⁸ As for the other things, several events are worth mentioning, connected with protests against the ratification of the Istanbul Convention (Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women), which were marked, among other, with pronounced Ustasha-like and filo-fascist tendencies.⁸⁹ On 10 April in Split (this is the date when the NDH was established), a scandalous line-up of NOS happened again. That date was legitimised as their own day (celebration of the anniversary of establishing IX battalion "Rafael Vitez Boban"). The line-up was led by the notorious Marko Skejo, a person sporting a Hitler-style moustache who says he is not a fascist. Again, there were shouts "For the homeland ready", but this time they also talked against the Istanbul convention, something that kept the right-wing public busy throughout the entire first half of 2018.⁹⁰ One of the smaller protests which took place on 22 June was directed against marking the Day of Anti-fascist Fight in the forest of Brezovica near Sisak. Several people led by Vlatka Vukelić carried banners saying that the event of 22 June 1941 was "made up".⁹¹ The protest in Vukovar on 13 October was far less motivated by a true wish to find and punish war criminals and more by the need to demonize Serbs as such, and to send a message that they were not welcome in Slavonia and in Croatia. The fact that the main stars of this protest were members of the parties and associations on the extreme right of the spectrum, together with the symbols displayed there, speak enough about the motivation of this protest. Mayor Penava's rhetoric, which continued and intensified following the event, was an additional confirmation.⁹² Equating the cockade (Chetnik symbol) and the five-pointed star (partisan symbol) is the most glaring example of the historical revisionism which has been legitimised and acquired the status of the truth in Croatia, especially in the last several years. The protest in Vukovar bore that mark.

/1.4.7. Revisionist and negationist commemorations

The year 2018 was also marked by the increasingly frequent commemorations dedicated to the Ustasha and homeland guard members whose deaths [in 1941—45 and 1991—95, respectively] are presented as a "crime against Croatian people" or simply the "crime of communism". Senior state officials and those from the top echelons of the Roman Catholic Church were often in attendance at such commemorations. In early September, there were two formal events attended by senior government and church officials, which confirmed that representatives of the authorities supported an unscientific and crudely revisionist interpretation of WW2 history. Members of the Ustasha movement were

presented as victims, while partisan antifascists were demonized. Two ministers from the current Croatian government — Goran Marić, Minister of State Property, and Tomo Medved, Minister of Croatian War Veterans, participated in these events, which are related to clashes between Ustasha and partisans in the WW2. At both events, previous mass Ustasha crimes against Serb civilians in the surrounding villages were ignored, while real or alleged partisans' crimes were blown out of proportion by both church and government representatives. Since national and other *mainstream* media carried statements by the ministers and the bishop, it goes without saying that these tendentious and vulgarly revisionist interpretations had a detrimental effect on the public discourse. On 8 September, Minister Goran Marić and two Roman Catholic Church bishops — Vlado Košić, bishop of Sisak and Ivica Petanjek, bishop of Krk, attended a commemoration of the 75th anniversary of the fall of Zrin⁹³ — Zrin[56] — the well-known Ustasha stronghold from which the Ustasha forayed into surrounding Serb villages between 1941 and 1943, having killed several hundreds of people of all ages and of both sexes. The killings were followed by looting and complete destruction of the nearby settlements. Many inhabitants of Zrin were involved in those crimes. On 8 September 1943, partisans captured Zrin, incurring great losses on the Ustasha, relocated the inhabitants and tore down the village to prevent the re-establishment of the Ustasha stronghold. At this commemoration, the above-mentioned state and church officials delivered a series of un-truths implying the victimization of Ustasha and denigration of partisans, without the smallest condemnation or at least a mention of the Zrin Ustasha crimes which preceded the fall of the Ustasha stronghold. Bishop Petanjek called the relocation of Zrin population a “genocide”, alluding that they were resettled “because they were Croats and Catholics”. In his speech and in his earlier speeches on the subject, bishop Petanjek never mentioned a single crime which the people of Zrin committed against their Serb neighbours. Referring to the commemoration, Minister Goran Marić wrote on his Facebook-profile that partisans (“sworn killers of Croats”, as he called them) allegedly executed 300 villagers of Zrin, alluding to the event from 75 years ago when partisans had captured the place. The number of victims is also a blatant untruth calculated to demonize anti-fascists. The minister also said that the main reason for the alleged killing of 300 “peaceful Croatian farmers and cattle breeders” was the fact that they refused to cooperate with partisans, i.e. “they were not prepared to kill their neighbours, relatives and their people”. During the war, Zrin was not a habitat of peaceful farmers and cattle breeders, but a stronghold of Ustasha bandits and murderers, and partisans did not relocate the people because they had refused to cooperate but because a part of inhabitants had sown death and committed violence against the peaceful population.

In the organisation of the Ministry of Croatian war veterans and in the presence of Minister Tomo Medved, the remains of 55 unidentified persons were buried on 14 September in the village of Vaganac. They had been exhumed in the wider area of Vaganac, and state and church propaganda claimed they had been killed by partisans only because they were Catholics and Croats.⁹⁴ However, no evidence was found that the persons found were killed outside combat or that they were executed only because of their ethnic and religious affiliation. Silvana Oruč Ivoš, President Kolinda Grabar Kitarović's envoy, said, while speaking about partisan crimes in the area of Vaganac: "These were systematically planned and extremely brutal crimes against children, women and elderly people, although their only sin was to have been patriots, Croats and that they loved their people and the Catholic church, and the perpetrators and those who gave orders remained unpunished." There is no evidence that partisans in that area carried out "systematically planned and committed brutal crimes against children, women and elderly people" of Croatian nationality, nor is there evidence about "systematic" partisan crimes against Croatian children, women and elderly anywhere, during the ww2. It is absolutely scandalous that the President's envoy should utter such untruths, especially if we know that her speech was carried by mainstream media including the Croatian Radio Television. The President's presence or support of revisionist commemorations is not a novelty or a surprising occurrence. On the Day of the anti-fascist fight, she was the sponsor of a commemoration in Jazovka, organized by the Hrvatski obredni zdrug (HOZ), whose members were shouting "For homeland ready".⁹⁵

On 8 July 2018 Sisak bishop Vlado Košić blessed in the Croatian town of Glina the so-called "cross of truth" dedicated to "unarmed martyrs", i.e. the alleged thousands of Croatian home guardsmen and about 30,000 killed members of Wehrmacht, who were, as the bishop arbitrarily said in his sermon, executed by partisans during the last months and immediately after the ww2. At the ceremony of blessing the cross, local government representatives were present along with the mayor Stjepan Kostanjević.⁹⁶ The most scandalous part of Košić's sermon refers to the negation of the historical truth of the massacre in the Orthodox church in Glina. As a reminder, at the end of July and the beginning of August 1941, the Ustasha executed in the cruelest way more than one thousand Serb men from the area of Topusko, Vrginmost and Glina. The bishop also disputed the scientifically proven fact that the Ustasha regime was responsible for the death of several thousands of inhabitants of the Glina district during the war, and stressed that the Ustasha were only responsible for the death of 260 persons of Serb nationality, alluding to the notorious massacre the Ustasha had committed against 350 Serb men from the town of Glina in the night between 12 and 13

May of 1941. This was the first mass Ustasha crime in Banija, but certainly not the only one committed in the Banija and Glina district, and unfortunately not the one that left most victims. Mass executions of Serb civilians in Banski Grabovac and in Glina Orthodox Church which followed two-and-a-half months later surpassed the massacre in May. Bishop Košić, directly and indirectly, not only ignored but also denied all of that. On the other hand, the bishop presented fabricated and arbitrary numbers of the members of fascist formations who were really of allegedly killed by partisans, turning into victims those who had been responsible for the destruction and killings in Glina and Banija throughout the entire war. It is scandalous that the “cross of truth” dedicated to the true and alleged members of fascist formations, has been raised only several hundred meters away from the place where a monument to the victims of the Glina massacre from the summer of 1941 used to stand until 1995, when it was toppled by vandals. Instead of advocating for the monument to be reconstructed and for the memorial plaques with the names of victims to be reinstated, and for the nearby memorial museum dedicated to the Glina victims to be returned to its original purpose, and for the town authorities to finally allow the descendants and relatives of the victims to pay respect to their loved ones at the place of the crime, Bishop Košić negated the very fact that the massacre in the Glina Orthodox church had even taken place. Related to this topic, it is worth mentioning that Glas Koncila, the official paper of the Zagreb Archdiocese, published a feuilleton in 2006 where the historical truth about the event was denied and it was claimed that the event had been invented by persons opposed to the idea of Croatian statehood.

Unfortunately, these were not the only examples of the church sponsorship of pro-Ustasha revisionists and negationists. In 2018, as in the year before, in Jastrebarsko, a Croatian town where a significant number of children were detained in 1942, after being previously placed in Jasenovac and Stara Gradiška camps, retired Bishop Mile Bogović, in the presence of representatives of several right-wing organisations and local war veterans from the 1991 — 1995 war, held a mass on the anniversary of liberation of the children detained in Jastrebarsko.⁹⁷ Those children were taken prisoner with members of their families in the summer of 1942 during several anti-partisan military operations carried out by the Ustasha and German troops on the territory of the Independent State of Croatia. The children were detained in the Ustasha camp Stara Gradiška, where they lived in horrible conditions. In this camp of famine, torture, and infectious diseases, a great number of children were dying daily. At the intervention of a representative of the German occupying force and at the initiative of Diana Budisavljević, Ustasha authorities were forced to evacuate the children who were not killed or died in the Stara Gradiška camp to the reception centre in Jastre-

barsko. This center, guarded by the armed forces of the NDH and run by Catholic nuns, was not “children's home for orphans” as revisionists and some church members would have it, but a place for isolation and ideological upbringing. Due to inhumane conditions and consequences of their previous stay in the camp, several hundred children who were unable to recover from the previous torture and starvation died in this reception centre. During their attack on Jastrebarsko in 1942, the partisans liberated about 700 children. Some of the partisans were the closest relatives of the detained children. Certain representatives of the Roman Catholic Church, including the retired bishop Bogović and representatives of the extreme right and negationists, have been commemorating this event in the past year as some kind of tragedy.

/1.4.8. Political pressures

The Serb community in Croatia, and primarily its highest representative Milorad Pupovac, experienced the strongest political pressure following the celebration of the ‘Day of Storm, homeland thanksgiving and Croatian veterans’, when Pupovac was in Bačka Palanka, Serbia, at the commemoration of the victims of the military-police operation Storm. Pressures culminated with the request by two war veteran associations — ZBOR of associations of Croatian Guard Troops led by Miljenko Kolobarić and the Association of Special Police from Homeland War led by Zoran Maras. They asked the Croatian Parliament to introduce in its agenda a thematic discussion about the public activity of MP Milorad Pupovac. In the text of 18 September, they stated that Pupovac participated at the Remembrance Day for all the perished and displaced Serbs in Bačka Palanka, when Serbian President Aleksandar Vučić compared Croatia with Hitler's Germany, and Pupovac had not reacted. This thematic discussion never took place.

Political pressures do not come only from the very top of the state authorities and senior politicians, but even more often from the local authorities as well as para-political organisations (a big part of clerical and para-clerical associations and right-wing civil society sector). This is what Pupovac was referring to when he told a panel organized by GONG on 15 September that “three groups are more powerful than politicians in Croatia — veterans, tycoons and clerics.”⁹⁸ Veterans' associations have a say in more than just concerts and musical performances. This was proven by the case of Jelka Glumičić, a long-time human rights activist who was due to receive a Plaque of the City of Karlovac award, but following pressure by 15 war veteran associations, the city authorities decided not to give her the award because of her criticism of the military-police action Storm.⁹⁹

/1.4.9. Miscellaneous

Several other public events should be mentioned here which are difficult to classify. These are mostly isolated cases, however, as some which were already mentioned, they point to historic revisionism or hate speech. For example, in Otočac in the second half of April, HAZUD (Croatian Academy of arts and sciences in diaspora) wanted to erect a memorial plaque to the Ustasha criminal Jure Francetić, commander of the Black Legion, and to plant a pine tree in his honour. But the police speedily removed the plaque.¹⁰⁰ Several days later, Vilim Matula, vice-president of the Zagreb's city district Donji grad from the platform *Zagreb is ours*, warned about the proposal by mayor Milan Bandić to name one of the parks in Martićeva street in the centre of Zagreb after the cultural attache from the NDH period, Enver Čolaković.¹⁰¹ The same month, one of the veterans from Vodice "saw" the image of a five pointed star formed by begonias in a public park and ran his truck over the flower-garden.¹⁰²

After the collective euphoria when the Croatian football team won silver at the World Football Cup, a hunt started against journalists and activists who had written in a negative manner against certain phenomena surrounding the national team, especially the welcome reception where Marko Perković Thompson appeared, which prompted a flurry of reactions in both national and foreign media. Right-wing media and their internet "trolls" published articles and commentaries which flatly singled out around two dozen prominent journalists and intellectuals, accusing them of forging a picture of Croatia as a racist and fascist country in foreign media. Such name-calling and accusations of "Yugoslav diplomacy" and "anti-Croatian sentiment" for a short while seemed to be taking the form of a public lynching.¹⁰³

An interesting phenomenon connected with historical revisionism and right-wing cultural hegemony was the case of the Agency for upbringing and education (AZOO), in charge of teachers' education, which promoted a text on its website in May titled *What is identity* by Alain de Benoist, founder of the new European right, whose ideas and opinions flirt with fascist theory and practice. Alain de Benoist advocates the ethnic-pluralist thesis that an organic development of a culture is possible only if it develops independently, without contact with other cultures. He is an avid opponent of immigration and of the modern era enlightened heritage and contemporary civilization. This text by Benoist was translated by Tomislav Sunić, the Croatian representative of the ideas of the European right, and it was first published in the magazine *Vijenac* in 2014.¹⁰⁴

Stevo Culej, a member of parliament for the HDZ, created an unusual scene in the Parliament on 15 November when he organized an exhibition on the eve of anniversary of the fall of Vukovar. The painting by Damir Kukavica presented there featured Jean Michel Nicolier with the HOS emblem reading "For the homeland ready".¹⁰⁵

/1.5. Social media networks

There is a number of persons from public life who became prominent in 2018 through their activity on social media, mostly on Facebook. They were mostly members of extremely right-wing and conservative political organisations, representatives of veteran associations, but some of them had not been previously known for nationalist and hater posts. Representatives of fringe parties, such as the Split-Dalmatia branch of HSP, were at the forefront of posting an entire gallery of Ustasha and filo-Ustasha photos on their Facebook profile. One of the examples is the head of this branch Ivica Vladava, known for his friendship with Marko Skejo.¹⁰⁶

When his attempt to perform at the welcome event for the Croatian national football team made headlines, Marko Perković Thompson proved on his Facebook profile that he indeed had a lot to do with rehabilitation of the Ustashadom. He posted a video clip where he was shouting "For the homeland ready".¹⁰⁷

One of the politically most indicative posts was that by Tomislav Karamarko from mid-December, after Serbs, Jews and Roma issued their appeal. In this post, among other things, Karamarko wrote:

"Telegram portal carried a Kumrovec-style [Kumrovec — the seat of communist-era 'political school'] pamphlet of Serb, Jewish and Roma national minorities and the so-called anti-fascists, with the subtitle 'It is all Karamarko's fault'. On the same day, the same words were repeated in a parliamentary debate by MPs Peđa Grbin and Saša Đujić, who argued that with my appearance on the Croatian political scene, the influence of Ustasha ideology started spreading in Croatia. The greater-Serbian Novosti joined in with these pamphlets. Novosti was fabricating Ustasha-dom in Croatia on the one hand, and glorifying the dictatorial communist regime of the former Yugoslavia on the other... Is it my fault that I have not been in coalition with Pupovac and the pro-Chetnik sđss!? Is it my fault that Pupovac's greater-Serbian Novosti celebrates Yugoslavia on their back page? Is it my fault that this paper is financed by Croatian taxpayers' money?"¹⁰⁸

Goran Vojković, a regular columnist on the Index.hr portal, otherwise of liberal orientation, made it clear on 5 August what he thought of the 200,000 Serbs who fled Croatia, by posting the following on his Twitter profile:

/ 2 Elements of historical revisionism, hate speech, or spreading of ethnic hatred in statements and acts of public persons

Here are the examples of statements made by public persons (with an emphasis on their prominence and influence) which contain hate speech, historical revisionism and denial and whose content incites ethnic intolerance. According to the data listed in the table in the introductory part of the Bulletin, the number of such statements has increased in 2018.

“Croats in Argentina shared the destiny of their people during the former Yugoslav communist regime, they sought and found their space of freedom, in which they were able to display their patriotism and emphasise the justified demands for the freedom of their Croatian people and homeland”.

— *President of the Republic of Croatia, Kolinda Grabar Kitarović, during her visit to Croatian emigrants in Argentina, 13 March*

“I have warned our colleague Mršić not to use the Serb language and now I am warning you. Try, make a little effort to speak Croatian, take a course. In the Croatian Parliament, we speak Croatian and I think that if our colleague Kajtazi started speaking Romani or colleagues from the IDS started speaking Italian, it would be hard to understand each other. Try, so that we could understand each other, no hard feelings, I had an opportunity and have warned you”.

— *MP from Hrast, Hrvoje Zekanović to the SDSS MP Dragana Jeckov, during the parliamentary debate on ratification of the Istanbul convention on 11 April*

“Isn't anti-fascism an empty phrase? In this country it is. Anti-fascism has been an empty phrase since 1945 and today in this country, it is disgrace”.

— *Historian of literature Slobodan Prosperov Novak in the Nedjeljom u 2 TV show on 29 April*

“We demand opening an official state investigation against the SNV and the author of the Bulletin because of their attempts to disgrace individuals and institutions, slander against the Homeland war which they are trying to criminalize, and the malicious campaign against the Croatian people. It is inconceivable that we should be financing the ‘Novosti’ weekly, which used a derogatory word for the Croatian people in one of its articles”.

— *President of the DESNO party, Anto Đapić, after the SNV's Bulletin for 2017 was published, 23 May*

“This has been known for a long time. At this location, victims, children and adults, were thrown into this pit alive. This is why I want to remind that this had happened immediately after the first rifle was fired in Srb. It is time for our state to take a clear position about these events. So, there should at least be no gatherings to celebrate this first rifle because it is known how it had all started.”

— *Retired Gospić-Senj bishop Mile Bogović about the Uprising Day in Srb, 26 July*

“This is a song that speaks about patriotism, love and togetherness and no one has the right to take it away. Whoever does not like it, who will not listen, should close the window and watch Big Brother”.

— *Croatian national football team selector Zlatko Dalić about Thompson's song 'Lijepa li si', 27 July*

“In the same book, we analysed all of the aggressor's sources and we established undisputable facts that no one has yet challenged! On the Serb side, there has been no identification or records of the killed civilians so that lies could be construed afterwards, such as this one by Teršelić and Pilsel. Many armed civilians on the aggressor's side were members of the JNA's so-called civilian service, reservists, different kinds of volunteers, members of the territorial defence and of numerous private armies (Arkan's, Martić's people, Kninđas and similar). These aggressor soldiers often did not wear uniforms either because they were not available or in order to mislead Croatian defenders. We saw them on all frontlines”.

— *Andrija Hebrang, a former senior HDZ official, about civil society activists as falsifiers, in a commentary for portal Direktno.hr. on 3 August*

“On this day in 1991, the Croatian president was here, on this day in 1991, Chetniks started attacking Vukovar and we were supposed to have some kind of a Serb festivity”.

— *Miodrag Demo, envoy of Zagreb mayor Milan Bandić, at the unveiling of the plaque in honour of Tuđman's visit to Petrinja 27 years ago, 25 August.*

“We must be proud of the Medak pocket action, and of Mirko Norac. It was a war, he was the military commander for the Gospić area and he is carrying his cross because of what had happened here, and I am glad that he is with us here today”.

— *Croatian Defence Minister Damir Krstičević about Mirko Norac, who was convicted in 2004 for crimes against civilian population, speaking at the 25th anniversary of the Medak pocket action [a Croatian military incursion into Serb-held territory], 9 September*

“These were systematically planned and exceptionally brutal crimes against children, women and elderly, whose only guilt was that they were patriots, Croats and that they loved their people and the Catholic church, while perpetrators and those who gave orders remained unpunished”.

— *Silvana Oruč, envoy of the President of the Republic of Croatia, Kolinda Grabar Kitarović, at the burial of the soldiers of homeland guard and Ustasha army in Vaganac, 14 September*

“If he [Mirko Norac] had carried his cross all the way through... There are many people who have carried their cross and are not problematized. He won the strongest applause there in the hall. As for myself, I would greet him”.

— *Lika-Senj county prefect Darko Milinović at the N1 television studio, speaking about Mirko Norac, 24 September*

“Every mentally and physically healthy Croat who lives in an area bordering the former enemy Serbia should be having firearms under control and on hand, because who knows what the night and the future may bring”.

— *HDZ's MP Stevo Culej in the Croatian Parliament during a debate on the proposed Law on acquisition and possession of arms, 3 October*

“Instead of cultivating values of the Homeland War as one of the foundations of our contemporary state, in Croatia we have cases where there is more and more talk about Tito or historic forgeries about the first partisan line-up in Brezovica, for which there is no proof; there is talk about the Chetnik uprising in Srb, about Ivo Lola Ribar... Instead of about Franjo Tuđman and the heroes of the Homeland war”.

— *Deputy mayor of Kistanje, Roko Antić in the interview for the portal Narod.hr., 22 October*

/3 Verbal threats and offences

In 2018 again several dozen verbal threats and offences against Serbs and Serb institutions were registered, especially against the snv, Novosti editorial staff and against Milorad Pupovac. More to the point, the majority of messages against Serbs came to the address of Novosti newsroom and the Serb National Council. Thus a letter arrived in March with the message: "Lick the jam — leave a little to Pupovac, good appetite," and attached was a bag with something resembling excrement.¹⁰⁹

Pupovac received numerous messages via e-mail and the sms with insulting and threatening content, one of which he made public.¹¹⁰ "This was not the first one from this person, or from some other persons. It was not the first such message by e-mail, on Facebook, in a letter or on the street". But relentless verbal aggression against the leading representative of Serbs in Croatia continued after a physical assault on him on the Zagreb's Dolac market and condemnations by a part of the public.¹¹¹

Some other members of the Serb National Council also received insane messages and threats. We list some of them here:

*Listen to me faggot what faggots can do, I can slap you with my dick if this gives you pleasure stop spreading propaganda or I'll destroy you Jasenovac and Gradiška Staraaa, this is the house of Maks's butchers [reference to Maks Luburic, a notorious Ustasha killer]
Battle is fought and the Ustasha flag is flying for the freedom and the home
Suffer, you Turkish aborted moron
Lick my crotch*

/ An example of insult and threat sent to an snv's associate

Alen Kero
*Message for Pupi
Go to hell, you slimy parasite! A cancerous wound
On Croatian flesh and whoever thinks like him, you all go to hell!!!*

/ An example of offence and threat on the snv's Facebook profile

Alen Kero
*One more message for Gipsy Pupi
Die, you bastard and do it in Serbia so that you do not pollute Croatia and take with you all these parasites from the sdss
And from Novosti! Damned parasites*

Below are some examples of hate e-mails that the SNV has received during the year. Some of them use very offensive language and slang. They are also partly incomprehensible and difficult to translate. For these reasons, they will not appear in the English translation of the Bulletin. The full text of some of these examples is available in the original, Croatian, version of the Bulletin.

From: TEREZA MAGLIC [mailto:maglicte22@gmail.com]
Sent: Saturday, August 04, 2018 3:13 PM
To: info@portalnovosti.com
Subject:

Will this ever (end) you Chetnik gang!!! Media... leave CROATIAN PEOPLE ALONE!!!! CROATIAN WAR VETERANS CHETNIK CATTLE!!!! IN PEACE, ESPECIALLY CROATIAN KING!!! KNIGHT!!!!MARKO PERKOVIĆ THOMPSON IN PEACE!!!THE MORE YOU SLING MUD THEY CROATIAN PEOPLE ARE STRONGER!!!!WHY DON'T YOU WRITE ABOUT THE CHETNIK DIRT, LET CHETNIK GO AND GET TREATMENT KRESO BELJAK!!!!AND THEN SOME I NEVER HEARD OF HER NATASA JANJIC, WHO IS SHE AND SOME OF HER RED COMRADES!!! I HEAR THAT YOU HAVE A CHETNIK RADIO IN ZG!!!! BAN IT!!!! PUSIC, GRBIN ESPECIALLY SCUM, STAZIC!!!!WHO SPREADS HORRIBLE HATRED!!! THEN JOVAN MESIC!!! WHO SOLD AND BETRAYED CROATIA!!! WRITE ABOUT THEM AND DO NOT SMEAR CROATIAN KNIGHT TOMSON!!! HE GAVE YOU ALL THAT YOU HAVE GOT!!! YOU LISTEN TO THE CHETNIK COLD BEER [rock band]!!!! NOW A CHETNIK AND MEMBER OF ARKAN'S UNITS BAJAGA IS COMING TO THE ARENA [concert hall]!!!! WHO HAS BEEN NOT ONLY KILLING BUT BUTCHERING CROATIAN SOLDIERS!!! THIS IS WHAT YOU DO!!! FOR HOMELAND READY!!! FOR HOMELAND READY!!! HERE IS DAWN, HERE IS DAY, HERE ARE JURE AND BOBAN!!! JURE IS CALLING, BOBAN IS SHOUTING BACK, HERE I AM COMMANDER!!! YOU WILL NOT ENTER ČAVOGLAVE!!! OUR HAND AND GOD'S JUSTICE WILL REACH YOU EVEN IN SERBIA!!! FOR HOMELAND READY!!! I AM WAITING FOR AN URGENT ANSWER!!! AND WILL YOU PUBLICLY APOLOGISE TO THE CROATIAN KNIGHT TOMSON?

/4 Physical attacks

In 2018, several physical assaults motivated by ethnic hatred and intolerance were recorded. The one that caught the most public attention was the assault on the president of the SNV and the SDSS, MP Milorad Pupovac, on 28 September in the centre of Zagreb at the Dolac market. At the moment of the event, Pupovac was in the company of his party colleague and fellow MP Boris Milošević.¹¹² The salvo of threats and insults which ensued has already been mentioned in the previous chapter. Not long after that, students of the Serb Orthodox high school were pelted with food during a bus ride near Sveti Duh in Zagreb, the incident which the SDSS MP Boris Milošević brought up in the Parliament.¹¹³

Although these were the most visible examples because they took place in a big city, apart from events which always carry some tension (such as e.g. sports competitions), we should not leave out events in smaller places, which often pass under the radar due to their isolation and less media presence. Returnee Miloš Brakus from Vukava near Gospić encountered such a problem when he became involved in a clash over some land and grassland with members of two Roma families. Brakus, his wife and several relatives were attacked in the presence of police and ended up in the emergency ward.¹¹⁴ Nikolas Lalić, deputy prefect of the Lika-Senj county who represents the Serb minority in the county, said that many such cases go unnoticed. "Assaults and incidents have recently escalated to the point that they became a daily occurrence. Many of them are not known to the public."

It is not surprising that some attacks were directly connected to sporting events and rooting. Aleksandar Gundelj, a youth who originates from Knin but now lives in Subotica, Serbia, came under attack on the Split beach Bačvice because of the tattoo on his back which read "Delije Knin".¹¹⁵ Not only fans but also workers came under attack — two workers from Serbia were attacked on 26 September in the Put Gazića street in Zadar and everything was filmed by a security camera.¹¹⁶ In mid-July, Slobodan Radošević, who worked at a petrol station near Bjelovar, had an unpleasant experience when he was approached by a man who introduced himself as a "veteran" asking him: "Where were you in 1991?", "The only thing you lack is a cockade" and similar. When he tried to call the company which employed him because he could not continue with his work, the "veteran" started hitting him.

/5 Damage, destruction and theft of property

/5.1. Private property

The most targeted private property were cars with license plates from Serbia. In Brodarica near Šibenik, on 14 August someone punctured the tyres of a car with Belgrade plates and sprayed the car with the Ustasha "U" and the "NDH" letters.¹¹⁷ Something similar happened in Zadar in the Put Gazića street, when the unknown perpetrator carved the "U" letter on a car with Belgrade license plates during the night. Similarly, near the Gripe fortress in Split, a message, "Kill the Serb" was sprayed in large letters on a car with Serbian plates on 12 September.¹¹⁸ Property of returnees was also targeted. For example, a stable belonging to the Novaković family in Zalužnica, near Vrhovine in Lika, was burnt down.¹¹⁹ While the family was spending two weeks in Serbia (in Hrtkovci, just at a time when Šešelj and his radical party were stirring up tensions), someone set the stable on fire using flammable liquid. In the night between 17 and 18 November, unknown perpetrators cut down about a hundred olive trees and six peach trees, property of the Babić family in Biljane Donje in Ravni Kotari, Zadar area.¹²⁰

A particularly intimidating message awaited a Serb family in Čista Mala outside Vodice. Upon their return, following several weeks of absence, they saw messages "Chetnik, move out" and the Ustasha "U" with the cross in the centre. Because of such threats, the family gave up plans to celebrate Christmas in Čista Mala.¹²¹

/5.2. Antifascist monuments

Damaging, desecration and destruction of anti-fascist monuments across Croatia continued in 2018 at a similar rate as in previous years. The incidents usually involved drawing Nazi-fascist and Ustasha symbols on monuments and more rarely full demolition. In mid-February, the target was a former partisan hospital associated with the former Kalnik partisan troops, which was sprayed with the Ustasha symbol, the "U" letter.¹²² A month later Ivo Lola Ribar's bust in Zagreb, which had been vandalised several times in 2017, became a target again, but this time it was stolen.¹²³

In Podravina, near Koprivnica, a monument to the fighters of the People's Liberation Army (NOB) was damaged¹²⁴, i.e. the five-pointed

star engraved on the monument was damaged. After the high school students' traditional feast "Norijada" in Rijeka, a monument dedicated to liberation after the ww2 was vandalised with writings including "ZDS" (For the homeland ready) and "U", but the city mayor Obersnel promptly reacted.¹²⁵ Further, in Vrgorac on 17 June, a memorial plaque was destroyed. It was dedicated to the Franciscan priest Karlo Ćulum, killed by Ustasha in 1943.¹²⁶ On 25 August in Split, a plaque dedicated to the First Split partisan unit was slightly damaged. The president of the Association of anti-fascists and anti-fascist fighters of Split, Josip Milat, and the president of the Association of veterans of the Homeland war — anti-fascists, Ranko Britvić had an interesting reaction: "Thus the vandals, Croatian patriots, almost every year mark the anniversaries of the execution (which took place on 26 August 1941) by repeatedly 'shooting' the fighters who went to war, led by the ideals of freedom. They are now called partisan criminals. Being poor in spirit, they (the perpetrators) probably think that by breaking memorial features, they will change history".¹²⁷

An event in Split on 7 November, when a monument to Rade Končar was toppled, verged on tragicomic¹²⁸ as it turned out that the "attacker" broke his leg in the attempt. From the hospital bed, he later said that he was drunk, and "had nothing against Rade", but that he "did not like Serbs, partisans and communists."

/5.3. Bilingual plaques

In Varaždin, a plaque written in both Latin and Cyrillic script, outside the office of the Serb national minority's council (vsNM) was demolished on three occasions. The first time, on 7 July, the plaque of the city's vsNM was found in a garbage container. The vsNM president Mile Sekulić reported the case to the police and filed criminal charges against the unknown perpetrator.¹²⁹ The second time the plaque was broken was on 15 September and only several days later, on 18 September, the same thing happened to the county vsNM. The case was reported to the relevant authorities, and the president of the county council, Milan Mrčetić, said he had also informed the Varaždin County Prefect and all the presidents of the political party branches in the county. No perpetrators have been found for either incident.¹³⁰

Conclusion

According to the examples presented above and the accompanying analysis, it can be concluded that there is a continuation of revisionist, hate and intolerant messages which are mostly directed against Serbs and against Croatia's anti-fascist heritage. The main generators of such tendencies and rhetoric are still the electronic media and, increasingly, social media. Hence the need for a more intense public debate about the ways to regulate and sanction hate-speech on such platforms. This Bulletin does not offer answers to this question, nor does it propose legal solutions. It only states the facts that could be used in almost every field, and especially for electronic media and social networks.

Questions remain about how efficient are the Croatian laws already in place, how the Internet can be controlled and whether they only "treat" the symptoms, but not the disease itself. These questions must be posed because every time an incident happens on the Internet, there is a sudden surge of concern about the level of public discourse, but in between incidents, the same tendencies and practices continue and are becoming accepted as something normal. This Bulletin gave a lot of space to revisionism and hate speech as becoming a new normal practice. Here we have listed only some representative examples which have become a part of our daily life and which range from comments on social media to broadcasts on national television, i.e. public service.

This is in breach of a number of international conventions and recommendations related to minority rights, but also related to the suppression of hate speech, encouragement of violence and promotion of historical revisionism and negationism (e.g. International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination, CoE Framework Convention for the Protection of National Minorities, The European Charter for Regional or Minority Languages and The Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life).

Greatest responsibility, however, does not lie with phenomena and the perpetrators "below", but with those "above", who explicitly and implicitly encourage or simply treat as normal everything we have marked as negative and discriminatory. This mostly refers to the highest state authorities, the leaders of the Roman Catholic Church in Croatia and national media. In this sense, spraying graffiti, chanting at stadiums, posting messages on social media and similar, are only reflexes of what is slowly but surely becoming a part of the social *mainstream*. This is

the most dangerous trend because this trend has been lasting approximately since 2013 i.e. since Croatia joined the European Union, which has been discussed in many places.

Apart from the Ombudswoman, whose analysis has already been mentioned in the introductory part, other foreign organisations have been warning about the problem of hate speech and historical revisionism in Croatia, such as the *State Department*, *Amnesty International*, prominent foreign media including more conservative ones like the German *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. *State Department* reports about the attacks on Serbs in Croatia, the boycott of the official commemoration for victims of the Ustasha camp in Jasenovac, the march of the extreme right A-HSP party and the singer Thompson.¹³¹ *Amnesty International* mentions in its report on the human rights situation in Croatia discrimination of sexual and ethnic minorities.¹³² German conservative newspaper *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ) joined many other prominent global media in condemning Thompson's appearance at the welcoming celebration for the Croatian national football team and explained what is in Croatia intentionally covered up, neglected and accepted as normal.¹³³

Addendum

The Republic of Croatia has a number of laws which regulate and sanction discrimination, use of hate speech, and violence, as well as a display of symbols representing regimes and ideologies which incite hatred, intolerance and discrimination on any grounds. European legislation had great significance in the creation of these national laws. Besides the **European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms**, it is important to emphasise the **Charter of Fundamental Rights of the European Union**, which prohibits discrimination based on nationality, gender, race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or faith, political or any other opinion, membership of a minority group, property, birth, disability or sexual orientation.

In the sense of incrimination and prohibition of hate speech, Council of Europe (CoE) plays an important role. In 1997, CoE issued the **Recommendation on hate speech**. In this document, hate speech has been defined as “all forms of expression which spread, incite, promote or justify racial hatred, xenophobia, anti-Semitism or other forms of hatred based on intolerance, including: intolerance expressed by aggressive nationalism and ethnocentrism, discrimination and hostility against minorities, migrants and people of immigrant origin”. It particularly emphasises that the main traits of hate speech are intolerance and discrimination on various grounds as a consequence of negative prejudices and stereotypes. With this, the Council of Europe condemned hate speech, stressing that it can be especially damaging if it is carried by media. In this context, the Council of Europe established the **European Commission against Racism and Intolerance**,¹³⁴ which has to date written several reports about member countries and issued general recommendations.

The Republic of Croatia signed at the end of 2001 a **Convention on Cyber Crime**¹³⁵, on incrimination of acts of racist and xenophobic nature committed via computers. Under this Protocol, signatory states undertook to secure the processing and sanctioning of authors of racial and xenophobic material, harmonising substantive law elements and introducing other necessary measures to prevent their distribution and availability to the public through computer systems.

The Croatian Constitution says that “any call for or incitement to war or use of violence, to national, racial or religious hatred, or any form of intolerance shall be prohibited and punishable by law.”

THE CRIMINAL CODE regulates hate crime as a criminal act committed because of racial affiliation, colour of skin, religion, national or ethnic origin or sexual orientation of another person and stipulates that such acts will be taken as an aggravating circumstance, unless the Law explicitly provides harsher punishment. Through the criminal act of public incitement to violence and hatred (art. 325) public incitement to violence and hatred directed against certain groups of people are incriminated. The law stipulates punishment of those who through print media, radio, television, computer system or a network, at public gatherings or in some other way publicly incite violence or hatred or make available to the public, leaflets, pictures or other materials that incite violence or hatred directed against a group of people or a member of a group because of their racial, religious, national or ethnic affiliation, origin, colour of skin, sex, sexual orientation, gender identity, disability or any other features. The same article (paragraph 4) also stipulates punishment of a person who publicly approves of, denies or significantly diminishes the criminal act of genocide, act of aggression, act against humanity or a war crime directed against a group of people or a member of a group on grounds of their racial, religious, national or ethnic affiliation, origin or colour of skin in a way that is conducive to inciting violence or hatred against such a group or members of this group.

Especially important for Croatia's anti-discrimination legislation is the **Law on Suppression of Discrimination**. This Law guarantees the protection and promotion of equality as the highest value of the constitutional order of the Republic of Croatia, it creates conditions for creating equal opportunities and regulates protection from discrimination based on race or ethnic affiliation or the colour of skin, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property status, membership of unions, education, social status marital or family status, age, health status, disability, genetic heritage, gender identity, expression or sexual orientation.

The Law on Media provides conditions for exercising the principles of freedom of media, rights of journalists and other stakeholders in the field of providing information to the public to the freedom of reporting and access to public information. The law emphasises that its stipulations will be interpreted in line with the European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. It also strictly forbids transmission of program content in the media which incite or glorify racial, religious, sexual or any other inequality or inequality based on sexual orientation, as well as ideological or state formations created on such grounds, and to incite national, racial, religious or other hostility and intolerance based on sexual orientation, or incitement to violence and war.

According to the **Law on Electronic Media**, audio and/or audio-visual media services are not allowed to incite or assist in incitement and spreading of hatred or discrimination based on race or ethnic affiliation or the colour of skin, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property status, membership of unions, education, social status, marital or family status, age, health status, disability, genetic features, gender identity, expression or sexual orientation, antisemitism, xenophobia, ideas of fascist, nationalist, communist and other totalitarian regimes.

Of special importance is the **Law on Croatian Radio Television** which regulates HRT's obligations as public television. The Law prohibits spreading intolerance and incitement to violence in the same way as it is been regulated in the Law on Electronic Media. According to this Law, the HRT is obliged to contribute through its programs to the implementation of human rights, equality and political rights of citizens, to the promotion of the rule of law, the welfare state and civil society, and to objective reporting and highlighting of any violations of human rights of vulnerable groups.

The Law on Public Gatherings prohibits participants of peaceful gatherings and public protests from wearing uniforms, parts of uniform, insignia or other features that call for war or incite war, the use of violence, or national, racial or religious hatred or any other form of intolerance.

The Misdemeanour Act against public order and peace stipulates that persons who disturb public order and peace by performing or reproducing songs, compositions or texts or sporting or displaying symbols, texts, images or drawings will be punished with a financial fine or a prison sentence.

The Law on Prevention of Violence at Sporting Events prohibits displaying banners, flags or other objects with text, image, a sign or other features which express or incite hatred or violence based on racial, national, or ethnic affiliation or another special feature. It also prohibits songs or spoken messages whose content expresses or incites to hatred or violence based on racial, national or religious affiliation or another feature. In the case of breaches, this Law foresees financial fines or prison sentences.

References

- 1 Ombudswoman's complete analysis is available on the following link: http://ombudsman.hr/hr/dis/cld/1484-relativizacija-zlocina-ndh-narusava-temeljne-vrijednosti-ustava-a-izostanak-reakcija-otvara-prostor-mrznji?fbclid=IwAR3a57iRz95_GjE8AfneczoVbniG8LjzwrQpskC3A6_VbgdqqQyvi7bPylQ.
- 2 This prompted an Appeal signed by the representatives of Serbs, Jews, Roma and antifascists, which was sent to the Prime Minister, Speaker of Parliament, President of the Republic and the Chief State Attorney: <https://www.documenta.hr/hr/tra%C5%BEimo-osudu-apel.html>.
- 3 N1: *EP demands ban on neo-fascist and neo-Nazi groups* <http://hr.n1info.com/Svijet/a342738/EP-trazi-zabranu-neofasistickih-i-neonacistickih-skupina.html>
- 4 Tportal: *Hate speech and sprayed antifascist monuments swamp Zadar* <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/govor-mrznje-i-isarani-antifasisticki-spomenici-preplavili-zadar-foto-20180208/slika-d595c2949ffco1ef295359ac610b3bf>
- 5 Novosti: *ZDS in the center of Križevci* <https://www.portalnovosti.com/zds-stoji-usred-krizevaca>
- 6 Novosti: *Condemnation of hatred* <https://www.portalnovosti.com/osuda-mrznje>
- 7 Index.hr: *City beach in Pula suddenly covered in Nazi graffiti* <https://www.index.hr/Vijesti/clanak/foto-gradska-plaza-u-puli-osvanula-prepuna-nacistickih-grafita/1044847.aspx>
- 8 Novosti: *In the centre of Petrinja graffiti "Serbs should be hanged from willows"* <https://www.portalnovosti.com/u-centru-petrinje-osvanuo-grafit-srbe-na-vrbe>
- 9 Nacional: *SIBENIK: "God, bring us back the NDH"* <https://www.nacional.hr/sibenik-boze-vrati-nam-ndh/>
- 10 Novosti: *Independent State of Gradići* <https://www.portalnovosti.com/nezavisna-drzava-gradici>
- 11 Novosti: *Bare-handed Wehrmacht* <https://www.portalnovosti.com/goloruki-wehrmacht>
- 12 Sportske novosti: *At Maksimir (stadium) there was a true "chauvinist-Nazi party". Bad Blue Boys sang half of the Ustasha repertoire. They began with "The battle is fought..."* <https://sportske.jutarnji.hr/nogomet/navijaci/na-maksimiru-se-dogodio-pravi-sovinisticko-nacisticki-dernek-bad-blue-boysi-ispjevali-pola-ustaskog-repertoara-pocelo-je-sa-boj-se-bije-bije/7701714/>
- 13 Sportske novosti: *Torcida were calling for resignations. Armada and Boys fought a verbal war throughout the match, they were mentioning Bruno Busic.* <https://sportske.jutarnji.hr/nogomet/navijaci/foto-torcida-zazivala-ostavke-festival-uvreda-na-derbiju-u-maksimiru-armada-i-boysi-verbalno-ratovali-cijelu-utakmice-spominjali-i-brunu-busica/7787619/>

- 14** Dnevno.hr: *Torcida chanted ghastly verses* <https://www.dnevno.hr/sport/navijaci/torcida-skandirala-sablasne-stihove-mi-hrvati-ne- pijemo-vina-nego-krvi-cetnika-iz- knina-1238442/>
- 15** Index.hr: *In the centre of Zagreb fans were raising arms in Nazi salute* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-zagreba-navijaci-dizali-ruku-u-nacisticki-pozdrav-pogledajte-snimku/2006176.aspx>
- 16** Blic.rs: *Croatians celebrated their victory in locker room to Thompson's Ustasha song* <https://sport.blic.rs/svetsko-prvenstvo-u-fudbalu-rusija-2018/skandal-nad-skandalima-hrvati-u-svlacionici-slavili-trijumf-nad-argentinom-uz-ustasku/erbolc2>
- 17** Slobodna Dalmacija: *Football miracle or sons of Storm versus children of communism* <https://www.slobodnadalmacija.hr/misljenja/vijesti-i-konteksti/clanak/id/556187/nogometno-cudo-ili-sinovi-oluje-protiv-djece-komunizma>
- 18** <http://www.hho.hr/category/projekti/izravna-prevencija-navijackog-nasilja/>
- 19** Antifašistički vjesnik: *Stench of Željka Markić's portal* http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/vijesti/3/Smrad_portala_zeljke_Markic/280/
- 20** Narod.hr: *Marcel Holjevac: Pupovac's list of enemy of the people — what is next, ribbon round the arm for Serbo-phobes?* <https://narod.hr/hrvatska/marcel-holjevac-pupovcev-popis-narodnih-neprijatelja-stoje-sljedece-traka-okoruke-za-srbofobe>
- 21** Projekt Velebit: *If the reports in the snv Bulletin were true, the snv Bulletin would not exist in Croatia at all!* <https://projektvelebit.com/da-je-ono-sto-u-bulletinu-snv-a-pise-istina-ne-bi-bulletina-snv-a-u-hrvatskoj-uopce-bilo/>
- 22** YouTube: *Transponder featuring Domagoj Pintarić — Grandpa Jovan*
- 23** Direktno.hr: *Behind the cult of the "endangered Serb" preached by the Milorad Pupovac the Tearful, there is a hidden criminal idea* <https://direktno.hr/kolumne/iza-kulta-ugrozenog-srbina-koji-propovijeda-milorad-pupovac-suzni-skriva-se-zlocinacka-ideja-114331/>
- 24** Slobodna Dalmacija: *I want to be an endangered minority and to decently live off that* <http://urednik.slobodnadalmacija.hr/misljenja/agora/clanak/id/533223/zelim-biti-ugrozena-manjina-i-od-toga-pristojno-zivjeti>
- 25** Direktno.hr: *The money you are giving to Pupovac's snv is spent on counting the zds (For homeland ready) greetings or how to find 11,309 reasons to justify one's existence* <https://direktno.hr/kolumne/novac-koji-dajete-pupovcev-snv-trosi-se-brojanje-pozdrava-zds-ili-kako-naci-11309-razloga-opravdati-123295/>
- 26** Večernji list: *Jasenovac cleared of ideology, bias and communist forgeries* <https://www.vecernji.hr/premium/jasenovac-ociscen-od-ideologizacije-pristranosti-i-komunistickih-krivotvorina-1264321>
- 27** Index.hr: *HRT broadcast a bizarre piece about the merry childhood in the NDH with the favourite toy — Hitler's figurine* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kod-nas-doma-revizionisticki-prilog-o-veselom-djetinjstvu-u-ndh-uz-omiljenu-igracki-figuricu-adolfa-hitlera/1021870.aspx>

- 28** Narod.hr: *Children from Kozara buried at Mirogoj cemetery, but listed as Jasenovac victims* <https://narod.hr/hrvatska/video-roman-leljak-djeca-s-kozare-pokopana-na-mirogoju-a-vode-se-na-popisu-jasenovackih-zrtava>
- 29** Novosti: *Biological warfare* <https://www.portalnovosti.com/biolosko-ratovanje>
- 30** Index.hr: *Scandalous HRT hosts a guy who claims that that in Jasenovac Jews were protected from deportation* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/skandalozni-hrt-ugostio-tipa-koji-tvrdi-da-se-zidove-u-jasenovcu-stitilo-od-deportacije/2001365.aspx>
- 31** Kamenjar: *IGOR VUKIC: NDH AND ZAVNOH should change places in the Constitution* <https://kamenjar.com/igor-vukic-ndh-i-zavnoh-u-ustavu-bi-trebali-zamijeniti-mjesta/>
- 32** Index.hr: *Rightists are coming to protest because the HRT distanced itself from the scandalous show on Jasenovac* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/desnicari-dolaze-prosvjedovati-jer-se-hrt-ogradio-od-skandalozne-emisije-o-jasenovcu/2002018.aspx>
- 33** Direktno.hr.: *Sedlar for Direktno about his new film: "In one hour we showed the horror in which generations of Croatians have lived from Karadjordjevic to Pupovac"* <https://direktno.hr/direkt/sedlar-za-direktno-onovom-filmu-u-sat-vremena-prikazali-smostravu-u-kojoj-su-zivjele-generacije-hrvata-od-karadordevica-do-pupovca-136596/>
- 34** YouTube: *BUJICA, 28 September 2018 HRVOJE ZEKANOVIĆ — Supported Penava, sharply attacked Plenkovic!* <https://www.youtube.com/watch?v=Ky3aeOnOoMg>
- 35** YouTube.: *BUJICA, 7 December 2018 EXCLUSIVE. IGOR ŠTIMAC UNCOVERED ASSOCIATION 'OUR HAJDUK'* <https://www.youtube.com/watch?v=Pn158HQQ7E>
- 36** Novosti: *Jovan as an insult* <https://www.portalnovosti.com/jovan-kao-uvreda?fbclid=IwAR311PVNB96Fq187WoYU25y3P2MuNzsqQtV-g4dopycJJ1xUUoddh1x7DSY>
- 37** Veterans' forum: (Video) *Does Tomislav Merčep deserve everything that has been happening to him?* <https://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/video-zasluzuje-li-tomislav-mercep-ovo-sto-mu-se-dogada>
- 38** Tportal: *Vinkovci TV's 'Demokracija' — group therapy for right-wingers and conservatives* <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/demokracija-vinkovacke-tv-grupna-terapija-za-desnicare-i-konzervativce-20180318>
- 39** Civilnodrustvo.hr: *Daily hate speech on Vinkovci television* <http://www.civilnodrustvo.hr/svakodnevnigovor-mrznje-na-vinkovackoj-televiziji/>
- 40** Hrvatski tjednik: *Stjepan Lozo: Ideology and propaganda of greater Serbian genocide against Croats, 13 September 2018.*
- 41** Hrvatski tjednik: *Josip Radeljak: I am going all the way in this showdown with the Serb Orthodox Church even if heads must to roll, 20 September 2018*
- 42** Hrvatski tjednik: *Anđelko Mandac: There were no traces of attack either on Pupovac's body or his clothes, 4 October 2018.*
- 43** Hrvatski tjednik: *Vjekoslav Magaš: Secret ustasha weapons: lemon, lettuce, ketchup..., 4 October 2018*

- 44** Hrvatski tjednik: *Zvonimir Hodak: Who mounts a tank, returns on a tractor*, 18 October 2018.
- 45** Hrvatski tjednik: *Sedlar's new film in demand everywhere in Croatia*, 31 October 2018.
- 46** Hrvatski tjednik: *Shameless Pupovac is trying to defame Vukovar, this holy place for Croatia, with his lies about the allegedly killed Serb civilians*, 8 November 2018
- 47** Novi sisački tjednik: *There was no children's camp in Sisak and there was no torture of forcible taking of life*, 6 December 2018
- 48** 7dnevno: *Boštjan Turk: Attacks against the film Jasenovac Myth are attacks against Croatian people*, 19 October 2018
- 49** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Croatia's heavy burden*, 12 October 2018
- 50** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Tomić, eat your heart out*, 6 July 2018
- 51** 7dnevno: *Marcel Holjevac: Historian Igor Vukić has proven that Jasenovac was not a death camp*, 21 December 2018
- 52** 7dnevno: *Franjo Tuđman was Tito's bandit and everything else is cammomile tea*, 14 December 2018
- 53** Hrvatsko slovo: *Mladen Pavković: Veterans are not SUBNOR*, 28 September 2018
- 54** Hrvatsko slovo: *Mladen Pavković: Forgotten Danica*, 31 August 2018
- 55** Hrvatsko slovo: *Final deconstruction of false historiography*, 23 November 2018
- 56** Hrvatsko slovo: *Silvana Oruč Ivoš: Croatia is the hostage of Pupovac's interests*, 17 August 2018
- 57** Hrvatsko slovo: *Silvana Oruč Ivoš: Greater-Serbian celebration in Srb should be banned!*, 3 August 2018
- 58** Hrvatsko slovo: *Hrvoje Hitrec: Children of war — people — Croatia*, 27 July 2018
- 59** Hrvatsko slovo: *Hrvoje Hitrec: Croatian enthusiasm and lies of others*, 13 July 2018
- 60** Jutarnji list: *Extreme right organized a lineup in the centre of Zagreb* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ekstremna-desnica-organizirala-mars-u-centru-zagreba-na-trgu-bana-jelacica-keleminec-postrojio-sacicu-crnokosuljasa-docekali-ih-protuprosvjednici/7218012/>
- 61** Index.hr: *Neo-Nazi Keleminec was headed towards Jasenovac, but police prevented him with the use of force* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/neonacist-keleminec-krenuo-prema-jasenovcu-policija-ga-privela-uz-upotrebu-sile/1040245.aspx>
- 62** Net.hr: *UPRISING DAY IN SRB WITH STRONG POLICE PRESENCE: Protesters: "Who did they rise up against?" Organisers: "They are a pathetic group"* <https://net.hr/danas/hrvatska/dan-ustanka-u-srbu-uz-jake-policijske-snage-zbog-kontra-skupa-prosvjednici-protiv-koga-su-ustali-organizatori-oni-su-mizerna-skupina/>
- 63** Novosti: *Keleminec burnt Novosti's front pages* <https://www.portalnovosti.com/keleminec-spalio-naslovnice-novosti>
- 64** Novosti: *Falling in a trance to Ustasha greeting* <https://www.portalnovosti.com/pad-u-trans-na-ustaski-pozdrav>

65 Maxportal: *In Čara on Korčula among other songs Thompson performed "Bojna Čavoglave"* <https://www.maxportal.hr/premium-sadržaj/foto-video-thompson-je-u-carama-na-korculi-izveo-i-bojnu-cavoglave/>

66 N1: *Police will not report Thompson for "For homeland ready"* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a322371/Policija-nece-prijaviti-Thompsona-zbog-Za-dom-spremni.html>

67 Glina is the location of the Memorial home dedicated to the victims of Ustasha, which was in 1995 renamed 'Croatian home', thus erasing from the collective memory and culture the massacre of Serbs in the local Orthodox church which took place in the summer of 1941. SNC, Documenta and other peace and human rights associations have on several occasions requested the return of the original name. <http://www.forum.tm/vijesti/grad-glina-ne-priznaje-srpske-zrtve-ndh-2441> and <https://banija.rs/lat/novosti/4221-vratiti-izvorno-ime-spomen-dom-u-glina.html> One should mention attempts to sabotage commemorations for victims of this Ustasha massacre, which has been reported about in this Bulletin and which was also covered by the media. (Eg. <https://www.portalnovosti.com/glina-sabotirali-komemoraciju-za-zrtve-ustaskog-rezima>).

68 Novosti: *Black Danica* <https://www.portalnovosti.com/crna-danica>

69 Novosti: *'I shall not allow Serbs to decide in Croatia'* <https://www.portalnovosti.com/necu-dozvoliti-da-srbi-odluuju-u-hrvatskoj>

70 Hrvatski tjednik: *It is time for the rights, justice and the will of Croatian people*, 7 July 2018

71 Hrvatski tjednik: *A century of Serbian hegemonism which Plenković is trying to extend*

72 Narod.hr: *PhD Sanja Bilač: Pupovac's influence — Chetnikdom and ideas of greater Serbia became part of the mainstream of Croatian leadership* <https://narod.hr/hrvatska/dr-sc-sanja-bilac-pupovcev-utjecaj-cetnistvo-i-ideja-velike-srbije-postali-su-dio-mainstream-politike-hrvatskog-vodstva>

73 Maxportal: *AT KAPTOL: Ovations for Igor Vukić and his book about Jasenovac*, <https://www.maxportal.hr/premium-sadržaj/na-kaptolu-ovacije-za-igora-vukica-i-njegovu-knjigu-o-jasenovcu/>

74 ŠibenikIN: *Just when we found out that they had been serving an excellent soup in Jasenovac, Šibenik anti-fascists briefly interrupted the promotion* <https://www.sibenik.in/knjige/taman-kad-smo-doznali-da-su-u-jasenovcu-sluzili-odlicnu-juhu-sibenski-antifasisti-nakratko-prekinuli-promociju/100313.html>

75 YouTube: *Croatian historic truths: Blanka Matković* <https://www.youtube.com/watch?v=8fjV3B6vwa8>

76 Jaska today: *European Day of Remembrance: Commemoration and lectures about the children's home* <http://www.jaskadanas.hr/dogadanja/sveeuropski-dan-sjecanja-komemoracija-i-predavanja-o-djecjem-domu/>

77 Index.hr: *HRT declares the Ustasha camp an orphanage which came under attack by partisans* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrt-djecji-ustaski-logor-proglasiodomom-za-sirocad-koji-su-napali-partizani/2023920.aspx>

- 78** Novi list: *There is a promotion in the Church of the life and work of the "Croatian knight Maks Luburić", man who designed Jasenovac camp* http://novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/U-Crkvi-predstavljaju-lik-i-djelo-hrvatskog-viteza-Maksa-Luburica-covjeka-koji-je-osmislio-logor-u-Jasenovcu?meta_refresh=true
- 79** Telegram: *A guy who claims that nothing terrible had happened in Jasenovac presents his book in Samobor; town authorities are angered* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/tip-koji-tvrdi-da-se-u-jasenovcu-nije-dogodilo-nista-predstavlja-knjigu-u-samoboru-iz-grad-a-su-bas-ljuti/>
- 80** Telegram: *Yes it has come to that: Croatian Studies organize a panel claiming that there was no children's camp in Sisak* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/da-dosli-smo-do-toga-da-hrvatski-studiji-organiziraju-tribinu-koja-tvrdi-da-u-sisku-nije-bilo-djecjeg-logora/>
- 81** Slobodna Dalmacija: *Historian Stjepan Lozo: In the NDH Serbs carried out genocide against Croats and then accused "terrible" Ustasha of committing a crime against them,* <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/573398/povjesnicar-stjepan-lozo-u-ndh-su-srbi-provodili-genocid-nad-hrvatima-a-onda-su-39strasne39-ustase-optuzili-za-zlocin-nad-njima-iza-te-besramne-klevete-stoji-srpska-pravoslavna-crkva?fbclid=IwAR2-UY12CP1bw169O-bkxLUM2Jvpgueszev92xO8GnkWfxG6iwdQo6UhgO4>
- 82** Dragovoljac.com: *New book of the Society for research of the triple Jasenovac camp* <http://www.dragovoljac.com/index.php/obavijesti/14166-nova-knjiga-drustva-za-istrazivanje-trostrukog-logora-jasenovac>
- 83** Index.hr: *PRIEST RAZUM Did you know that we are all paying the biggest defender of the NDH in Croatia?* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/svecenik-stjepan-razum-jeste-li-znali-da-svi-mi-placamo-najveceg-apologeta-ndh-u-hrvatskoj/989151.aspx>
- 84** Hcsp: *PhD Stjepan Razum: There is no evidence about mass Ustasha crimes in Jasenovac, but there is evidence about partisan killings!* <http://hcsp.hr/dr-stjepan-razum-nema-dokaza-za-masovne-ustaske-zlocine-u-jasenovcu-ali-ima-za-partizanske/>
- 85** Tportal: *Veterans chased Bajaga away from the Days of Beer, here is what they say about why they did it* <https://www.tportal.hr/showtime/clanak/hladno-pivo-kao-zamjena-zbog-navodnog-pritiska-dijela-braniteljskih-udruga-otkazan-bajagin-koncert-foto-20180810>
- 86** Večernji list: *Bajaga unwelcome in Varazdin too, veterans see his performance as an insult,* <https://www.vecernji.hr/showbiz/bajaga-nepozeljan-i-u-varazdinu-za-branitelje-njegov-je-nastup-uvredljiv-1264151>
- 87** Novosti: *Ojkača festival held: He who sings, means no harm* <https://www.portalnovosti.com/odrzan-festival-ojkaca-tko-pjeva-zlo-ne-misli>
- 88** Novosti: *For Vučić, ready!* <https://www.portalnovosti.com/za-vucica-spremn>
- 89** Index.hr: *At the protest against the Istanbul (convention) they shouted Ustasha greeting and celebrated Orban, they claim there were 70,000 people present,* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/na-prosvjedu-protiv-istanbulske-ur-lali-ustaski-pozdrav-i-slavili-orbana-tvrde-da-ih-je-bilo-70000/1038264.aspx>

- 90** Index.hr: *Ustasha lined up in Split: They shouted "For the Homeland Ready" and talked about the Istanbul Convention* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/uzivo-ustase-se-postrojavaju-u-splitu/1037632.aspx>
- 91** Index.hr: *Have a look at the protest against the Day of Antifascist Fight* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/video-pogledajte-prosvjed-protiv-dana-antifasisticke-borbe/2006340.aspx>
- 92** Slobodna Dalmacija: *Ustasha symbols, "fifth column" and cries for justice: see the banners that protesters were carrying in Vukovar* <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/569924/ustaski-simboli-39petokolonasi39-i-vapaji-za-pravdom-pogledajte-transparente-koje-prosvjednici-nose-u-vukovaru>
- 93** Jutarnji list: *Marić on perishing of townsmen of Zrin "Sworn killers of Croats and Croatian Zrin burnt it to the ground killing 300 people with firearms and cold weapons"* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/maric-o-stradanju-mjestana-zrina-zavjetovane-ubojice-hrvata-i-hrvatskog-zrin-su-do-temelja-spalili-a-vatrenim-oruzjem-i-klanjem-pobili-300-ljudi/7808424/>
- 94** Index.hr: *Ustasha killed near Plitvice buried with military honors, Medved was also there* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kod-plitvica-ubijeni-ustase-pokopani-uz-vojne-pocasti-i-medved-je-bio-tamo/2023855.aspx>
- 95** Index.hr: *Kolinda sponsor of a comemoration in Jazovka, visitors shouted "For the homeland ready"* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kolinda-pokroviteljica-komemoracije-na-jazovki-posjetitelji-vikaliza-dom-spremnici/2006372.aspx>
- 96** Novosti: *Barehanded Wehrmacht* <https://www.portalnovosti.com/goloruki-wehrmacht>
- 97** Novosti: *Bogović's attack on the children's camp* <https://www.portalnovosti.com/bogovicev-napad-na-djecji-logor>
- 98** Net.hr: *PUPOVAC RESPONDS TO RADICALS: "Three classes in Croatia are more powerful than politicians — war veterans, tycoons and clerics"* <https://net.hr/danas/hrvatska/milorad-pupovac-politicka-klasa-u-hrvatskoj-postepeno-gubi-moc-a-preuzima-ju-klasa-klerika/>
- 99** Novosti: *Left without award due to veterans' campaign* <https://www.portalnovosti.com/zbog-braniteljske-hajke-ostala-bez-priznanja>
- 100** Index.hr: *Police speedily removed plaque dedicated to Jure Francetić in Otočac* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/policija-ekspresno-uklonila-plocu-juri-franceticu-u-otoccu/1039757.aspx>
- 101** Index.hr: *Park in the centre of Zagreb will be named after the Ustasha attache* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/bandicev-novi-skandal-park-u-centru-zagreba-dobit-ce-ime-po-ustaskom-ataseu/1040456.aspx>
- 102** Novi list: *Man saw five-pointed star in begonias and ran over the flower-garden* <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/BRANITELJIMA-SE-UKAZALA-PETOKRAKA-U-begonijama-prepoznali-petokraku-pa-zgazili-cvjetnjak-kamionom>
- 103** Croative: *"IS IT TRUE that these people in the world are trying to do us harm in the media"? How many among them are Croats?* <https://croative.net/je-li-istina-da-nam>

ovi-ljudi-u-svijetu-medijski-rade-o-glavikolikolike-je-medu-njima-hrvata/

104 Faktograf: *Agency for upbringing and education "educates" teachers based on the ideas of the extreme right and hides who is responsible for this* <https://faktograf.hr/2018/07/18/identitet-agencija-za-odgoj-obrazovanje-alain-benoist/>

105 N1: *Painting with the "For homeland ready" greeting in the Parliament* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a347825/U-Saboru-slika-s-pozdravom-Za-dom-spremi.html>

106 Index.hr: *Head of the Dalmatian HSP posted photos of children wearing balaclavas and uniforms with the Ustasha greetings* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sef-splitskog-hspa-objavio-fotografije-djece-u-uniformama-s-ustaskim-pozdravom/1030512.aspx>

107 Telegram: *No, Thompson is not provoking at all. On his Facebook profile he shared a video clip in which he is bellowing 'For homeland ready'* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/ne-thompson-uopce-ne-provocira-danima-se-obracunava-i-dijeli-spot-u-kojem-urlo-za-dom-spremi/>

108 Telegram: *Mister Karamarko is trying to announce his great comeback with an extravagant post on Facebook* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/cini-nam-se-da-gospodin-karamarko-u-ekstravagantnom-istupu-na-facebooku-pokusava-najaviti-svoj-povratak/>

109 Novosti: *Repulsive threat against snv* <https://www.portalnovosti.com/degutantna-prijetnja-na-racun-snv-a>

110 Index.hr: *Pupovac published e-mail with the Ustasha greeting which he had received:*

"this was the first time that I have responded"

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/pupovac-objavio-mail-s-ustaskim-pozdravom-koji-je-dobio-prvi-put-sam-odgovorio/1040384.aspx>

111 Lupiga.com: *"He should get a bullet in the head": Many on Facebook call for killing Milorad Pupovac* <https://lupiga.com/vijesti/ treba-njemu-metak-u-glavu-na-facebooku-masovno-pozivaju-na-ubojstvo-milorada-pupovca>

112 Index.hr: *Milorad Pupovac assaulted in the centre of Zagreb* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-zagreba-napadnut-milorad-pupovac/2026997.aspx>

113 Novosti: *Zagreb: Orthodox high-school student attacked* <https://www.portalnovosti.com/zagreb-napadnut-ucenik-pravoslavne-gimnazije>

114 Novosti: *The Wild West in Lika,* <https://www.portalnovosti.com/licki-divlji-zapad>

115 Jutarnji list: *Young man from Serbia attacked in Split over tattoo* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/mladica-iz-srbije- napali-u-splitu-zbog-tetovaze-delije-knin-na-bacvicama-skinuo-majicu-i-tvrdi-dobio-batine-malo-me-ponijela-morska-atmosfera/7671024/>

116 Index.hr: *In Zadar Serbs attacked with torches* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-zadru-bakljama-napadnuti-srbi-pojavila-se-i-snimka/2026190.aspx>

117 N1: *Ustasha "U" and punctured tyres on a car with Belgrade plates* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a324095/Ustasko-U-i-probusene-gume-na-autu-beogradskih-tablica.html>

- 118** Dalmacija danas: *SHAMEFUL SCENE IN THE HEART OF SPLIT. Parked car sprayed with hate messages* <https://www.dalmacijadanas.hr/sramotan-prizor-u-srcu-splita-sprejem-ispisali-poruke-mrznje-na-parkiranom-automobilu>
- 119** Novosti: *Police confirmed: Returnees' property burnt down on purpose*, <https://www.portalnovosti.com/policija-potvrdila-izmovina-povratnika-namjerno-je-zapaljena>
- 120** Srbi.hr: *Biljane Donje: Police is still investigating who has cut the olive trees belonging to Babić family* <https://srbi.hr/biljane-donje-policija-jos-uvek-trazi-ko-je-babicima-posekao-masline/>
- 121** Srbi.hr: *"Chetnik, move out" — hate graffiti on a Serb house in Čista Mala* <https://srbi.hr/cetnik-seli-se-grafiti-mrznje-na-srpskoj-kuci-u-selu-cista-mala/>
- 122** Novosti: *Partisan hospital targeted* <https://www.portalnovosti.com/partizanska-bolnica-na-meti>
- 123** Novosti: *Ivo Lola Ribar's bust stolen* <https://www.portalnovosti.com/ukradena-bista-ive-lole-ribara>
- 124** Novosti: *Star dug out* <https://www.portalnovosti.com/iskopana-zvijezda>
- 125** Novi list: *Monument to liberation variegated with Ustasha symbols, the city echoed with exclamations "For homeland ready" and "Ustasha"* <http://www.novilist.hr/Vijesti/Rijeka/SRAMOTA-Spomenik-oslobodenja-isaran-ustaskim-simbolima-gradom-odjekivali-Za-dom-spremni-i-ustase>
- 126** Slobodna Dalmacija: *Disgrace in Vrgorac: During the night memorial plaque to friar Karlo Ćulum was destroyed. Ćulum was killed by the Ustsha and its renovation was funded by citizens* <https://slobodnadalmacija.hr/dalmacija/split-zupanija/clanak/id/551896/sramota-u-vrgorcu-pod-okriljem-noci-unistena-spomen-ploca-fra-karlu-culumu-kojeg-su-ubili-ustase-a-ciju-su-obnovu-graani-sami-platili>
- 127** Index.hr: *Someone again broke the memorial plaque dedicated to the Split youth killed by fascists* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/netko-je-opet-razbio-spomenplocu-mladim-splicanima-koje-su-ubili-fasisti/2019690.aspx>
- 128** N1: *Disgrace in Split: Monument to Rade Končar toppled* <http://hr.n1info.com/Vijesti/a345648/Sramota-u-Splitu-Srusen-spomenik-Radi-Koncaru.html>
- 129** Novosti: *Plaque in the garbage* <https://www.portalnovosti.com/ploca-u-smecu>
- 130** Novosti: *Plaque in the garbage 2* <https://www.portalnovosti.com/ploca-u-smecu-2>
- 131** Index.hr: *State Department: In Croatia there is glorification of the Ustasha and relativisation of the Holocaust* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/state-department-u-hrvatskoj-velicaju-ustastvo-i-relativiziraju-holokaust/2001239.aspx>
- 132** Jutarnji list: *AMNESTY INTERNATIONAL PUBLISHED REPORT ON HUMAN RIGHTS SITUATION IN CROATIA. Minorities are discriminated against and legal system has betrayed victims of violence* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/amnesty-international-objavio-izvjesce-o-stanju-ljudskih-prava-u-hrvatskoj-diskriminiraju-se-manjine-a-pravni-je-sustav-iznevjerio-zrtve-nasilja/7059603/>

133 Index.hr: *Conservative German newspaper about Thompson: "Rightist radical sleazeball and glorifier of fascism"* <https://www.index.hr/vijesti/clanak/konzervativni-njemacki-list-o-thompsonu-desnoradikalni-ljigavac-i-glorifikator-fasizma/2012748.aspx>

134 www.coe/ecri

135 <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>